

КНИЖНИК

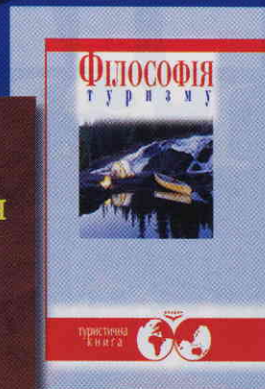
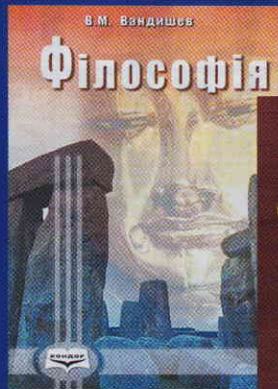
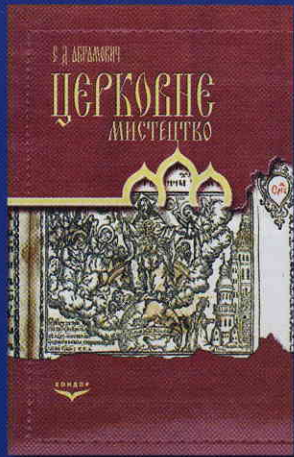
про всі книжки

review

і всіх письменників

Видавничо-книготорговельна компанія "Кондор"

“Основи готельного менеджменту”. Роглев Х.Й.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 280 с. — Тв. обкл.

“Інженерна графіка”. Соловей О.І., Хмеленко О.С.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 188 с. — Тв. обкл.

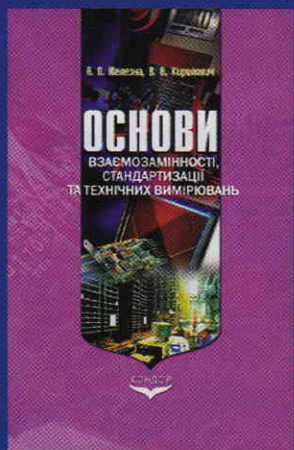
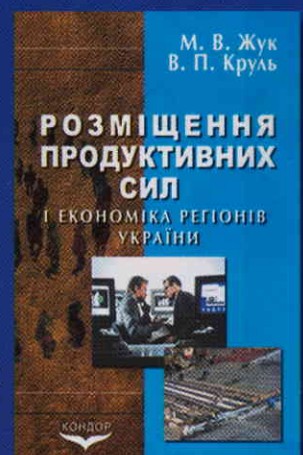
“Філософія туризму”. Пазенок В.С., Федорченко В.К. та ін.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 368 с. — Тв. обкл.

“Філософія. Екскурс в історію вчень і понять”. Вандишев В.М.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 480 с. — Тв. обкл.

“Історія України”. Шабала Я.М.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 240 с. — М'яка обкл.

“Водна мікробіологія”. Антипчук А.Ф., Кіреєва І.Ю.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 356 с. — Тв. обкл.

“Основи маркетингу”. Мостенська Т.Л.:
Навч. посібн. — К.: Кондор, 2004. — 250 с. — Тв. обкл.

03057, м. Київ, пров. Польовий, 6
т./ф.: (044) 241-83-47, 241-66-07
E-mail: condor@kiev ldc.net
www.condor-books.com

ЗМІСТ

6-9

ЯК НАРОДИТИСЯ КОЗАЧАМ І БУТИ
УСПІШНИМ ПИСЬМЕННИКОМ

11

ТОРЕДОРИ З ТЕМНИКОМ
ТА КУПЮРАМИ

12-15

ГЕНДЕРНІ ПЕРСПЕКТИВИ НА ЗЕМЛІ
СВІТЛЯЧКІВ

I-VIII

РР-ВКЛАДКА

20-21

УСЕ ПОЧАЛОСЯ З ВЕРЕДІВ

17, 19, 29, 31

ХРОНІКИ ВІД СУЧУКРАТІ

Засновник і видавець:
ТОВ «Редакція газети «Книжник-Ревю».
Виходить від серпня 2000 р.
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №4463 від 11 серпня 2000 р.

За підтримки
Фонду сприяння
розвитку мистецтва.
Почесний Президент
Анатолій ТОЛСТОУХОВ

Передруки й переклади дозволені лише за згодою редакції. Редакція може не поділяти погляди авторів. Відповідальність за достовірність інформації несуть автори публікацій, реклами
® — рекламодавці.

Головний редактор
перший заступник
редактор
верстка

Костянтин Родик;
Галина Родіна;
Тетяна Щербаченко;
Костянтин Шушпанов.

Адреса редакції: Андріївський узвіз, 2-в,
Київ-70, 04070.

Тел.: (044) 238-65-19, 416-05-57.

Адреса для листування: а/с 135, Київ-70, 04070
e-mail: booker@review.kiev.ua

ІНДЕКС «КНИЖНИК-РЕВЮ» — 21644

© «Книжник-review» 2004

Друкарські роботи забезпечило ТОВ «Тріада»,
вул. Артема, 25. Тел.: 531-30-80.

Зам. №

Наклад — 3000

МАХАОН:
КОЖЕН ЗАЙМАЄ СВОЮ НІШУ
І РОБИТЬ СВОЮ СПРАВУ

Видавництво «Махаон-Україна» — одне з найвідоміших на книжковому ринку. Їхня продукція користується чималою популярністю серед читачів завдяки різноманітності, якості та доступній ціні. Очі батьків уже сім років знаходять симпатичного чотириколірного метелика на книгах, які так кортить придбати своїй дитині. Що зроблено за ці сім років, які плани на майбутнє? Розповідає редактор видавництва Людмила СЛАБОШПИЦЬКА та директор Олег ПОГРЕБНИЙ.

Кр: Видавництву «Махаон-Україна» скоро буде сім років. Що Ви вважаєте своїм найбільшим досягненням за цей час?

Л.С.: Коли ми починали сім років тому, книжковий ринок у Україні був досить специфічним. Видавництв було багато, але всі вони займалися переважно виданням підручників, бо це вигідно: ти знаєш, що в вересні обов'язково продаси цю літературу, тому ризику ніякого немає. Ми ж почали видавати різнопланову літературу для дітей. Насамперед зробили те, чого ще ніхто не робив, — почали видавати енциклопедії для дітей українською мовою. Це й навчальні енциклопедії, і пізнавальні, й енциклопедії дозвілля... Енциклопедії в нас серійні — різний вік, різний підхід, різна складність подання матеріалу. Вони стають у пригоді при вивченні шкільних предметів і користуються чималим попитом. Після нас уже почали видавати енциклопедії і в Харкові, і видавництво «Школа», але ми вважаємо, що були першими й залишаємося найпотужнішими. Нам часто дорікають, що енциклопедії перекладні. Але ми ось уже два роки намагаємося видати український «Довідник школяра», а автори ніяк не позносять нам свої матеріали.

А ще чим ми можемо пишатися, то це тим, що за сім років ми не видали жодної книжки російською мовою.

Кр: Розкажіть детальніше про серії.

Л.С.: Серії в нас різні. Найбільша, мабуть, — це «Велика ілюстрована енциклопедія «Махаон», в якій уже вийшли «Велика ілюстрована енциклопедія школяра», «Велика ілюстрована енциклопедія ерудита», «Велика ілюстрована енциклопедія географії», «Велика ілюстрована енциклопедія

тварин», «Велика ілюстрована енциклопедія історії». Це дуже потужні видання, глибокі, призначені для позакласного вивчення школярами шостих-восьмих класів. Ці енциклопедії ми робимо спільно з англійським видавництвом. Є в нас і енциклопедії французьких видавництв для найменших діток — серія «Твоя перша енциклопедія», де вже вийшли книги «Світ моря», «Тварини-рекордсмени». Це дуже гарні книжки з доступною подачею інформації. Ще є серія «Дитяча енциклопедія «Махаон» — більш ґрунтовна. Взагалі практика показала, що видання серіями себе виправдовує. Діти й батьки з нетерпінням чекають нових книг, формують бібліотеки.

Звичайно, ми не оминаємо увагою казки. У нас є багато серій казок і віршів як українських письменників, так і закордонних. Є серія «метеликових» книг на 16 сторінках, і великі серії — як «Золота колекція», куди увійшли «Цибуліно», «Мюнхаузен», «Золотий ключик» та інші відомі казки.

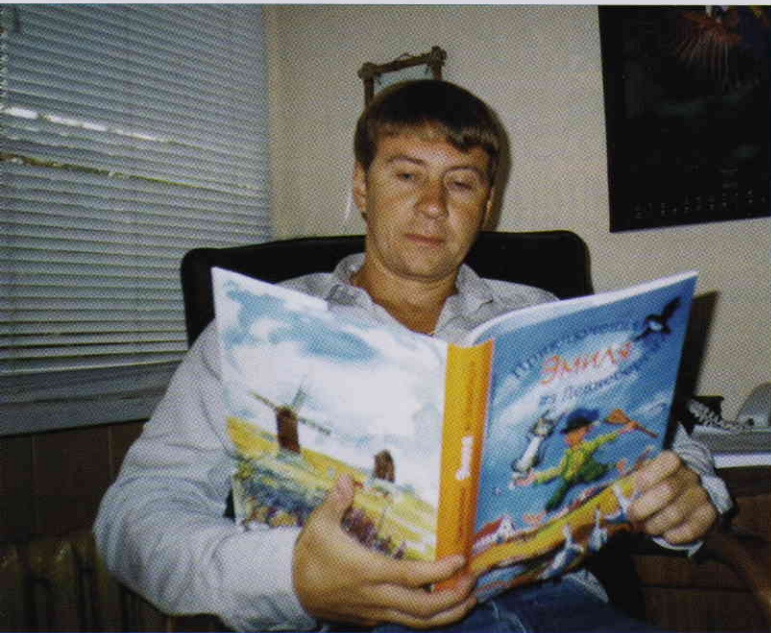
Серія для трохи старших дітей називається «Всі-всі найулюбленіші казки», там вийшли твори Франка, Куркова, який дав нам ексклюзивні права на «Пригоди пустомеликів». Започаткували ми також серію «100 кращих творів», де хотіли зробити щось на кшталт «Бібліотеки школяра», але наразі цей проект призупинено через брак коштів, встигли лише видати Загребельного, Тютюнника й Земляка.

Ще в нас багато абеток, словників — так званої навчальної літератури.

О.П.: Найголовніше — у нас не було ще жодної «проблемної» енциклопедії, яку б ми за півроку не продали.

Кр: У вас була практика видання підруч-

Л.С.: Було таке. Ми видали зошит із математики для першого класу й підручник із математики для першого класу Богдановича, й букварик. Але, на жаль, далі справа не пішла. Видавати підручники треба під замовлення, через два роки того самого автора видала «Освіта», Міністерство профінансувало і його купили через вказівку Міністерства. Все, що ми мали з цього, — це втрати, бо зробили ці книги як підручники, а не як посібники для позакласного читання. Ми, звісно, продали ці книги, але дуже тяжко. І це було дуже образливо.

Кр.: За останні роки значно покращилася мова ваших книг. Ви поміняли перекладачів?

Л.С.: Швидше змінилося ставлення до нас. Коли ми тільки починали, ми не могли запропонувати людям хорошу оплату, тому й вимоги були нижчими. Словом, училися на помилках.

Кр.: Три роки тому в одному з українських часописів написали, що «Махаон-Україна» виготовляє 90 відсотків продукції дитячого книжкового ринку, зараз конкуренція стала сильнішою. Як оцінюєте свої позиції на ринку сьогодні?

Л.С.: Це хтось зробив нам величезний комплімент. Ми навіть на сімдесят відсотків не претендували. А щодо конкуренції, то, безумовно, вона стала відчутнішою. Але кожен займає свою нішу й робить свою справу.

О.П.: У нас немає манії величі. А конкуренти значно сильніші й за якістю — «А-БА-БА-ГА-МА-ГА», і за кількістю — «Ранок». А з регіональними видавництвами ми взагалі не конкуруємо.

Кр.: А кого з конкурентів вважаєте найцікавішим?

Л.С.: Малковича. У нього є чому повчитися. Дуже подобаються видавництва «Школа» й «Казка».

Кр.: Ваші книги є здебільшого неадаптованими для українського читача, навіть малюнки в ліцензованих виданнях зберігають, не боїтеся ризикувати?

Л.С.: Ні, не боїмося. Принаймні, із художніми книгами проблем немає. Виникають проблеми з енциклопедіями, бо погляд француза, німця, англійця на історичні події відрізняється від нашого. Ми іноді намагаємося змінити навіть ілюстрації, наскільки це нам дозволяє договір. Але все одно наші книги користуються попитом. Крім того, вони не дорогі.

О.П.: Майже всі книги випробовуються на російських читачах, так що ніякого ризику немає.

Кр.: Ви друкуєте свою продукцію в Росії?

ЧУДОВА СІМКА

за версією експертів
«Книжник-Review»

1. Жан ЖЕНЕ. Щоденник злодія. Роман / Пер. з фр. О.Жупанського. — К.: Юніверс, 304 с.(п)

Сьогодні, коли в Україні особливо актуально є потреба розуміння психології людини з зеківським минулим, книжка Жене стає не просто неочікуваним свідченням відомого в світі письменника про своє життя за колючим дротом, а й чарівним ключиком до психології людини, яка набула перший життєвий досвід у в'язниці. Зі всіма плюсами й мінусами такого початку. Утім, слід пам'ятати, що Жене не став би самим собою, коли б був надто простим, а його роман (майже автобіографія) був би банальним переказом особистого досвіду. Як твердить Жан-Поль Сартр, Жене «говорить усе. Усю правду і тільки правду: але ця правда свята... Його спогади — то не спогади: вони достеменні й водночас святі; він розповідає про своє життя як євангеліст, як зачарований свідок. Якщо ж ви зумієте розглядіти... тонесеньку межу, що відокремлює міт оманливий від міту завульвованого, то відкриєте для себе жакливу правду» і, може, зрозумієте, чому в нас все відбувалося й відбувається так, а не інакше.

2

2. Умберто ЕКО. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Пер. з англ. Мар'яна Гірянк. — Л.: Літопис, 384 с.(о)

За підтримки МФ «Відродження»

Дарунок літературодам, любителям копирсатися в лайні «знаків як текстів» і «текстів як знаків», грантожерам і писакам усіляких наукових робіт, які ламають голову над текстами Ю.Крістевої, Е.Бенвеніста й подібних. В есеях, уміщених у цій книзі, професор семіотики Болонського університету міркує про роль-співпрацю читача в відчитуванні «чорних скриньок», полишених автором у його творах. Утім, складний науковий текст буде цікавим не лише для наукотворців, а й для кожного вдумливого читальника, адже за всім — банальна й проста думка: справжній твір закінчується не стільки Автором, як Читачем, асоці-

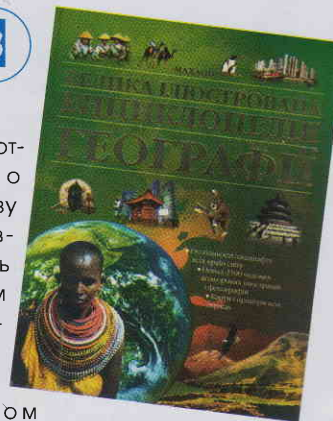
3

ації котрого щоразу доповнюють новим індивідуальним змістом написаний текст. Отже, маєте посібник, ЯК ПРАВИЛЬНО ЧИТАТИ КНИЖКУ!

3. Велика ілюстрована енциклопедія географії / Авт. тексту К.Гіффорд. Пер. з англ. — К.: Махаон-Україна, 496 с.(п)

Перекладний і багато ілюстрований енциклопедичний довідник із переважно політичної географії містить коротку довідку про держави нашої планети, а також стислий і місткий виклад інформації про Землю: її формування, геологічну будову, географічні ландшафти, клімат і проблеми довкілля.

4. В.Кіп ВІСКУЗІ, Джон М.ВЕРНОН, Джозеф Е.ГАРИНГТОН. Еконо-

Л.С.: Переважно так. Був досвід друкування енциклопедій в Україні, але він виявився невдалим — значно гірша якість. А там, де ми впевнені за якість, занадто висока ціна, ми тоді будемо змушені продавати книги вдвічі дорожче. А це теж не вигідно. Проте зараз ми вдало працюємо з харківським підприємством «Фактор Друку» та Київською книжковою фабрикою.

Кр: Чи не плануєте видавати сучасних українських авторів?

Л.С.: Є вже проект, над назвою якого ми ще думаємо. Там вийде Винничук, Дяченки, дехто з класиків. Деякі книги вже намальовані й лише чекають свого часу.

Кр: Був у «Махаона» й досвід видання дорослих книг...

Л.С.: Було... Тоді вийшло дуже цікаво. Володимир Даниленко очолював «Коронацію слова», приніс нам багато рукописів лавреатів. Ми вибрали два — Ірен Роздобудько і Аллу Серову, а вже на нагородженні з'ясували, що саме вони отримали найвищі місця.

О.П.: Це був швидше іміджевий крок, аніж комерційний проєкт. Нам він допоміг.

Кр: Якої літератури, на Вашу думку, не вистачає зараз на книжковому ринку?

Л.С.: Там є все. Звичайно, україномовної літератури мало, а якісної — ще менше. Але й діти зараз інші. Ось ми вибрали якраз такий вік, коли ще батьки купляють. А з підлітками вже складніше, у них інші вподобання.

Кр: Кажуть, що директорова доня Аліса — ровесниця видавництва й усі книги «підлаштовуються» під неї. Наскільки достовірна ця інформація й чи буде «Махаон-Україна» видавати книги для підлітків?

Л.С.: Це справді так — Алісі скоро виповниться сім років. І найголовніше — вона активно читає всі наші книги, тобто є нашим експертом. Дівчинка вже пішла до школи й стала дуже серйозною. А що стосується підліткової літератури, то зараз ми починає-

мо видання абсолютно нової серії книг — це твори Люка Бессона та Еріка Л'Ома. Перекладачі кажуть, що це надзвичайно цікаві книги, з якими Гаррі Поттер навіть конкурувати не може. Це теж фентезі про хлопчика, який потрапляє в середні віки. Ось ми готуємо зараз ці книги, враховуючи, що дівчинка дорослішає, а читати їй не буде чога.

Кр: Важко отримати ліцензію?

Л.С.: По-різному. З авторами з далекого зарубіжжя значно простіше, аніж із деякими російськими. З'являється якась давня неприязнь до українців, деякі автори навідріз відмовляються давати свої твори. І таке буває. Зараз ми видали Носова «Фантазери», «Вітя Малєєв у школі й вдома», будемо видавати твори про Незнайку.

Кр: Будете якось адаптувати, витягувати звідти комунізм?

Л.С.: Побачимо. Може, напишемо не «комунізм», а «світле майбутнє».

Там Ігор Носов, внук автора, ставить свої умови. Ми зберігаємо всі ілюстрації, навіть, якщо нам щось не подобається в верстці, мусимо питати дозволу про зміни.

О.П.: А з ліцензіями проблем немає. Якість нашої продукції надає нам перевагу перед видавництвами, які платять більше. Крім того, ми видаємо серіями й у двох країнах, тому проблем із договорами немає.

Кр: Чи є щось таке, що б Вам дуже хотілося видати?

Л.С.: Нобелівських лавреатів. І ми обов'язково це зробимо, попри всі труднощі. А їх чимало, адже займатися піратством такому симпатичному видавництву, як «Махаон-Україна» не личить. Хочемо повернутися ще раз до підручників, але за умови, що Міністерство нам скаже «так!» — інакше не варто й починати.

Розпитувала Марія КРИШТОПА **Кр**

✉ 73,00 €

4

мічна теорія регулювання та антимонопольна політика / Наук. редактор пер. з англ. О.Кілієвич. — К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 1048 с.(п)

За підтримки МФ «Відродження»

За обсягом матеріалу й охопленням сфер державної політики книгу можна назвати енциклопедичним порадиником до правильного використання економічної теорії й емпіричного аналізу для розуміння регуляторної та конкурентної політики. Головну увагу приділено питанню про те, які саме неспроможності ринку є підставою для втручання влади в дію ринкових механізмів. Аналізуючи, за допомогою яких інструментів політики така інтервенція влади виправляє ринок, автори паралельно наводять і чимало аргументів на користь дерегулювання економіки.

5. Альфред ШЮЦ, Томас ЛУКМАН. Структури життєсвіту / Пер. з нім. та після-

✉ 17,00 €

5

мова Вахтанга Кебуладзе. — К.: Український Центр духовної культури, 560 с.(о)

За підтримки МФ «Відродження»

Книга визнаного в світі соціолога Шюца написана на межі філософії та соціології. Другим автором є учень великого вченого, який після смерті Вчителя вирішив завершити прагнення всього його життя: «обґрунтувати можливість того, що суб'єктивний зміст людського діяння може бути визначеним об'єктивно».

6. Історія міста Харкова XX століття / О.Ярмиш, С.Посохов, А.Епштейн та ін. — Х.: Фоліо; Золоті сторінки, 686 с.(с)

Під прицілом колективу науковців — політичне, економічне й культурне життя першої столиці УРСР. Точніше — історія майже винятково радянського Харкова. Утім, попри те, що автори не спромоглися

✉ 17,00 €

6

піднятися над однобічним висвітленням історії, цей один бік висвітлено ґрунтовно.

7. Революція. Еволюція. Стагнація. Число 34. — Л.: «І», 270 с.(о)

Цьому «І» таки щось відомо! Бо якби не це, то чому б їм було напередодні помаранчевого «квітання» Києва випускати журнал із такою назвою? З іншого боку, Возняк бачить таки глибше за інших, бо сьогодні ніхто не буде заперечувати тезу, написану ним задовго до листопада: «Напередодні президентських виборів 2004 р... Україна неначе завершила певне еволюційне коло й знову опинилася... перед новим цивілізаційним вибором». Шкода, що політики не читають, інакше б вони діяли за «Логікою революційного проєкту» (есе К.Касторіаді), а не так як діялося... Отож, актуальна інформація від «І» про «революцію, еволюцію та стагнацію».

✉ 17,00 €

7

СВЯТЕННИКАМ І ГРІШНИКАМ

Як відомо, у людському суспільстві ніколи не бракувало охочих повчати, давати поради, наставляти. Обтяжені досвідом мудрі старці не мали кращої розради в житті, як передачу досвіду наступникам. Для них задвинути оповідку з мораллю, як для когось води напиться.

Вікторія КАЛЕНЮК

Мусимо визнати, що без досвіду прашчурів людство робило б набагато більше помилок та витратило б більше часу, відкриваючи знову й знову свою америку. Технічний прогрес дав учителям-наставникам можливість підсумувати все накопичене, осмислене й викласти в письмовому вигляді, у той же час уникнувши перебивання та невдячності слухачів. Але є велика різниця в способі донесення до нащадків дідівської мудрости.

Обидві ці, на перший погляд, різні книжки, мають, утім, спільну мету: ненав'язливо порозмовляти з читачем, спонукаючи його до роздумів і пошуків Бога в собі й себе в цьому світі. Автори-священ-

ники (але не прихильники догм) вдалися до різних способів донесення своєї думки. Наскільки це їм вдалося, вирішувати читачам.

Польський автор **Бруно ФЕРЕРО** вдався до того ж способу, що його набагато раніше вплив відомий збирач оповідок Ентоні де Мелло (його книги, до речі, також надруковані в «Свічаді»), тобто розповідаючи свої уроки в формі байок, оповідок, притч. Цікаво, що деякі з них мимоволі співзвучні з політичною ситуацією на Україні. Так, байка про дві льодові брили нагадує нещодавню провокацію з двома Українами, те, чого ми, на щастя, уникнули. Брили відштовхували одна одну попри свою схожість та несамодостатність, і

коли до них врешті-решт дійшла згубність такої поведінки, було надто пізно. А історія про морських зірок добре проілюстрована на майдані, де наш народ довів, як і герої оповідки, що перемінити

світ можливо, досить би хтось наважився почати. Книжечка супроводжується милими кольоровими ілюстраціями, що, як і якість паперу, вигідно відрізняє її від попередніх видань цього напрямку.

Книга ж іспанського священника-журналіста **Хосе Луїса ДЕСКАЛЬСО** є зібраними за довгий вік статтями-розмірковуваннями над приналежністю цього світу та різними проявами людської природи. Що невідгідно характеризує автора, так це його слабкість до власного «я», за яку

11,00 €

БАЛАНСУЮЧИ НАД ПРІРВОЮ

Юрій ЧЕКАН

У цілому ідея серії прекрасна. Адже виховну роль історичної літератури важко переоцінити, а лакуна української історичної літератури, орієнтованої саме на юних читачів, жодних сумнівів не викликає. Тож актуальність ідеї дуже висока. Не викликає сумнівів і сумлінність упорядників, редакції, видавництва. Усе зробле-

«Веселка» розпочала нову книжкову серію «Козаченьки». Адресати — діти та юнацтво. Тематика — вітчизняна історія. Точніше, оповіді про «молодих лицарів, які боролися за волю України» — чи то у часи Данила Галицького, чи то у козацьку добу». Наразі вийшло дві книжки: «Пригоди малих козаків» — історико-пригодницькі повісті відомого історика, члена НТШ та директора інституту суспільних наук АН УРСР у Львові **Івана КРИП'ЯКЕВИЧА** (1886-1967) та «Діти козацької матері» — упорядкована **Валерієм ШЕВЧУКОМ** збірка квазі-гостросюжетних (з точки зору сьогодення) текстів українських літераторів середньої руки — того ж **І. Крип'якевича**, **А. Чайковського**, **В. Бандурака**, **Д. Лукіяновича**, **М. Середи**, **А. Кашенка**.

но дбайливо та ретельно (сказати б, «академічно») — відібрані тексти, написані передмови, подані словнички малозрозумілих слів, примітки-коментарі (втім, не певний, що сучасному українському школяреві треба пояснювати, що таке «кокосові горіхи», «мантия» чи «цитрина»). Обидві книжки проілюстровані пристойною графікою в дусі середини шістдесятих (художники **В. Руденко** та **О. Штанко**). І читача весь час не полишає відчуття вчорашності, а то й позавчорашності всього проекту.

Укладачі-упорядники нібито забули, що ми живемо на початку XXI сторіччя. І сьогоднішні діти — завдяки мас-медіа, телебаченню, Інтернету — мають дещо інший обсяг знань порівняно з попередні-

ми генераціями. Більше того, інформаційний бум та інтерактивні технології (зокрема й комп'ютерні ігри, що часто базуються на історичному матеріалі — тільки, на жаль, не українському) зумовили абсолютно іншу динаміку засвоєння сучасними школярами найрізноманітніших відомостей і, що важливіше, принципово інше ставлення до пропонованої інформації, до авторитетів, до дидактичних повчань. Контекст — річ небезпечна. Тому що спонукає порівнювати. Діти зараз не тільки поінформовані, але й іронічні. Здобути повагу в них надзвичайно важко, а втримати її — і поготів. Дорослі, котрі ігнорують ці реалії, зазвичай залишаються непочутими. Проігнорованими. Неіснуючими в тому віртуальному світі,

він, правда, вибачається десь так у середині книги, а також схильність до критиканства. Та, що найбільше заважає діалогу автор-читач, так це непослідовність іспанця, суперечливість самому собі в деяких постулатах. Так, наприклад, критикуючи жовту пресу в одному нарисі, автор в інших сам постійно наводить уривки з неї, закликаючи до толерантності (просить пробачення в грабіжника свого помешкання), припускається брутальних висловлювань на адресу друзів та й просто незнайомців, презирство до грошей не заважає йому їх

заробляти, бажання бути волоцюгою за другого шансу народження він чомусь не поспішає втілювати в цьому житті, та інші не менш незрозумілі речі. **Чому варто мати надію**, чесно кажучи, після прочитання так і не второпала, хоч у кожного з присутніх на Землі знайдеться своя відповідь на це питання. Утім, сама книга виявляється корисною, оскільки дає майже

повноцінний розріз іспанського суспільства в ретроспективі, написаний хоч і на замовлення, але об'єктивно.

Що зробило б обидві книжки більш прийнятними для старших і молодших, священиків і мирян, простих людей і мудрагелів — це відсутність коментарів-роз'яснень у першій і висновків у другій. «Адже кращим вчителем із плавання є не той, хто підтримує своїх учнів на воді, і не батько, який забороняє дітям плавати», за визначенням самого Хосе Луїса Дескальсо. Не піддається сумніву те, що обидва твори, не даючи відповідей на всі питання, спонукають до роздумів, які в свою чергу можуть призвести до життєво важливих висновків. Шкода лише, що ті, для кого вони справді писалися, книжок цих не прочитають.

Kr

Бруно ФЕРРЕРО. Часом досить промінячка. — Л.: Свічадо, 80 с. (о)

Хосе Луїс Мартін ДЕСКАЛЬСО. Чому варто мати надію. — К.: Кайрос, 103 с. (п)

що його собі вибудовує сучасна дитина. Так само, як і те «добре, розумне, вічне», що вони прагнуть донести (накинути) цій юній аудиторії. Особливі вимоги висуває перед авторами й сам історико-белетристичний жанр. Наповненість текстів історичними фактами, персонами та подіями, змалювання побуту та звичаїв, відомості про «те, що було», одним словом, автентика, історичні реалії, повинні поєднуватися тут із захоплюючою інтригою, авторським «ущільненням» часу та простору, що тримає читача в напрузі (оповідання ж-бо гостросюжетні!). Дія мусить бути до чогось спрямована, вчинки повинні мати переконливе мотивування, а герой не може бути промовляючим парадигмою підручника історії чи рупором патріотично-дидактичних гасел.

На жаль, у текстах, що увійшли до перших двох книжок серії «Козаченьки», гарної історичної белетристики немає. Саме тому я не певен, що ці оповідання знайдуть відгук у сучасного юного читача. Співвідношення «креативність—дидактичність» у текстах І.Крип'якевича, наприклад, явно асиметричне, із жахливою гіпертрофією другої складової. Сюжетні мотивації (скажімо, потрапляння в минуле уві

сні), може, і згодилися б для радянського мультфільму п'ятдесятих років минулого сторіччя. Нині ж такий сюжетний хід є, швидше, ознакою малобюджетної комедії. Із нею дисонують патосні повчання та псевдодитячі сюсюкання (не знаю нічого невдалішого в спілкуванні з дітьми, ніж патосна риторика та прагнення дорослих підлаштуватися. За моїми спостереженнями, діти безпомилково

чують фальшування й не сприймають ані першого, ані другого). На окрему розмову заслуговує вік т.зв. «молодих лицарів». Для сорока-п'ятидесятирічного автора двадцятирічний герой, безумовно, — юнь безвуса й недосвідчена. Для адресата ж книжок серії — учнів молодшої та середньої школи — двадцятирічний парубок це вже абсолютно дорослий дядько...

Історична белетристика весь час балансує між правдою факту та оригінальністю авторської фантазії. У «Козаченьках» ситуація ускладнюється дією ще двох сил: нав'язливого дидактизму та відвертої анахроністичності. Сумно, панове...

Kr

Іван КРИП'ЯКЕВИЧ. Пригоди малих козаків. Сер. «Козаченьки». — К.: Веселка, 255 с. (п)

Діти Козацької матері. Сер. «Козаченьки». — К.: Веселка, 334 с. (п)

ВІЛЛІ БРЕЙНГОЛЬСТ У РОЛІ КВАРТИРНОГО БРОКЕРА

У вашій квартирі випадково поселився непроханий гість? Брехня. Випадковостей не буває. А мати «гарне, зручне, мале, затишне, однокімнатне, з усіма вигодами житло, з окремим входом і виходом» і не запропонувати його для найму — соромно. Це вам скаже не лише лікар, а й ваш мешканець.

Марія КРИШТОПА

Так-так, він чудово вміє розмовляти, хоч наразі ви його не чуєте й чхати хотіли на його проблеми. Даремно ви так. Якщо не вірите мені, прочитайте **Як я живий і здоровий з'явився на світ Віллі БРЕЙНГОЛЬСТА**.

Монолог маленької людини, у якій так багато запитань, турбот і справ, які треба вирішити. Чи називати хазяйку мамою, а її чоловіка татом? Як заборонити цій легковажній мамі вештатись опівночі дискотеками й поїдати все підряд, запиваючи вином? Як прогнати маминих подруг-порадниць і позбутися несимпатичної акушерки? Що робити, якщо великий палець від постійного смоктання стане товстошкірим? Як заспокоїти тата, який гадає, що в тебе надто великі вуха? Як заявити всім, що ти — не дівчисько? Тут один вихід — вибиратися на світ (чого лише не зробиш задля дорослих!).

Як бачите, ваш мешканець дуже відповідальний, турботливий і кумедний. Просто — треба полюбити його — дуже-дуже. А в тому, що він вас уже любить, можете не сумніватися. І не бійтеся майбутнього з Брейнгольстом дасть вам достатньо цінних порад, щоб почуватися в ньому комфортно. Наприклад, столик для сповивання має бути досить високим, щоб ви, дивлячись у суїдній кімнаті якийсь фільм, могли почути, як ваше дитячко впаде. А якщо у вас ще немає мешканця, то, прочитавши цю книгу, ви обов'язково його захочете. Успіхів вам і ...терпцю!

Kr

Віллі БРЕЙНГОЛЬСТ. Як я живий і здоровий з'явився на світ. — Л.: Свічадо, 64 с. (о)

11,00 €

ПРАВИЛЬНА ПИСЬМЕННИЦЯ

Член Національної Спілки письменників України **Марина ПАВЛЕНКО** — успішний і правильний приклад ставати письменником. Що не участь у конкурсі (місцевому чи діаспорянському) — то лавреатство чи перемога. Що не книжка — то не сам-видав. А головне: її тексти для дітей дійсно варті уваги. Навіть якщо деяким при «смолооскипівським» «переросткам» книжка «Домовичок з палітрою» проситься назватися «Домовичок з півлітрою». А ще пані Марина чарівна, мила, розумна, педагогічна й дуже патріотична.

Тетяна ЩЕРБАЧЕНКО

Півтора бажання... є п'ята книжка Павленко. До цього часу з-під її пера вийшло дві поетичні, згадана дитяча, а також дослідження «Тичининська формула українського патріотизму». Свої дитячі книжки та ще трійко чужих 31-річна мисткиня проілюструвала власним пензлем.

Найголовніша ознака казок пані Марини — традиційність та дидактизм: дається взнаки надиву тісний символізм досвіду вчителювання й схильності до моралізаторства й патосу. Остання, як певна дивакуватість, щодо якої «продвіну-та молодьож» має схильність жорстко іронізувати, яскраво виявилися на одному з фіналів літе-

ратурного конкурсу видавництва «Смолооскип», де Павленко нагороджували за останні роки п'ять трічі. Після її палкої промови-подяки починаючи від середини до гальорки залу шановного Будинку вчених невихована молодь довго перекидалася багатозначними поглядами.

Це — штрих до феномену творчої особистості, який багато-багато років потому — коли Павленко стане сивою бабусею з купою люблячої дітлашні на руках та з обвішаними дипломами стінами дому — буде дотошно розбиратися на кавалочки теоретиками української літератури.

А поки що — про казки. Вони, у пориві праведного протесту після поганого з ними поводження, розлетілися зі скрині старої жадібної, хитрої, суворої баби. Дванадцять — «недбала», «необережна», «вередлива», «ощадлива», «сміхотлива», «терпля-

ча», «полохлива», «моторошна»... — опинилося на сторінках книжки. Баба Ялосовета була Володаркою Казок, випитувала оповідки у своїх гостей, а сама тим часом намотувала почуте на веретено. Таким чином відбувалося порушення авторського права. Однак у світі, придуманому Павленко (де поруч уживаються студенти, пани, служниці, перевізник на переправі, княжичі та мітичні істоти), працюють інші закони. Казки Павленко мають загострену схильність до самовизначення, а також вони інтенсивно впливають на людей — як власних персонажів, так і читачів. Те, що ми, дорослі, часто сприймаємо за зайвий патос чи претензійність, для дітей, зрештою, є яскравим маркером для визначення хорошого й поганого. Тим паче, коли ці казки — для найменших.

Скільки не розбирай ці тексти, як і багато інших фантазійних дитячих творів, — реалістичної логіки тут не збагнеш. Та попри часом нечіткість чи наївність вимислу, подекуди надмірну експресивність та надто умовну стилізацію під «народне», вони ваблять своєю добротою й тонким відчуттям дитячості.

А тепер, коли пані Марина вже не може взяти участь у конкурсі «Смолооскипа», страшенно цікаво, яке ж видавництво візьметься за її твори? Кажуть, «Коронація слова» «засватала» рукопис письменниці до вінницького «Тезису»...

Kr

Марина ПАВЛЕНКО. Півтора бажання: Казки з Ялосоветиної скрині. Сер. «Лауреати «Смолооскипа». — К.: Смолооскип, 88 с. (о)

ЛЕГЕНДА КАРНОГО РОЗШУКУ

Так уже склалося, що професія слідчого споконвіку огорнута ореолом романтики. Покоління, виховані на радянських гіперпозитивних образах «знатоків», попри сучасний малоприємний імідж правоохоронних структур, до професії слідчого завжди відчували й відчують певну повагу й навіть захоплення. Шерлок Голмс живий і сьогодні — набувши впродовж років рис симпатичного й правильного радянського слідчого, він викликає майже містичний подив — він не людина, а чарівник зі скринькою і людина, котра завжди знайде злочинця, рятуючи добропорядних громадян. Безперечно, реалії не завжди збігаються з нашими уявленнями, але ж так хочеться, щоб наша міліція нас берегла. На жаль, герої нинішніх американських та російських телесеріалів, якими нас посилено годують, вміють лише добре битися та подобатися жінкам, проте аж ніяк не переобтяжують себе інтелектуальною працею.

Ігор ПАВЛЮК

Подібна прелюдія виглядає доречною, оскільки нещодавно видавництво «Кондор» видало працю легенди радянського та українського карного розшуку **Михайла САЛТЕВСЬКОГО**. Причому легенди без перебільшення, адже автор народився в далекому 1918 році й все своє свідоме життя віддав криміналістиці як в її практичному аспекті,

так і в теоретичному. Неоціненний практичний досвід роботи безпосередньо в карному розшуку разом із систематичними науковими студіями зробили ім'я українського криміналіста всесвітньовідомим. Учений, який розпочав свою

професійну діяльність ледь не за часів Конан Дойля й сьогодні не полишає наукових досліджень, займаючись спецтехнікою третього тисячоліття. Останнє видання його фундаментальної **Криміналістики** буквально «нафаршироване» різноманітними магічними «штучками-дрючками» і, що головне, завжди в практичному контексті. Автор не просто описує, а ділиться досвідом, використовуючи набутий багаторічний слідчий арсенал. «Криміналістика» — це не просто книга, а біблія сучасного фахівця чи фахівця майбутнього. На відміну від попередніх, дане видання перероблене й доповнене сучасними матеріалами, що відображають останні досягнення науки й практики. Матеріал подається відповідно до інформаційного, предметно-перетворювального, діяльнісного й системного підходу, що відповідає вимогам стандарту підготовки юридичних кадрів вищої кваліфікації.

Підручник написаний доступною мовою, добре ілюстрований. Він буде корисним не лише для слухачів та студентів, але й для ад'юнктів, аспірантів, викладачів і практичних працівників прокуратури, органів внутрішніх справ, Служби безпеки, податкової міліції, наділених функціями дізнання й досудового слідства, а також для суддів, експертів, які цікавляться проблемами криміналістики.

Одним словом — це патріарх, справжній патріарх карного розшуку. Автор цієї статті кілька разів спілкувався з Михайлом Салтевським за неофіційних обставин: мушу вас запевнити, — сидів просто таки з роззявленим ротом, оскільки почути розповідь про реальну «Чорну кішку» з перших вуст пошастить не кожному. Проте кожен може оцінити книгу живої легенди українського розшуку.

Kr

Михайлом САЛТЕВСЬКИМ. Криміналістика. —

К.: Кондор

ПОЗАЖАНРОВИЙ ПРОЕКТ

Форми фіксації себе в часі не просто удосконалюються — їх більше. Надто в тому просторі свободи, що попри всі соціально-політичні негаразди на нашій землі теж щороку розширюються. Надаючи, щоправда, різні можливості тим, хто просто прагне видаватися й хто має для цього окрім різної ваги творчих підстав ще й відповідні кошти.

Григорій ШТОНЬ

Книга, про яку наразі йдеться, належить авторці й колективу підтримки, що найбільше, очевидно, зусиль витратили на зміст і якість пропонованого читачеві продукту, бо на поліграфії, папері, ілюстративній базі ніхто з них не економив. Унаслідок чого й маємо видання щонайменше дороге (хотів написати — шикарне, але щось стримало: очевидно — стильовий імператив). А після цінової (з наближенням до фігуральної й ні безцінності) його характеристики ще й таке, що претендує на цілковиту неординарність. Чому? Просто перерахую. По-перше, це есейний різновид сімейної хроніки. По-друге, це творчий автопортрет відомої мисткині Світлани Бражник, пастозний «беспредел» якої мене особисто зачарував. Цим самим уже названа й третя жанрова родзинка аналізованого видання — наявність у ньому альбому з репродукціями пейзажів, портретів, рисунків Світлани Бражник і її сина Бориса. А своєрідною рухомою стрічкою під усім вищеназваним ідуть набрані петитом щоденникові записи Світланиного батька Владислава Йосиповича Дубініна (книга присвячена його пам'яті), з яких без жодного слова коментарю зачитую два речення: «Человек — всё равно, мужчина или женщина — это только половинка какого-то более совершенного существа. Вторая половинка затерялась в мире, и они всю жизнь бесконечно тянутся друг к другу и стремятся соединиться».

Отже, книжка російськомовна і, додам, виповнена духом і буквою не знищеної лєнінсько-сталінсько-брежнєвськими її обкраданнями російськості, про яку свідчить і добір прозово-поетичних у ній інсталяцій, репрезентованих текстами М.Цветаєвої, В.Солоухіна, В.Полєнова, В.Серова, К.Коровіна, М.Волошина. І ще — О.Родена й Ван Гога, митців західноєвропейських, але саме митців, а не тих, кого Е.Неізнестний відносить до

розряду «гениев последних пятнадцати минут», які від майстрів авангарду сприйняли «только одну традицию — традицию эпатажа и провокации». Хоч, мушу принагідно зазначити, провокативним у мистецтві є все: форма, зміст, актуалізовані й ні контексти, без апеляції до яких не обходяться навіть діти. Зрозуміло, обдаровані, бо не обдаровані апелюють виключно до народу. А ті, що їх мали на увазі Е.Неізнестний і цитуюча його **О.Бражник** (із них безпосередньо згаданий лише К.Малевич), — до естетствуючого плебсу, якого ніколи не буває ні менше, ні більше; він всього лиш вільніше при демократії клонується...

А тепер про те, чим **Посвящение** може й навіть повинно видатися цікавим для т.зв. «широких читацьких кіл». Його оранжерейно бережена, як сама вона зізнається, автореса, завдячуючи високому за старих часів становищу батька, свою художню освіту й самоосвіту не підпорядковувала боротьбі за виживання. Це й дозволило їй унезалежитися не так від життєвої прози, як від бруду підневільної суєтності. Її юність, молодість, та й зріле

ник аналогії й термінологічні ряди, мені мало знані. Інша річ — тексти «Посвящения», які мали, очевидно, на меті її й батькову самосповідь, однак проінформували й про багато чого іншого. Зокрема — про заздрісно вільний від позамистецьких турбот побут, описаний згідно з цією ось концептуальною настановою: «Многие дни жизни не отпечатываются надолго, они — как страницы быстро пролистываемой книги. И вдруг — цветная иллюстрация — ярко и детально всплывает в памяти некое событие, взгляд, разговор». Далі (і довкола) подібного зізнання мало б, здається, таких «взглядов и разговоров» відродитися чимало. Йдеться ж бо про чималий жмут прожитих миттєвостей, днів, років. Проте авторка розповідає лише про дитинство, юність і... роботу. До того ж — пунктирно. Компенсуючи це цілковитою довірливістю й навіть найвом, який дарує блискітки щиросердних одкровен на кшталт: «В природе всё располагает к творчеству. Только природа не хочет позировать». Або: «Иногда лучше не знать даже ближайшего будущего, чтобы спокойнее прожить своё короткое настоящее».

У Світлани Бражник, отже, була потреба оприлюднитися ще й у такій ось якості — нестаріючій дитині, якій не довелося йти на аж надто прикрі компроміси, продиратися до визнання ліктями, когось обманувати. Цілком можливо, що насправді все виглядало прозаїчніше й навіть жорсткіше. Але тільки насправді, а не в людській душі, яка, виявляється, може обходитися без гучних гасел і всенародно значущих подій.

Ій-право, це зачаровує. Хоч і не знімає питання про адресата видання, що оце рецензуються. Хто він? Крім самої авторки, її чоловіка, сина, родини, найбільшого оточення?

А може досить себе адресувати анонімному якомусь загалу? А з тим і дбати про те, аби все в наших книжках було, як і в людей: довгим, нудним і всезначущим? Може настає час коли не торжества, то хай лиш цвітіння окремішності? Коротко, як і життя.

Яке стане неповторним саме за рахунок вивільнення від загальщини.

Kr

Елена БРАЖНИК. Посвящение. — Досконалы друк (Чехия), 144 с. (п)

життя дозволяли в природі бачити передовсім природу, а в людях — красу. Не щомиттєву, але достатньо вражаючу як для неї самої, так і для тих, хто відвідував виставки з її роботами. Підкреслено (і навіть визивно) натурними, що нагадує про існування мистецтва, яке творилося й, на щастя, твориться ще людьми з очима, в яких не згасає захват. Чим саме, хай пишуть мистецтвознавці, віднаходячи для мазка, рисунка й палітри Світлани Браж-

ПЕРЕГОНИ З
ШИЗОАНАЛІЗУ

Мистецтво чимдалі глибше сягає темних закопелків людської психіки. Певне, Єлінек зі своєю «Піаністкою» взяла Нобелівську премію, саме спираючись на Фрейда. Психоаналіз сьогодні — науковий інструментарій не лише філософів, культурологів, мистецтвознавців, а вже й — таємна зброя політехнологів.

Останнє десятиліття література з психології й усяких психотерапевтичних практик перебуває серед найбільш витребуваних видань. Цілі видавництва постали й зміцніли на цій кон'юктурі («Софія», «Ніка-центр», «Ваклер» etc.). З іншого боку, дивує несистемність публікаторської діяльності: досі не видано ні українською, ані російською повного зібрання творів батька класичного психоаналізу. Понад рік, як припинив виходити професійний журнал «Вестник психоанализа» (Санкт-Петербург). Тож чи не єдиним періодичним виданням у цій царині лишився заснований два роки тому в Києві часопис **Психоаналіз**, п'яте число якого вийшло друком наприкінці осені (видає його Українська Асоціація Психоаналізу разом із Міжнародним Інститутом Глибинної Психології).

Інтернаціональний авторський склад дозволяє журналові оприлюднювати актуальний зріз міжнародних розробок різних напрямків сучасного психоаналізу. Поза своєю цільовою аудиторією — психоаналітиків-практиків, психіатрів, студентів — журнал має неабиякий шанс привабити гуманітаріїв ширшого діапазону: від педагогів до працівників соціальних служб, від журналістів до мистецтвознавців, від соціологів до політanalітиків. Лише кілька назв статей з останнього випуску: **Айтен ЮРАН. Образ/взгляд/глаз или психоаналитическая оптика**; **Сергей САНАДЗЕ. Слезы; Галина ГЛАДУШ. Агрессия в СМИ — потребность или провокация**; **Алена ЧУКАНОВА. Телевидение как культурное пространство (развлекательная функция телевидения)**; **Светлана СВЕТОЗАРОВА. Истоки деструктивной враждебности насилия и жестокости**; **Виктор МАЗИН. Желаящие машины шизоанализа.**

Психоаналіз. — 2004, ч.2

ЕЛЕФАНТИЗАЦІЯ МИСТЕЦТВА

Чимало батьків потерпають, що чадо, виховане на комп'ютеризованій своєрідності коміксів і малюнків у дитячих книгах, не сприйматиме визнані шедеври живопису. Три нові видання, де герої перетворюються зі скептиків на музейних ентузіастів, є своєрідними букварями для малюків, які тільки-но починають цікавитися мистецтвом. Автори цих книг намагаються унеможливити вищеназваний батьківський страх, щоправда, доволі своєрідно.

Нонна СТЕФАНОВА

Музей мистецтва Бабара з ілюстраціями **Лорена де БРУНґОФА** оповідає про короля й королеву слонів, Бабара й Селесту, котрі перетворили приміщення закинутого вокзалу на музей своєї колекції картин. У музеї — шедевральні класичні полотна й скульптури: Роден, Рафаель, Рембрандт тощо. Проте замість людей, як ми звикли, там зображено... слонів. Молодь Селествілія — юні слони — розуміють завдяки музею, що мистецтво цікаве й змістовне. А от діти, не знайомі з оригіналами картин, гортатимуть книгу й навряд чи зрозуміють тонкощі такої інтерпретації. Потішаться лише хтиві дорослі: книга містить численні «ню» зі слонами, позбавленими ознак статі, наприклад, у переробці (чи пародії на неї?) картини Мікеланджело «Створення Адама». Текст, написаний дружиною художника, **Філісс де БРУНґОФ** значно яскравіший за цю «тотальну елефантизацію мистецтва».

Куратор Національної галереї Лондона **Александр СТУРДЖІС** видав свою першу книгу: **Ангел для Дена. Детективний вказівник до мови образотворчого мистецтва. Ілюстрації Лорен Чайльд**. Молодий, честолюбний детектив Ден випадково потрапляє до картинної галереї. Архангел Гавриїл сходять із відомої картини Фра Анджелико «Благовіщення» й блукає з Деном як музейний гід, спонукаючи того розгадувати прихований зміст картин Ботічеллі, Пікассо, Ван Гога та багатьох інших. Картина, що оживає під поглядом того, хто на неї дивиться, — типовий сюжетний хід, але тут це трапляється не з палкого бажання Дена, швидше, сам янгол є зухвалим бунтарем. Наприкінці книги охоронець музею заганає небесну істоту назад на картину. Коментар янгола (читай автора) до

кожної картини є доволі проникливим і ненав'язливо, проте впевнено, підштовхує маленьких читачів більше подумати про символи й образи в малюнках класиків. Стильні комікс-ілюстрації Лорен Чайльд потверджують, що Ден із янголом гарно проводить час.

Найцікавіша з трьох книг, на думку критиків, **Гра у форми Ентоні БРОВНІ**. Автор робив і ілюстрації, і тексти, тому видання є більш цілісним. Оповідь автобіографічна: мама оповідає, хоче провести свій День народження в музеї, трюхаючи поряд із товстеньким, жартівливим чоловіком і двома синами, котрі натомість залюбки дивилися б футбол по телевізору. «Що, заради Бога, це мало бути?», — питає тато, чухаючи потилицю перед модерною скульптурою. «Це мало бути мати з дітьми!» — відповідають йому. «Добре, так чому ж її нема?», — не розуміє батько. Переважна більшість малюнків у книзі — репродукції знаних шедеврів, проте найбільше вражають веселі акварелі Бровні: юний Ентоні уявляє на кількох картинах замість зображених там героїв чи святих свого батька, наче ставлячи його в новий контекст. На останній сторінці книги мама застает дітей за грою в форми, яка полягає в тому, що одна людина малює форму «просто форму, яка не претендує бути нічим іншим, окрім форми», а інша людина перетворює цю форму в «щось». Для автора ця гра розтягнулася на все життя — він став художником. Незважаючи на жарти, суть книги дуже серйозна: батьки й діти проводять день усі разом, не перед телевізором, а в музеї. Ця прогулянка зближує їх і змінює їхнє життя.

Нещодавно премією Каделькота відзначили письменника й художника **Мо ВІЛЛЕМСА** за книгу **Не дозволяй голубові сісти за кермо автобуса!** У першому абзаці з'являється водій, який мусить ненадовго відійти, тому просить читача припилювати його автобус, а головне — не дозволити голубові сісти за кермо. Решту оповіді голуб намагається різними способами переконати читача дозволити йому кермувати автобусом. Критики відзначають, що Вілемс має дар до діалогів. Його книга — готовий сценарій, так само, як і її продовження: **Голуб знаходить гот-доґа!**, де каченя намагається перехитрити голуба й забрати смаколик, що, врешті, йому вдається.

The New York Times Book Review

February 8, May 16, 2004

Kr

НАЙКРАЩИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ РОМАН

Чомусь ми завжди надаємо перевагу закордонному, часто забуваючи, що маємо своє, навіть краще. От скажіть: якби не було рекламної компанії для Гаррі Поттера, чи помітив би хтось, що на книжкових полицях стало на одну друковану одиницю більше? Не певна. То чому б не зробити того ж для «Тореадорів з Васюківки»?

Олена КУЧЕРЯВА

У цій книзі є все, що треба тінейджерів: нічні відвідини кладовища й каналізації, привиди, таємниці, кінозйомки, потерпілий та злодій, хулігани й хороші хлопці, а найголовніше — справжня дружба й підліткове кохання. І все відбувається тут, в Україні.

Знаю: читати книжку без картинок, хоч би яка вона там не була, — нецікаво. Та не в цьому випадку. Обкладинка «від Владислава Єрка» і малюнки Анатолія Василенка (їх можна й розмалювати!) притягнуть увагу вашої дитини ліпше за глянець «Yes», «Bravo» чи «Cool».

«Тореадори з Васюківки» передбачають подвійне прочитання. Перше — власне цільовою аудиторією, тобто підлітками. За те, що їм сподобаються «Тореадори...», ручаюся досвідом власним і друзів (перечитувала разів зо три).

Друге — їхніми батьками, тобто дорослими. А вони ж такі капосні люди! Одразу підуть до бібліотеки, візьмуть примірник першої редакції й почнуть звіряти, відшукуювати

нові епізоди, порівнювати топоніміку, стилістику й таке інше. Що ж, мають на це право. Особисто я відшукала абзац «Якби цього вечора якийсь злодій забрів у наше село...» перед виставою в клубі (у СРСР такого просто не могло бути), докладний опис репетиції, розповідь про дебют Максима Валер'яновича («Та поздоровкайся з сером, осел!»), багато додаткових реплік. Багато від чого автор відмовився (зупинитися докладно не буду, адже зрозуміло, що йдеться про маркери епохи). Зросла кількість жителів Києва з «1,5 млн» до «2 млн», а Калнишевський зрікся не «козаччини», а «України». Тішить душу бітлівський переспів «Yellow submarine» замість «Дружба! Дружба!». Усі пісні змінено на українські народні, як і мова оголошень у тексті: із російської на українську.

На мою думку, варто провести окреме мовностилістичне дослідження в діахронії на основі «Тореадорів...» Адже всім відомо, яку мовну політику провадила тодішня влада, вилучаючи з текстів питомі українські слова й насаджуючи нібито «спільні». Наведу лише кілька пар (стара — нова редакція): «реб'ята» — «хлоп'ята», «вірно» — «правильно», «білетерша» — «білетерка», «благородно» — «шляхетно», «держись» — «тримайся», «здорово» — «класно», «отбой» — «відбій». Що ж, є над чим попрацювати.

На окрему увагу заслуговують назви київських вулиць та ціни на проїзд у міському транспорті (актуальна тема). Не знаю, чи варто було залишати, вводячи сучасного підлітка в оману, ціни на тролейбус — 4 коп., на метро — 5 коп. та змінювати назву площі Ленінського комсомолу на Європейську, а вул. Орджонікідзе — на Банкову? Або вже залишити всі старі назви, або змінити всі реалії (тоді піонери на безлюдному острові могли б стати пластунами, а колгосп називатися КСП тощо).

А загалом, роман, який перекладено багатьма мовами світу й внесено до Особливо Почесного списку Андерсена як один із найвидатніших творів світової літератури, заслуговує на прочитання й належну оцінку.

27,00 з

Всеволод НЕСТАЙКО. Тореадори з Васюківки. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 355 с. (п)

КОРОНА

Коронація
слова

Телеканал "1+1" та шоколад "Корона" оголошують V-й Всеукраїнський конкурс романів, кіносценаріїв та п'єс "Коронація слова"!

Умови конкурсу:

- Роман, кіносценарій чи п'єса мають бути написані українською мовою.
- До участі в конкурсі допускаються твори, які раніше не друкувалися.
- Під час проведення конкурсу оргкомітет зберігає анонімність авторів.
- Для участі у конкурсі слід вислати поштою машинопис роману, кіносценарію чи п'єси, підписаний псевдонімом. В окремому конверті, підписаному тим же псевдонімом і вкладеного до теки з машинописом, вказується справжнє ім'я, прізвище, домашня адреса, телефон та заява про участь у конкурсі.
- Роман, кіносценарій чи п'єса мають бути надруковані на друкарській машинці або комп'ютері у два інтервали.
- Машинописи не рецензуються і не повертаються.
- Рішення про результати конкурсу ухвалює журі.
- У номінаціях визначається:
 - перша премія - 18 000 гривень,
 - друга премія - 6 000 гривень,
 - третья премія - 4 000 гривень
 та сім заохочувальних премій по 1 000 гривень.
- Лауреати складають відповідальність за сплату податків.
- Кращі романи будуть видані книжками.
- Машинописи надсилаються до 1 лютого 2005 р. на адресу: На конкурс "Коронація слова". Абоненська скринька №65, м. Київ-142, 03142.
- Довідки за цією ж адресою.

Медіа-партнери:

ЩОДЕННА
ВСЕУКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

ДЕНЬ

Літературна Україна

Генеральний
радіо-партнер:

НАШЕ
РАДІО

Україна молода

УКРАЇНСЬКЕ
РАДІО

КНИЖНИК
review

ВИДНОКОЛА ЯК ҐЕНДЕРНИЙ ПРОСТІР

«Ґендерна перспектива» — це зовсім не те, що на обкладинці цієї книжки. На ній — репродукція «Закоханих» Рене Магрітта, де обличчя обох закриті однаковими хустинами. Відтак можна й не впізнати, хто — «він», а хто — «вона». Утім, такий спосіб парадоксального оформлення, гадаю, тільки сприятиме зацікавленню.

Катерина ГРЕБЕЦЬ

Чомусь вважається, ніби ґендерна проблематика стосується лише жінок. Це стосунки обох статей, їхнє побутування в різних сферах соціуму, статус і перспективи, способи самоідентифікації в динамічному просторі.

У даному разі маємо продукт, який виник із віртуального, але такий реального, простору. Себто, протягом певного часу статті збірника «висіли» в інтернет-журналі «Виднокола». Отже, представлено дослідження культурологічного, літературознавчого, соціологічного плану. Автори — з обох півкуль землі: Марта Богачевська-Хом'як, Ксеня Кебузинська, Віталій Чернецький, Марія Ревакович, Максим Тарнавський, Маріан Мазоні (США), Малґожата Радкевич (Польща), Віра Агеева, Тамара Гундорова, Оксана Забужко, Світлана Оксамитна, Юлія Підмогильна, Людмила Таран, Світлана Шліпченко (Україна). Шкода, з нашого боку бракує чоловічих імен.

Ракурси ґендерної проблематики вибрано найрізноманітніші: колізії фемінності/маскулінності, особливості жіночого читання, масова література й Ольга Кобилянська, гомосексуальність та криза партріархальної моделі сім'ї.

Чи не визначальний акцент збірника — «вписування» жінок-авторів у моделі культури й постання нових парадигм письма — саме як «жіночого». Це момент своєрідного перегуку, що стосується як української, так і американської чи британської літератур. Утім, тут немає нічого несподіваного, крім поправок на «час і місце». У зв'язку з цим акцентом цікаво простежити сюжет, що його пропонує Тамара Гундорова: яким чином у XIX ст. феміністична література використовує формули популярної жіночої белетристики.

Оксана Забужко, в властивих їй координатах парадоксального мислення, розглянула творчість Лесі Українки. І цілком аргументовано довела: ця письменниця в нашій культурі вже понад століття позиціонується як Велика Хвора. Під будь-яким оглядом утверджується намагання зробити її тілесну хворобу фактом культури. Відтак поєднуються стереотипні образи жіночості й інвалідності як пасивності та приреченості. Відштовхнувшись від аналізу патріархального оцінювання творчості Лесі Українки, дослідниця виходить на узагальнення про психологічну незрілість українського соціуму, яка особливо наочно виявляється в ставленні до кохання та смерті. Відтак центральна тема розлогої статті — українська жінка як культурний герой — збагачується діагностично точними висновками: інфантильність політично молодого нації, ніким не досліджені структурні зміни в національній психіці тощо.

Світлана Оксамитна на підставі соціологічних досліджень констатує значну віддаленість українського суспільства від розвинених ліберально-демократичних країн щодо цінностей, які зокрема передбачають і ґендерний паритет. Ґендерна асиметрія позначається на ринку праці, відтак і на економічній зрілості суспільства.

Коли можемо ще більш-менш орієнтуватися в реаліях українського суспільства й літпроцесу, то статті Малґожати Радкевич і Марії Ревакович стосуються парадигми сексуальності, тілесності, самоідентичності, ґендерних ролей у сучасному культурному відображенні відповідно до Великобританії та США.

Чудово, що нині зусилля українських дослідників вписуються в відповідний світовий контекст. І, що важливо, як підкреслює упорядниця, «викривальна гострота, патос заперечення, публіцистичне доведення самої необхідності нових наукових дисциплін... тепер поступаються розважливій аналітичності, академічній скрупульозності».

Важливо також, що подано список літератури, який може розширити уявлення про ґендерну перспективу. Це, звісно, для тих, хто не прагне заплющувати очі на реалії та знаки часу.

Ґендерна перспектива. — К.: Факт, 256 с. (о)

14,00 €

ЦВІТЕ «ТЕРЕН»,
А Є. БАРАН НЕ ЛЮБИТЬ
«ПАЛІТИЧЕСЬКИХ»

Про це відомий критик, якого, до речі, ніхто за язики не тягнув, пише в своїй короткій рецензії. Та ще так не переконливо, що одразу видно — блефує. У **М.МОКЛИЦІ** про Слапчука вийшло краще, а в **Галини ГЛОДЗЬ** — ще краще: «Маґдебурське право твого серця залишилося в кишені інших джинсів. Опа. Тепер твої подерті стали твоєю ж в'язницею. Самовраждуйся, поки можеш, бо приїде хтось... А може, сьогодні ніхто й не спитає про документи». А для тих, хто наляштований серйозно й «мав у дупі малі

міста» чиїхось душ із їхнім маґдебурським правом, — **Микола ЖУЛИНСЬКИЙ** зі статтею «Українська духовна атмосфера за інтелектуальним барометром Юрія Шевельова».

...А ЄЖИ ГОФМАН ЛЮБИТЬ
УКРАЇНУ...

Про це повідомляє журнал «КІНОТЕАТР». Скромно. Наприкінці. А майже весь номер присвячено дням народження тих, хто вже сам відсвяткувати не зможе, — Олександра Довженка, Жана Габена та Івана Миколайчука. А ще — розповідь про мовниста Галини Стефанової, фільм «Мрійники» та багато-багато іншого про щас-

тя — те, якого так і не було. До речі, про фільм «Украдене щастя» теж можна прочитати в цьому ж номері, як і про «Молитву за гетьмана Мазепу». Такі ось справи вітчизняного мистецтва й країни загалом — треба або любити нас, або молитися за нас — альтернативи немає.

...А ШАРЛЬ БОДЛЕР
У ЧЕРНІГОВІ ЖИВЕ

Принаймні, альманах «Літературний Чернігів» опублікував його твори, перекладені «майже Бодлером» Олександром Супрунком, і розмістив поряд із **Олексієм ДОВГИМ, Михайлом БАРВІНКОМ, Михасем ТКАЧЕМ** ... А ще тут «пародіює» герой **Сергія ДЗЮБИ**, причому — пародіює екстаз. Як це йому вдається? Хіба що ... «Не треба з відчаю вмирати — хоча б на день міняйте стать».

ПЕГАС ТА ЯГУАР В ОКУЛЯРАХ

Осінні канікули в першому класі — це стихійне лихо для батьків. Це вам не садочок. Це означає, що цілісний тиждень дитя вдома, відпочиває. А ти мусиш розриватися, щоб не втратити роботи...

**Саша ФЕДОТЕНКО, 6 років,
Ганна ШКАРУПА**

Звичайно, бабуся в мене є. Навіть дві. Але живуть вони далеко. І на канікулах довелося піти на роботу. Із мамою. На роботі цікаво — там є Барбі в Інтернеті, там є Ігор, який відвозить мене додому, і нові англійські слова, які ми вчимо разом з Ірою. Але інколи з мамою доводиться бігати у справах по Києву. Мені це теж подобається — дорогою можна зібрати осінній букет або знайти красиву пір'їнку...

Наприклад, сьогодні голубина пір'ї на перетворила мене на Пегаса. Дорослі на зупинці цікавилися: «Що за Чингачук?», на роботі мене назвали

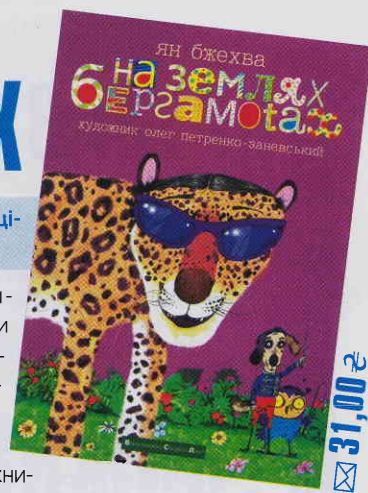
«вождь краснокожих», але я всім відповідала, що я — Пегас!..

Так ось. Уже ввечері я зустріла ягуара в окулярах і черевиках. На передніх лапках у нього були пальчики, як у дитинки, а на спині — собака й сова, які виявилися дресировальниками мишей. Ще там, тобто **На Землях Бергамотах** (так зветься книжка, яку дали мені подивитися, поки мама займалася справами), є багато цікавих персонажів: Стоніжка, яку запросили в якийсь будинок, де тепер написано «Немає вареників», Сплюх, який так любив спати, що навіть забинтував скотчем будильник, і до нього прийшла Смерть... Дуже шкода Сликама, якому ніяк не піти з хати. А Мухи, що нападали на Грибного Короля, такі веселі — у капелюшках та окулярах...

Починала читати книжку я сама, а закінчували разом із мамою. Ця книжка така чудова. І весела. Просто свято якесь... Шановні батьки, купіть своїм дітям книжку **Яна БЖЕХВИ** «На Землях Бергамотах».

P.S. А взагалі мені цікаво, як це художник зробив Стоніжці ці переплутти ніг? І чому теща Сплюха в руках тримає качалку? І хто це такий із крильцями на сторінці з «Сорокою»? Муха? Метелик? Чи Риба Летюча?

Яна БЖЕХВА. На Землях Бергамотах. — Л.: Видавництво Старого Лева, 32 с. (п) Рецензії див. також Кр ч.21-22'04

31,00 €

ЩО ТО БРИНИТЬ?

Жила-була собі людина, яка ходила з високо піднятою головою — щоб побачити птаха високо в небі. Могла вона, ця людина, лежати в траві годинами й спостерігати життя комах, слухати спів вітру в трубі й навіть... знати як тонко бринити на вітрі павутинка...

Анастасія БОГУСЛАВСЬКА

Віктор БЛИЗНЕЦЬ за стилістикою шістдесятник: його творам притаманна суто шістдесятницька двозначність і поєднання реанімованого на той час дискурсу народництва кінця XIX століття (за означенням Соломії Павличко) та передчуття наближення нової механізованої, але від того не менш романтичної доби XXI століття.

Герой дитячої повісті-казки **Звук павутинки**, маленький хлопчик Льонька, має ту цікаву межовість, якою відрізняються люди, що творили «до перебудови» і якимось поза «совітами». Він живе в світі напіввигаданих істот — маленьких пушинок, які танцюють у промінчику світла, чогось страшного й волохатого, що живе в темному й волохатому кутку, сміливого Бумса, який народився зі звуку води, що крапає в ночви з дірчастої стелі. Це й плоди художньої уяви дитини, і просто казкові істоти, яких не помічаєш, якщо не маєш можливості прислухатися до світу.

Є в Льоньки й друзі. «У мого друга товсте ім'я — Адам. От Ніна — тонке, прозоре ім'я. Попробуйте на язык: Ні-і-ін-на... Правда, бринить, як звук павутинки на вітрі? А тепер: Ададдам... Уявляєш собі величезний, немов козацька могила, дзвін і його стомлений вечірній голос: ддам!» Ось тільки сам Адам — смертельно хворий, бо отримав величезну дозу радіаційного опромінення. «Розумієш, Ленд, — спохмурнів Адам, прищурих світло-сірі холодні очі. — Вчені робили сонце; думали, воно світитиме людям. А сонце вийшло неживуче; воно як сірник, спалахне вогнем і тут же погасне. Тільки сірник той страшенно величезний... Землю може спалить. Склі, ріки, небо — все згорить»...

Є в «Звукові павутинки» опис залитих сонцем полів і ранкового туману, метеликів та нехитрих ігор хлопчика, злого дядька Глипи, який, як здогадується Льонька, убив собаку, з якою хлопчик грався й дружив.

Ціком незрозуміла книжка для тих, хто виховується на коміксах, пригодах чоловіка-павука, жінки-кішки, правителів-баранів, журналістів-хамелеонів, на комп'ютерних іграх та дорогих іграшках. Чи можна переживати, що вб'ють сивого коня з теплими старечими губами, замазаними в зелень трави чи радіти тому, що до баби, яка хворіла, приходив у хату журавель і приносив бабі жабу, бо щось вона довго надвір не виходила. А як не зустріла навесні баба своїх журавлів, покружляли вони над хатою, та й полетіли робити гніздо в іншому місці. Саме з таких дрібничок і зароджується в людині гуманізм, вміння співчувати, допомагати, розуміти чужий біль, не підставити ніжку в критичній ситуації, а тим більше — ножа в спину. Так у нашому світі залишаються Справедливість і Честь. Красива, дуже романтична й тужлива повість.

Інша повість-казка — **Земля світлячків** — цікава своєю українськістю. Живе собі таємниче плем'я тривусів, аж надто схожих своєю непрактичністю, добротою й щедрістю на дідусів-хуторян. Один світлячків колекціонує, другий робить млинки, яких у нього безліч, із різних матеріалів, із різним звуком, які крутяться за вітром і ті, які проти вітру; інший вирощує казкові величезні й смачні дині, книжки читає, молодь виховує і досить симпатично виглядає, принаймні краще, ніж у Домонтовича — не анахронізмами, а добрими диваками. І на цей люд хочуть підступно напасти печерні вороги, які знищують усе живе на своєму шляху, а до тривусів та стовусів почувають незрозумілу ненависть. Ось тут вже є веселі й динамічні пригоди: полон, втеча від дурних сторожів, сутичка, в якій тривуси перемагають ворогів, сувора сестра головного тривуса Сиза XII Мармусія, яка обурюється тим, який неприємний дух залишають по собі печерні чудовиська. Уже в цьому творі, після філософічності попереднього тексту, знайдете веселощі.

Віктор БЛИЗНЕЦЬ. Звук павутинки: Повість; Земля світлячків: Казка. — К.: Веселка, 175 с. (п)

ДРУЗІ З КРАЇНИ ДИТИНСТВА

КНИЖКА РОКУ '2004: НОМІНАЦІЯ «ДИТЯЧЕ СВЯТО»

Так уже сталося, що люди мого покоління, мого оточення в дитинстві здебільшого знаходили собі друзів серед героїв книг. Цитуючи Андрея Макаревича: «Наше общее детство прошло на одних букварях, оттого никому ничего объяснять и не надо». У нас — спільні друзі, схожі принципи. Адже дитяча книга — це не лише розвага, навіть не подарунок, не спосіб навіяти сон на ваше дитятко, а значно більше. Тому підходити до вибору такої літератури слід особливо ретельно. На щастя, вибрати є з чого.

Марія КРИШТОПА

Видавництво «Махаон-Україна» подарувало маленьким читачам (чи то пак — читачам-підліткам) **Пригоди барона Мюнхаузена Еріха РАСПЕ**. Жодних несподіванок. Усе традиційно: переклад із німецької Корнія Чуковського, переклад із російської Григора Тютюнника, добротні папір та папітурка, приправлені ілюстраціями М.Саморезова.

Барон Мюнхавзен має вже солідний досвід дружби з дітьми та дорослими. Вперше книга німецького письменника Рудольфа Еріха Распе (1737—1794) побачила світ у Англії в 1875 році, а її анонімний рукопис подорожував серед читачів майже сто років. Ніхто так і не довідається, що спонукало німецького емігранта взяти історію злого й пихатого поміщика й перетворити її настільки, що весь світ замилювався пруссаком-фантазером.

Дослідники творчості Еріха Распе стверджують, що барон Мюнхавзен — цілком реальний. Ієронім Карл Фридрих Мюнхавзен народився 11 травня 1720 року й прожив 77 років. Він служив у російській армії під час війни з турками, потім повернувся додому й прославився як оповідач історій про неймовірні пригоди, які, начебто, трапилися з ним у Росії, навіть видав книгу «Посібник для веселунів». Мюнхавзену не пощастило — його родичі за явили, що він осоромив їх, і відмовилися від будь-яких контактів із «божевільним» бароном — «найправдивішою людиною на землі».

Автору «Пригод...» також не особливо таланило в житті. Безневинний барон Мюнхавзен — справжнісіньке дитинча у своїх ді-

яннях, порівняно з

батьком Распе, який спромігся в 1775 році поціпити діаманти в одного ландграфа, втекти до Англії, написати книгу, у 1791 році скомпрометувати себе сканда-

лом із шотландськими копіями, наживати п'ятами до Ірландії й спокійно там врізати дуба через три роки. Усе це не дозволило Еріху Распе навіть прослідкувати за долею свого рукопису, який Готфрід Бюргер у 1786—88 роках переклав німецькою, доповнив і вважався автором аж до 1847 року, доки його біограф Дорінг не вивів нахабного плагіатора на чисту воду. Ось таке колективне божевілля. А ще — популярність барона, яка значно зросла після екранізації картини Террі Гілліама «Пригоди барона Мюнхавзена». Словом, книги з такою історією просто соромно не мати в своїй бібліотеці.

Із **Марією КОНОПНИЦЬКОЮ** та її книгою **Про красноплюдків та сирітку Марисю** все скромніше. Діамантів письменництва не крапа, — ніколи, мабуть, було. А от повість написала прекрасну. Її вже стільки разів перекладали, адаптували, називаючи красноплюдків просто гномами.

До речі, художники добряче намучилися над портретами цих маленьких симпатичних почвариськ. Видавництво Старого Лева пропонує вам помилуватися красноплюдками художниці Катерини Штанко. Вони кумедні й такі носаті, що дехто з російської естради може заховатися подалі від неспроможності конкурувати з цією малечею. «Сам їхній народець невеликий: як уледить красноплюдок людський черевик, то стане як укопаний, рота роззявить і чувається — бо гадає, що то ратуша. А бува, як до курника залізе, то все запитує: «Що ж це за місто таке, і чи далеко до його околиць?». А якщо часом упаде в глиняну квартиру, то верещить: «Рятуйте! Я тону в криниці!». Така-то от малеча. Проте носи мають на славу, що й дякові кращого до тютюну не треба».

Це дуже добра казка, яка

вчить, що найважливішим у світі є милосердя, а золото й коштовності — це лише сміття, яке нікому ще не принесло справжнього щастя. Якщо пам'ятаєте славнозвісного гобіта

Більбо Золоткінса та його друзів, то, напевно, погодитесь із красноплюдками. Берегти скарби може лише той, кому від них немає жодної користі. Справжні цінності маленькі красноплюдки знаходять у світі бідних людей, допомагаючи, оберігаючи. Якими б маленькими не були мешканці підземного світу, вони добре розуміють, що мішок золота біднякові не допоможе, краще подарувати йому бажання працювати й віру в свої сили, а для сирітки Марисі сім'я важливіша за багатство. Якщо ви вже трохи виликувалися від дитячого казкового ідеалізму, може, варто прочитати історію про красноплюдків? Раптом прокинеться щось, надійно приспане, зомбоване буднями?

Володар Макуци, або Пригоди вужа Ониська Олександра ДЕРМАНСЬКОГО також переконає вас і ваших дітлахів, що найбільший скарб у цьому світі — дружба. Правда, золота тут немає взагалі, людей теж. Зрештою Ониськові та його друзям (жабці Одарочці, мишці Евридіці, хробачкові Кузі та жукові Джеку) вони й не потрібні. На городі, де живуть друзі, жодних магазинів немає, одяг вони майструють самі, а їжа є всюди, треба лише добре пошукати. Бажання героїв досить скромні: Ониськові необхідне затишне місце, щоб помріяти, Кузі — гарна скрипочка, Джекові — смачнотні картопляники, Евридіці — голка й кольорові нитки, а Одарочці, як справжній господинці, — голодні друзі, які розхвалюють її кулінарні шедеври.

Гарна компанія, з якою затишно й нічого не страшно. Подружтесь і відправляйтесь у веселу казкову подорож — верхи на переляканій чаплі, шедевральної корові, балакучому коні, смачному зорельоті. Бийтесь із бридкими пацюками й зажерливою сараною, співайте веселу пісеньку: «Нас не здолати Ордам пузатим!». Допомогайте друзям і отримуйте від цього вітиху. І, найголовніше, коли побачите самотнього вужа, що лежить на стежині, не кричіть, він же мріє, а як, скажіть, можна мріяти, коли хтось поряд галасує?

А от говорити про книги видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» — справа невдячна. Їх треба бачити, читати, смакувати барвами. Бо як вам пояснити, що таке **Повітряні рибки Марини** та **Сергія ДЯЧЕНКІВ**? Ну, словом, вони такі кольорові з великими бульками з шампуню всередині. Уявили? Художник Арсен Джанікян пояснив би (чи показав би) значно краще. А так... «Жила киця Варварка. До неї увесь час приходили неправильні посилки. Мабуть, у неї була поламана поштова скринька. Одного разу хтось надіслав їй акваріум із рибками і пляшечку шампуню. Варварка не знала, чим годувати рибок, і ненароком вилила в воду шампунь. А той шампунь я-ак ві-

зьмётъ-ся бульками! А голодні риби я-ак почнуть ковтати ті бульки! А тоді я-ак надуються, я-ак вилетять з акваріума — великі й прозорі, наче повітряні кульки». Скажете, так не буває? А ось і неправда! Ще й не таке буває. Наприклад, звичайні цвяхи можуть стати квітучими яблуневими гілками, величезна акула може співати (правда, мікрофони ковтає бідолашна), а чоловік жити в квартирі з курчатком, рибою й... короною. А якщо їжачкові зробити стрижку й пофарбувати, він буде схожим на сонечко. Якщо ще до цього часу не повірили, то швиденько біжіть до книгарні й переконайтеся самі.

А якщо ви хочете зануритись у власне дитинство, тоді час згадати про видавництво «Веселка» й **Віктора БЛИЗНЕЦЯ**. Хто з нас не пам'ятає мешканців **Землі світлячків**? Хто забув **Звук павутинки** й дівчинку Ніну? Улюблені твори самого автора. Історії про час, коли все відбувається вперше. Про свою повість «Звук павутинки» Віктор Близнець написав: «Присвячую цю повість трав'яним коникам, хрущам, тихому дощеві, замуленій річечці — найбільшим чудесам світу, які ми відкриваємо в дитинстві». Найкращий подарунок мрійникам і романтикам. Чудова симфонія, почути яку зможе лише той, хто не втратив, не розгубив здатності любити...

Зрештою — підходити до цього твору можна по-різному. Тут і атомна трагедія, і самотнє дитинство. Можна сприймати її як надто важку для молодшого шкільного віку. Але правдою є те, що ця книга живовує в дітях ті риси, які так хочеться бачити всім батькам.

Kr

Бріх РАСПЕ. Пригоди Барона Мюнхгаузена. — К.: Махаон-Україна, 80 с. (п)

Марія КОНОПНИЦЬКА. Про краснокрихлів та сирітку Марусю. — Л.: Видавництво Старого Лева, 176 с. (п) Рецензії див. також Kr ч. 21-22 '04

Олександр ДЕРМАНСЬКИЙ. Володар Махуци, або Пригоди Вужа Ониська. — Вінниця: Тезис, Соняшник, 160 с. (п)

Марина та Сергій ДЯЧЕНКИ. Повітряні риби: Вісім оповідань на всякий смак. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 28 с. (п) Рецензії див. також Kr ч. 21-22 '04

Віктор БЛИЗНЕЦЬ. Звук павутинки: Повість; Земля світлячків: Казка. — К.: Веселка, 175 с. (п)

ПРИГОДУ ЗА ПРИГОДОЮ
ЧИТАЙТЕ З НАСОЛОДОЮ!

серія

Пригодницька
бібліотека

Замовляйте
у видавництві «Тезис»
а/с 2890, м. Вінниця, 21027
тел./факс: 8 (0432) 46-48-16
e-mail: thesis@in.vn.ua

для читачів
9-12
років

ЖИВЧИК, БО ВИЖИВ?

Після прочитаних двох томів «Легенд Світокраю» я ретельно вишукувала біографії авторів, намагаючись зрозуміти одне: хто ж із них мріяв стати біологом? Хто потай розтинав жаб і метеликів на склі письмового столу під сліпучим світлом лампи? Хто роздивлявся обличчя мух, бджіл і кажанів під збільшувальним склом? Вочевидь, ходен із двох цього не робив, і тому зараз надолужує, вигадуючи химерних монстрів для дитячих книг. Простір для вигадок чималенький, адже **СТЮАРТ** і **РІДЕЛ** є співавторами двох книжкових серій: «Легенди Світокраю» і «Кролик та їжак».

Нонна СТЕФАНОВА

Художник Кріс Ріддел народився в Південній Африці, здобув дві освіти — художню й технічну. Усе життя працює вільним художником-ілюстратором. Одружений, має трьох дітей. Колекціонує іграшкових солдатиків. Найулюбленіше місце для праці — карета, що стоїть у глибині родинного саду в Брайтоні. Серед численних нагород — премія ЮНЕСКО в галузі дитячої літератури. Свого багаторічного співавтора Пола Стюарта зустрів випадково — їхні діти ходять до однієї школи. Стюарт — фаховий письменник, навчався в Англії. Має двох дітей. Поливив викладацьку роботу, щоб віддати весь час письменництву. Обидва автори спільними зусиллями намагаються створити спокусливий для читача-дитини художній світ.

Головний герой «Легенд Світокраю» — симпатичний хлопчик Живчик, який живе в родині тролів. Він відчуває себе «гидким каченям» — ніхто не хоче гратися з ним, ніхто не вважає його красивим, адже він високий, стрункий, його тіло не вкрите волоссям... Спочатку детективний сюжет розвивається стрімко: виявляється, що хлопчик — нерідний син тролів, його знайшли під деревом і всиновили. Живчик вирішує йти шукати щастя й рідних батьків. Але доки він зрозуміє, що його батько — повітряний пірат Квінтиніус Вергінкіс, капітан корабля, доки вони з батьком зустрінуться, і Живчик сам очолить корабель, трапиться багато-чого, і водночас нічого не трапиться. У **нетрях темнолісу** складається відчуття, що поміж драматургічними вузлами весь сюжет полягає в тому, як Живчик втече від чергової потвори, чи залишиться живим і здоровим. Книга насичена описами неймовірних чудовиськ, переважно страшних і жак-

ливих, котрі переслідують хлопця. Зі страшною пащечки одного монстра він потрапляє в стравовід іншого, потім його ледь не роздирають іще чийсь пазурі чи велетенські щелепи...

Щоправда, деякі з потвор виявляються потім на диво симпатичними й добрими, а вдоброму перекази на українську потрохи звикаєш до гнилесмоків, балагун та роздубендів. На щастя, у **Бурелові** героїв значно більше (і не всі вони потвори), а тому більше подій і цікавих сюжетних ходів. Живчик разом із батьком вирушає на пошуки чарівного каменя бурефраксу, з якого роблять фракспил — порошок, що очистить воду жителям Сантафраксу. Ми занурюємось у минуле Живчикова батька і ще раз переконаємось, що родинні вороги передаються в спадок — син мусить завершити те, що розпочав батько.

Упродовж Живчикових пригод від книги до книги автори полегшують читачеві завдання. Ніхто не мусить уявляти собі, як виглядає та чи інша дивовижна істота Світокраю — усі вони описані Стюартом, намальовані Рідделом. І часто, коли ти потерпаєш, чи виживе Живчик після зустрічі з черговою потворою, цікавить інше — чи письменник пише, щоб художник малював, чи художник малює, щоб письменник описав?

Kr

Пола СТУАРТ, Кріс РІДЕЛ. Бурелов. Сер. «Легенди Світокраю». — К.; Т.: Веселка, Навчальна книга — Богдан; 352 с. (п)

Пола СТУАРТ, Кріс РІДЕЛ. У нетрях темнолісу. Сер. «Легенди Світокраю». — К.; Т.: Веселка, Навчальна книга — Богдан; 240 с. (п)

Святкуйте Новий рік з видавництвом

03150, Київ, вул. А.Барбюса, 51/2

«БАЛТІЯ ДРУК»

Понад 1000 сюжетів вишуканих новорічних та різдвяних листівок, виготовлених із використанням найсучасніших досягнень поліграфії та дизайну, а також створених на Ваше замовлення.

Видання «Балтія Друк» стануть прекрасним подарунком рідним, друзям чи діловим партнерам. На сторінках мистецьких альбомів «Київ», «Найчарівніші куточки України», «Київ споконвічний» та ін. постає галерея неперевершених архітектурних перлин та історичних пам'яток, що оспівують красу України. Відкрийте двері у безмежний світ культури українського народу.

тел. + 38 044 251 1047

e-mail: baltija@ukr.net

www.baltia.com.ua

ПАРК, АЛЕ КНИЖКОВИЙ

Зважаючи на стан книжкового ринку України, поява ще одного видавництва, яке орієнтується на дитячу літературу, — явище доволі позитивне. Тож наша розмова про «позитивне» — із директором ВД «Книжковий парк» Світланою Міц.

Кр: Що саме спонукало Вас, як видавця, звернутися саме до цього напрямку?

С.М.: Відповідально та водночас дуже приємно впливати на те, щоб книжка для дитини залишалася справжнім святом, нескінченною криницею, з якою черпають не тільки враження, але й знання. Дитячі враження — найсильніші, вони формують людину.

Кр: Не викликає сумніву, що дитяча література це, передусім, — література, спрямована на розвиток дитини. Що пропонує ВД «Книжковий парк»

маленьким читачам та їх батькам, крім естетичного задоволення від яскраво ілюстрованих книжок?

С.М.: Сподіваємося, що наші книжки для дітей стануть достойною альтернативою телевізорам та комп'ютерним іграм, зможуть залучити маленького

читача до пізнання навколишнього світу, допоможуть йому зробити перші кроки до знань. Ці книжки відрізняються чудовим дизайном, яскравими ілюстраціями, доступними текстами, які в ненав'язливій формі спонукають маленького читача до самостійного читання та навчання в ігровій формі. Дітлахи зможуть знайти в них цікаві розваги, а батьки — досконалі тести на поінформованість дитини, розроблені відомими педагогами з використанням найсучасніших методик, які допоможуть їм у спілкуванні з малюками.

Кр: Закінчується рік, що став роком народження видавництва. На що спрямовані Ваші плани в році наступному, що Ви очікуєте від нього?

С.М.: На цей час ми видали декілька дитячих книг, таких як: «Дванадцять місяців», «Веселі звірятка», «Байки про веселих звірят», а також серію книжок «Світ малюка». У найближчий час на книжкових полицях магазинів з'явиться серія книг із малюнками «Що тут не вірно?», на яких потрібно знайти помилки. Це буде чудова розвага для дорослих та дітей, а також серія книжок

«Клуб кмітливих та розумних». Ми пропонуємо маленьким читачам разом із нашими книжками поринути в світ пригод, отримати перші враження про добро та зло, дружбу та зраду. Ще раз переконатися, що добро обов'язково повинно перемогти. Враховуючи зростаючу потребу українського покупця до якості та змісту сучасних книжок, ми намагаємось у наших виданнях донести до маленьких читачів та їх батьків все краще з скарбниці дитячої літератури.

У новому році «Книжковий парк» бажає всім дітям, батькам, дідусям та бабусям міцного здоров'я, щастя та здійснення всіх мрій!

Розмову підтримувала
Галина АНДРЕЕВА

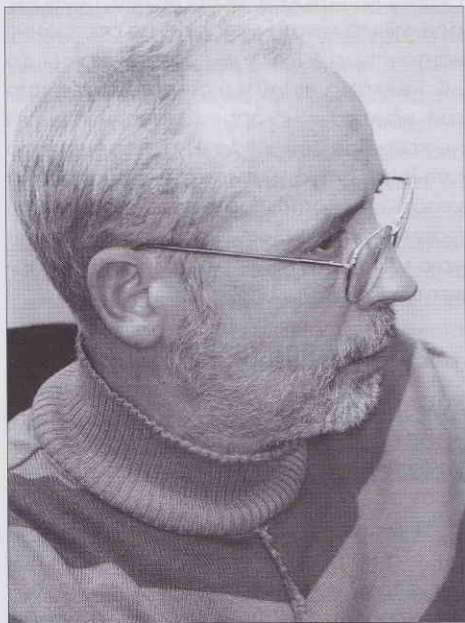

КРИТИКА. PR. РЕКЛАМА

Сучасні інформаційні технології з просування книжок на українському ринку

«Круглий стіл» у програмі ярмарку «Книжковий світ-2004».
Київ, 13 листопада 2004 р.Світлани Галини Родіної,
Костянтина Родика
та Наталі Машарової**Костянтин РОДИК**
головний редактор *Kr*

У чисельних інтерв'ю видавців можна подібати фразу, яка стала майже крилатою: «Критики в Україні немає». Водночас аргументованого пояснення, що таке «критика», там годі шукати. Що ж це за звір такий, котрого вони прагнуть і водночас не добачають? Невже ностальгують за критикою радянських часів?

Але ж тоді, за часів відсутності ринку, поняття «критики» не було адекватним світовому розумінню терміна. Завдання так званого літературного критика полягало в тому, щоби переконливо показати, наскільки гарною є книжка, призначена ідеологічним відділом на роль взірця. Тобто, звичайний політтехнологічний механізм.

Треба визнати, що сьогодні відголоски такої критики все ще маємо. І, мож-

ливо, «винна» в цьому не сама культурна журналістика, а журналістика політична — більш резонансна й заможна, а тому й взірцева для медіа-молоді. Політична журналістика й культурна журналістика мають справу з різними речами. Якщо журналіст, який пише про книжки, має до діла з книжкою як логічним цілим і мусить вмонтувати його в систему понять про сьогодинішній стан суспільства й стосунки між людьми, то політичний журналіст має до діла з семантичною мозаїкою, з якої можна вибудовувати дуже різноманітні й примхливі візерунки. У першому випадку основною операцією є інтенсивний аналіз, у другому — екстенсивний синтез. А оскільки імітувати синтез набагато легше, то і... маємо те, що маємо.

Один із найвідоміших у світі книжкових журналістів Марсель Райх-Раніцький багато розмірковував на тему взаємин видавців та рецензентів. Він казав: «Професія критика вимагає мужності». І це дійсно так, бо критик наважується прискалити око на творчість уже сформованих і впливових авторитетів. А серед цих авторитетів, яких, припустимо, спіткала творча невдача, ще й чимало особистих друзів... Отоді-то й виникають, за означенням Райх-Раніцького, «рецензії з люб'язності» — коли неможливо відмовити своєму доброму знайомому в гарному пресовому відгуку, за щось його похвалити і — не сказати чогось, що критик мусив би сказати. Взагалі, казав Р.-Р., «мир і дружба між автором і критиком можливі лише тоді, коли критик ніколи не писатиме про книжки цього автора, а той назавжди змиритися з цією обставиною». Тож, мож-

ливо, коли видавці кажуть, що в нас немає критиків, вони мають на увазі брак мужності в багатьох наших колег?

Видавці кажуть, що критика, піар, реклама не мають сенсу, якщо книжка не лежить у кожному районному центрі, якщо вона не є присутньою повсюди. З ідеалом важко не погодитися. Але пригадаймо недавній PR-проект, коли кілька місяців поспіль скрізь стояли щити, де було просто написано: «Дядя Ваня». Невідомо, про що йшлося, бо такого продукту на ринку не було. І коли він таки з'явився у продажі, його почали розкуповувати, бо за цей час реклама запала в підсвідомість. Але ж у новітній книжковій історії України є точнісінько такий приклад: роман «Польові дослідження з українського сексу» був у всіх на вустах задовго до публікації — ширилися чутки про нібито викрадення дискети з твором, раптом вигулькували рукописні шматки тексту. А далі все було так само, як і з ви-

Коло журналістів, які постійно пишуть про книжки і є спеціалістами в цій галузі, доволі вузьке. Вони вже зараз завалені купою новинок, які їм надсилають видавці.

сезгаданою горілкою. Але чи багато у нас таких прикладів?

Сьогодні в Україні спостерігається конфлікт між вузьким публікаторським полем та прогресуючою динамікою виходу книжок. Коло журналі-

стів, які постійно пишуть про книжки і є спеціалістами в цій галузі, доволі вузьке. Вони вже зараз завалені купою новинок, які їм надсилають видавці. Проблема журналіста не так у тому, щоб знайти книжку, як у тому, щоб вибрати, з чого почати, на яку звернути увагу насамперед. До того ж, «пропускна здатність» неспеціалізованих газетно-журнальних шпальт доволі низька: у середньому — колонка на тиждень, а то й на місяць. Колонка ж — це щонайбільше три міні-рецензії. Ще на-

пруженіша ситуація в літературно-книжковій періодиці: хоч у «Книжнику» щочисла рецензується близько півсотні видань, здобувається на відгук лише кожна четверта-п'ята книжка з тих, що надходять до редакції. І не тому, що решта три-чотири погані чи редактор упереджено ставиться до видавця або автора — просто не вистачає журнальної площі. А потік книжок усе збільшується. Чи готові видавці адекватно співпрацювати з пресою, коли вихід новинки вже не є інформаційним приводом?

Окрема тема — ефективність журналістських виступів із точки зору видавців, котрі чекають на миттєву реакцію покупця на опубліковану рецензію. На жаль, ця технологія в нас не працює так, як у традиційно книжкових країнах. Наприклад, у Німеччині, де наступного після виступу Райх-Раніцького дня книжки, про які він говорив, продані в усіх книгарнях. Дослідження специфіки сприйняття українського покупця книжок — особня проблема. Але попри його видиму «загальмованість» будь-яке згадування книжки, на моє глибоке переконання, працює на імідж видавництва. А вже по тому, як той імідж стане брендом, книжки цього видавництва здобудуть шанс перетворитися на бестселери.

Щодо різноманітних літературних конкурсів — тієї ж «Коронації слова», нашої «Книжки року», Форуму видавців, Шевченківської премії. Про Захід не буду казати. Нині в Росії, якщо книжка потрапляє до короткого номінаційного списку престижної літературної премії — скажімо, Російський Букер, Премія Аполлона Грігор'єва, Національний Бестселер, — то на ці присутні на ринку книжки видавцем обов'язково одразу виготовляється «манжетка» або самоклеїний стікер. Статистика свідчить: продаж таких «мічених» книжок одразу зростає у 4—6 разів. Чому в нас не працює така система?

Відтак, спробуймо розібратися бо-дай із частиною всіх цих запитань.

Рекламний агент у законі

Юрій ЧЕКАН

КАНДИДАТ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА,
ЮРИСТ-ФАХІВЕЦЬ ІЗ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Дуже важливо розрізнати поняття одного проблемного поля: критика, піар, реклама. Доктринальні визначення, які належать конкретним людям, не є обов'язковими — кожен може помилятися.

Домінантою мають бути нормативні визначення. Якщо взяти, наприклад, закон «Про рекламу», то можемо з сумом констатувати, що критика як така, і піар як такий — це сфери, яких не існує: вони повністю покриваються визначенням реклами. Таке надто широке тлумачення реклами вигідне державі, тому що ці речі оподатковуються, і, коли треба, до будь-якого суб'єкта відносин у книжковій, музичній, образотворчій, театральній сфері можна застосувати репресії. Цитую закон: «Стаття 1. Визначення термінів. Реклама — це інформація, про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких осіб чи товару». Отже, коли я, як критик, написав статтю про «Сади господина Мичуріна» пана Куркова, який тут сидить, або про книжку також присутнього Андрія Кокотюхи «Почему Украина не Россия» — і написав в обох випадках різко негативно — я тим самим сформував щодо цих видань певну обізнаність потенційної аудиторії і, хоча чи ні, виступив рекламним агентом пана Куркова чи пана Кокотюхи.

Чим же нехтує згаданий закон, подаючи таке прямолінійне тлумачення? Перший зігнорований параметр — оплачена чи неоплачена комунікація. Реклама — завжди оплачена комунікація. Критика ж, коли вона є оплаченою комунікацією, перестає бути критикою. Звичайно, можна працювати під маскою критика на умовах оплачуваності замовником, але

тоді не йдеться про виконання власне критичних функцій. Яких саме? Критика забезпечує функціонування механізмів культури. Реклама забезпечує збільшення продажів. Сумніваюся, що читачі, які прочитали мої негативні рецензії (якщо вони мені довіряють), будуть потенційними покупцями тих книжок.

Наступний параметр — об'єкт. Для критики — це мистецька сфера. Критика модулює певні картини світу, які стосуються того чи іншого субстрату суспільства. Об'єкт піару — публічні особи як явище. Об'єкт реклами — вони ж як товар. Тобто, пропонується купити, наприклад, цього політика, віддавши за нього свій голос.

Далі — адресат висловлювання комунікації. У критиці це всі учасники культурного процесу, і автор (у музиці — виконавець), і споживач (у літературі — читач); у піарі — певні кола суспільства, а в рекламі — це потенційний споживач, той, хто може купити товар. Наступне — суб'єкт, тобто, хто це робить. Критик виступає підкреслено одноосібно, у рекламі ж працює вузьконацілена команда креаторів.

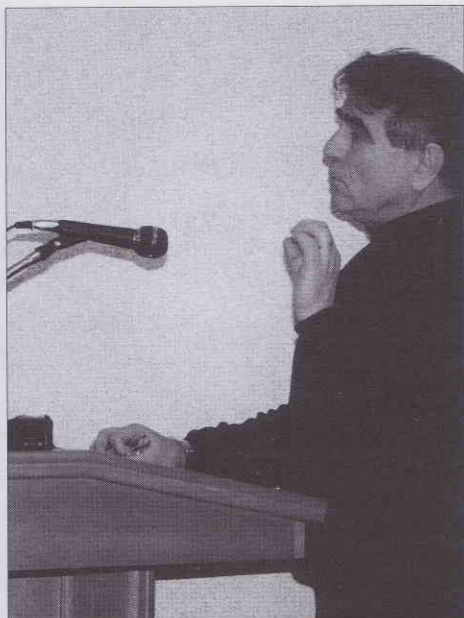
Мета, з якою один-другий-третій суспільні інститути працюють: для критики — це оцінка явища з точки зору тієї чи іншої суспільної страти й сприяння певному розумінню тексту; у піарі — це створення контексту, а в рекламі — спонукання до дії. Реклама вважається поганою, якщо той, на кого вона спрямована, не пішов і не придбав цей товар. Ну і, нарешті, про сутність. Сутність критика — рівноправна участь у мистецькому процесі, сутність піару — управління інформацією з певною метою, сутність реклами — це маркетингова технологія.

Піаролітература

Григорій ШТОНЬ

ПРОФЕСОР КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ Т.ШЕВЧЕНКА

Я виступаю від імени читача Літератури, яка не розрахована на широкий попит, а тому не може себе продати (власне кажучи, якби вона вміла себе продавати, вона б не була Літературою). А чиї інтереси репрезентує оце піарення? Канали впливу й методи маніпулювання читацькими смаками (сказав би, навіть, уявленнями про літературу) у нас сьогодні навіть більш розвинуті за саму літературу. Ми вже допіарилися до того, що маємо список авторів — серед яких і Андрухович, і Забужко, і Покальчук, — які були запропоновані «широкому читацькому загалу», хоча такого й немає, і тепер цими «культовими» іменами наш кни-

жковий ринок означений. Я ж глибоко переконаний, що ці автори вже нагодували якісь минулі читацькі очікування і йдуть за горизонт до нульової позначки, тримаючись на плаву лише завдяки отому піару. Це вже паралітература.

У нас потихесеньку синонімізуються поняття «критик» і «журналіст», «критика» й «реклама». Ми працюємо на натовп чи таки прагнемо, щоби нарешті на українських теренах з'явилася література, а не лише те, що нагадує закордонні зразки? Якщо ми виступаємо від імені літератури, то перша штука, яку маємо пристойно вивчити — це український читач. Отожнювати українського читача з російським — при тому, що російська індустрія виготовлення книжкової продукції на продаж, індустрія власне продажів та реклами безперечно пристойна й гарна, — не варто. Механічно запозичена, вона в нас не спрацює. А з цим нашим

читачем працюють за принципом російської атаки. Отак, як робила Забужко. Вона свого досягла, але той час минув. Подивіться на нашу патріотику, якою завалено книжкові ятки під синьо-жовтими прапорами — це ж, переважно, макулатура. Наш нинішній читач до неї байдужий. Як і до українських плагіатів із російських стандартів.

Нині розповсюджена в нас критика веде розмову про свої смаки. Критика тусовочна. Критика епатажна. Критика, де на тлі суцільної лайки не йдеться про етичний чи навіть культурний рівень розмови про літературу — це рівень взагалі позакультурний. Але вона знаходить свого читача. Ми що, всерйоз хочемо оцю-от некрощу частину молоді, яка тільки й вміє

розрізняти у величезному словнику людської мови лайливу лексику, — ми її хочемо зробити читачем літератури? Це, скоріш за все, не вдасться.

Далі — яку стратегію видавництва ми сьогодні бачимо? Бачимо, як розкручуються кілька імен або, скажімо, тексти-переможці конкурсу «Коронація слова», що їх, готові, розхапують собі видавництва. А брали вони участь у «народженні» цих рукописів, вони їх передбачали? Назвіть мені видавництва з якоюсь далекою стратегією, яке потихесеньку, жертвуючи якимись сьогоднішніми інтересами (видаючи ту ж саму макулатуру та накопичуючи резерви та інтелектуальний потенціал, у тому числі журналістський, довкола себе), наближали би наш ринок до літератури, яка не потребує піару.

Хто питався в Герасим'юка до того, як він отримав Шевченківську премію, чи не хоче він щось надрукувати? А після премії взяли й видали його книжку. А далі що ви друкуватимете? Того, кого знову підсуне випадок? А ми, критики, — що ми піаритимемо й для чого? Всі, хто грішать, знають, що є Бог. Наш Бог — це Література. Пам'ятаймо про це.

Умовно-брендовий рефлекс

Андрій КУРКОВ
ПИСЬМЕННИК

На Заході в кожній книжці є офіційний День народження. Наприклад, я ще два роки тому дізнався, що 3 березня наступного року в мене в Парижі вийде роман. Журналістів і критиків повідомлять про цей книжковий День народження за два-три місяці. Тоді ж вони, перед офіційним виходом реальної книжки, отримають так

звану «версію з помилок»: зверстаний, але не відкорегований та без художнього оформлення варіант, аби журналісти могли першими прочитати текст, який ще не перетворився на повноцінну книжку, і вирішити, чи взагалі її варто читати. Такий ось «простий» піар.

Найбільша цінність для західних видавців — це їхні автори. Коли ми чуємо, що таке-то видавництво, наприклад, ув Іспанії, куплене німецьким видавничим концерном — що це означає? Адже німцям мало цікаві іспанські редактори, їм не потрібні приміщення, тому що вони здебільшого орендуються, — купують списки авторів, з якими є угода в даного видавництва. Авторі — епіцентр книжкового бізнесу. Приміром, видавництво

Suhrkamp видає понад двісті книжок на рік, і при цьому вони знають, що серед цих двох сотень є приблизно двадцять книжок високочолої літератури, які немає сенсу піарити на масового читача. Але є й книжки, які підуть на масового читача — і розумного, і напіврозумного, — і от ці книжки будуть проштовхуватися на ринку, а потім вони принесуть прибутки, за рахунок яких видаватимуть наступні двадцять «високочолів». Тому видаються плакати, буклети й ще багато-багато супутньої поліграфії. Скажімо, видавництво Diogenes має списки всіх книгарень із прізвищами власників, директорів і торговців, які особисто одержують різноманітну інформацію на кожну видавничу позицію. Це — теж «простий» піар.

Є видавництва, які в своїх PR-експериментах йдуть далі. Навесні Random House видав мій «Закон равлика» і під це здійснив фактично нелегальну рекламну кампанію. Ми зробили таку собі пародію на стінні об'яви кшталту «Загубився собака»: написали англійською «Загубився пінгвін. Винагорода — 5000 гривень». Це була справжня поліграфія (але без вихідних даних) — за місяць до офіційного Дня народження книжки цими плакатиками був обвішаний і Лондон, і Ліверпуль, й Единбург. Ми провокували скандал, і ми його мали: до суду надійшли скарги. Гадаю, у нас в Україні креативний потенціал набагато потужніший, бо ми виростили та живемо в складніших умовах.

Кожен західний видавець прагне високо тримати свою репутацію, буквально «завойовує» повагу і критики, і журналістів, і читачів, — насамперед, високою планкою якості літератури, яку вони видають. І тому відвідувач книгарні, беручи

Довіра як рекламоносій

Мирослав КОГУТ

*віце-президент PR-компанії «ROMYR»
(Канада-Україна)*

З усього, що я сьогодні тут почув, виглядає, що «піарити» — це хвалити, часом занадто; це, може бути, — брехати й обпаплюжувати, пропонувати й просувати й навіть — рекламувати. Я займаюся паблік рілейшнз професійно й знаю, що в нашій фірмі ми нічого подібного не робимо. Тож, який зв'язок, нехай уявний, мають з цим такі речі, як пропаганда, реклама, маркетинг?

На Заході PR — це функція менеджменту, яка адаптує, змінює стосунки організації з середовищем задля того, щоб ця організація могла краще здійснити свої цілі. Інша дефініція: це функція менеджменту, котра створює й підтримує стосунки з цільовими аудиторіями, від котрих організація знає або успіхи, або поразки. Так само маркетинг також є функцією менеджменту — зрозуміти бажання й потреби клієнтів. Реклама ж — це послуга.

Направду, найкраща реклама для книжки, це коли відома й поважана в суспільстві людина каже, як та книжка її зацікавила. Гадаю, що довіра до такої «інформації» буде набагато вищою, аніж у наперед проплачених, як те всі знають, рекламі. Отже, головне, що відрізняє рекламу від PR — це ступінь довіри. Завдання PR — створити поле довіри

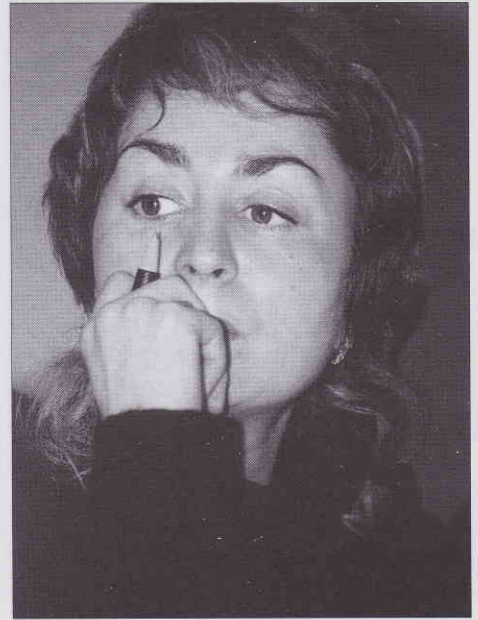
й зацікавити, насамперед, пресу у вільному виборі, розвитку або дослідженні певної теми.

Я вже понад десять років в Україні й бачу, що часто уявлення про PR тут дуже нагадують радянську пропаганду. Пропаганда — це вольова дія, спрямована на те, щоб змінити, переформувати думку людини, стандартизувати її точку зору, створити передбачуваність у поведінці.

Натюрморт зі штучкою

Леся ГАНЖА
журналіст

Зараз на український ринок заходять дуже потужні російські книжкові компанії. І вони бачать, що тут, на другому за значенням для них ринку (після власне московського) немає потужних гравців, немає потужних грошей і немає потужного медіа-ресурсу. І росіяни все це обов'язково створюватимуть тут. Але

чи матиме до того доступ українська книжка?

У нас немає сталого кола журналістів, які пишуть про книжки. Очевидно, це свідчення негараздів між пресою та книговидавцями. Зрештою, професійні очікування рецензентів досі не окреслені — внутрішньо корпоративної дискусії між книжковими журналістами сьогодні немає.

Книжка на телеекрані — це питання передовсім грошей. Бо, порівняно з газетою чи журналом, ця технологія набагато дорожча. Чи готові сьогоднішні українські видавці проплатити цей медіа-ресурс? Скажімо, щотижневу програму на одному з каналів так званого «пінчуковського холдингу» та на УТ-1 (на «1+1» та «Інтері» це, здається, нереально)? Усереднено можна говорити про тисячу доларів за програму. Якщо наші видавці не знайдуть таких коштів зараз, то невдовзі російський фактор, про який говорила раніше, зробить для них доступ до телевізійного ресурсу взагалі недоступним.

Більше поганок, хороших і різних!

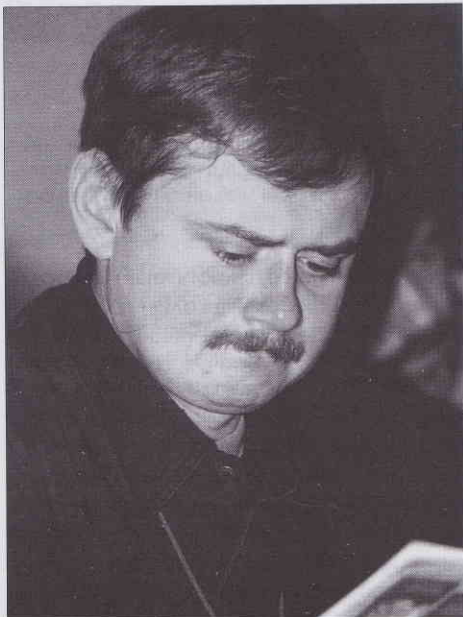
Андрій КОКОТЮХА
письменник, журналіст

Коли я пишу рецензії, то здебільшого лише констатую факт: вийшла книжка, вона присвячена тому-то. Добре це чи погано — вирішуйте самі. Все. Але по тому мені часто дзвонять абсолютно сторонні люди й запитують, де цю книжку взяти. Тобто, я своїми матеріалами несвідомо допомагаю видавцям.

На мою журналістську думку, найкращий матеріал виходить тоді, коли ти особисто не знаєш ані автора, ані видавця.

до рук книжку невідомого автора, насамперед дивиться, яке видавництво її видало й в якій серії. Ще більшою мірою це стосується журналістів, які щодня отримують по 20-30 «версій із помилками»: саме видавничий бренд буде для них вирішальним — чи читати цю книжку й чи писати на неї рецензію.

У більшості країн, окрім нашої, є популярні телепередачі про книжки, які відіграють величезну роль. Наприклад, у Німеччині донедавна був «Літературний квартал» із Райх-Раніцьким, Бернар Піво в Франції вів вельми популярну передачу «Буййон культури» — практично всі книжки, що потрапляли на ці передачі, наступного дня ставали бестселерами на ближчі два-три тижні. Як ці книжки потрапляють на телеекран? У Райх-Раніцького існує команда з двадцяти так званих професійних читачів, які й відбирають із кількох сотень надісланих видавцями книжок ті п'ять чи 10, які мають шанс потрапити до рук метра — випишують вдалі цитати, коротко характеризують. Наприклад, у такий спосіб до Райх-Раніцького потрапила перша німецька книжка Пелевіна. Тоді вона стала бестселером на два тижні, і було додруковано величезний наклад. Але PR-кампанія обмежилася лише цим ефіром, не було враховано специфіку автора, мало зрозумілого німецькому читачеві. Продаж книжки завмер, і це майже знищило письменника Пелевіна для тамтого читача. Навів приклад фальш-реклами для того, аби підкреслити: PR — це не тільки технологія, а й мистецтво.

Проте дотримати такої рівноваги, принаймні в столиці, надто важко. Через те й виходить, що більшість книжкових рецензентів у більшості різних медій пишуть про те, який Андрухович хороший. У цього автора є постійні дві тисячі читачів на кожну книжку — це задовольняє і його, і видавця. Але мене не задовольняє. Я хочу, щоб у кожного нашого автора було принаймні тисяч десять читачів. Але!

На останньому Форумі видавців у Львові я обійшов усі ярмаркові закутки в пошуках своїх улюблених масових жанрів. Кажали, що туди з'їхалися чи не 600 видавництв, привезли чи не мільйон назв книжок. Та з усього цього я знайшов лише 12 новинок.

Я — грибник, от розкажу таке: ходимо якось із бабусею лісом і не бачимо жодного гриба, переходимо в інший ліс — повно поганок. Я дратуюся, а бабуся каже: де нічого нема — нічого й нема, а де багато поганок, обов'язково знайдеш бо-дай одного білого гриба. Так і на книжко-

вому ринку: щоби з'являлися книжки-погані, потрібен вал посередньої й навіть поганої літератури. І журналісти мають чесно називати поганки поганками. Щоб зрештою між авторами та між видавцями виникала здорова конкуренція. От тоді то й з'явиться надія на 10-тисячні накладі для справжньої літератури.

В очікуванні на монстрів

Анатолій УЛЬЯНОВ

головний редактор Українського Літературного Порталу

Ми тут поступово дійшли висновку, що українському літпроцесові бракує інфосфери — об'єднання різних дискурсів та чисельних тусівок, між якими немає сталого зв'язку. Ми не знаємо один одного: скільки нас, журналістів, які пишуть про книжки? Так є навіть на столичному рівні — що вже казати про регіональні ЗМІ, аудиторії котрих взагалі не перетинаються. Можливо, час створити — наприклад, в Інтернеті — спільну інформаційну базу, куди б надходила інформація з усіх рівнів? Той же «Книжник-review» міг би стати центром «живого» спілкування зацікавлених сторін — провадити семінари й майстер-класи з просування книжок для жу-

рналістів, авторів, видавців. Так, для наших лінивих і пасивних видавців, з яких доводиться буквально видряпувати коментарі, не кажучи вже про сигнальні примірники. А наші письменники, не тільки не вміють поводитися з пресою, а часом не вміють навіть одягатися, як публічні люди!

Тому українська літературна журналістика потребує аг-

ресорів, монстрів, від згадки про яких письменники скидатимуться серед ночі, бо знатимуть: ті називатимуть речі своїми іменами і не толеруватимуть халтури.

Чи можливий інформаційний реверс?

Олександр ВІЛЬЧИНСЬКИЙ

письменник, журналіст

Якщо в Києві виходить помітна книжка, вона рано чи пізно доходить і до Тернополя в тому числі. А чи працює, так би мо-

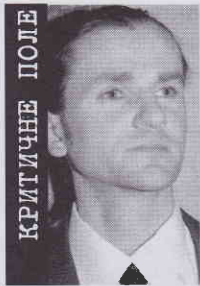
вити, реверс? Чи помітна регіональна книжка може автоматично потрапити до поля зору столичної преси? Уже сьогодні можна говорити про таке поняття як «регіональні бестселери» — книжки, доволі популярні в окремому регіоні й геть не знані в Києві. У Тернополі вже кілька років поспіль успішно працює така письменниця як Леся Романчук, її жіночих романів продано тут десь близько 25 тисяч екземплярів. І місцева преса зіграла в тому не останню роль.

Проте, наші газети, як і скрізь, загалом рідко пишуть про книжки, а коли пишуть — то переважно компліментарні рецензії на замовлення. У такій формі промоції зацікавлені, насамперед, видавництва і книжкові магазини. Але з часом, буває, з такого початку оформлюються повноцінні журналістські рубрики. У нас є газета «РІА плюс» із найбільшим в області накладом — близько 40 тисяч примірників. Туди прийшов власник місцевої книгарні й запропонував фінансувати рубрику «Книжковий огляд». Це тривало з півроку, далі замовник перестав вкладати гроші, але рубрика настільки прижилася в газеті, що

існує й понині — вже у форматі суто журналістського проекту, де рецензуються новинки з усіх видавництв України, а не лише з асортименту окремої торгової точки.

Знаю, щось схоже є і в Чернівцях, і в Луцьку, не кажучи вже про Львів. Якщо видавнича справа розвиватиметься такими темпами, як нині (коли у невеликому Тернополі працює до 20 видавництв, а раніше на всю західну Україну було одне), переважання пропозиції над попитом спричинить встановлення нових зв'язків із газетами, радіо, телебаченням.

ЦЕ І Є МОЯ РОБОТА, МАМО!

Не дивуюся, що головний редактор «Книжника-Review» подав розлогий відгук Б.Бойчука «Дивуюся» (*Kr*, ч.21–22'04) на рецензію ІБТ «Помилки в біографії». Оскільки він, охоче вірю, як завжди, переслідував ширшу мету, аніж тривіальне оприлюднення критики критика. А саме — показати, як працює сьогодні механізм популяризації того чи іншого явища в культурі.

Ігор БОНДАР-ТЕРЕЩЕНКО

Справді, критика критики від Б.Бойчука вийшла не дуже смішною. Але не про це хотілося б почути редакторів «Книжника» у відгуку ІБТ, ясно. До речі, він не соромиться саме так іменувати Бондаря-Терещенка в своєму виданні — на відміну від «модельного» Бойчука, який заздрісно вважає, що той з'їв «наслідок великих» FDR, JFK (не знаєте, хто це?!). Здається, це дуже важлива річ — називати людину так, як вона представляється, і не інакше. Для сучасної людини це з великої літери Етикет і з не меншої букви Культура. І якщо нове покоління в «Книжнику» відчуває такі речі тонше, ніж старе в діяспорі, значить культура спілкування в нас зовсім не деградує, як вважає Бойчук, а навпаки, прогресує. Ось він пише, що «Бондар-Терещенко знає тільки російську культурну баланду, якою його годували в школі, і якою він увесь час послуговується». А чим же йому, спитаймося, по-

луговуватися, коли всі, для кого він пише, знають лише цю баланду, а не українську, читану ними в тій самій школі — від старшого Іздрика до молодшого Любка Дереша — лише з примусу! Адже пише ІБТ не для вічності, як той же Бойчук, а для сучасного читача.

«Та найцікавіше в тому всьому є те, що його друкують всі газети й журнали», — підказує продовження теми Б.Бойчук, дивуючись феноменові ІБТ. Це дуже й дуже дратує геть усіх доброзичливців слобідського критика. Природу такого почуття неважко пояснити, навіть не лягаючи на кушетку до психіатра. Варто лишень проглянути свіжі числа наших часописів, і Фройд заплаче, не бачивши самих текстів ІБТ. «Мені дуже цікаво їх читати, і часом я регочу, як дурна», — звиряється І.Волосевич у «Книжковому огляді». «Нерідко ІБТові «правописні викрутаси», лексичні ігри, синтаксичні конструкції, або, сказати б, соціокультурні метафори викликають моє щире захоплення», — скажиться О.Бойченко в «Дзеркалі тижня».

Сергій ХОЛОДОВ

Вельмишановний пане Костянтин Родіку!

Пропонуючи опублікувати цього листа, звертаюся до Вас як до редактора журналу, де я, разом з іншими читачами, маю періодично повторюване нещастя стикатись із предметами, щодо котрих маю намір висловитися.

Мушу повідомити, що відчуваю певне утруднення з визначенням жанру цього несподіваного для мене — цілком приватної людини, — але все ж закономірного опусу. Якщо це відкритий лист, то його адресатом є Ви — редактор журналу зі сторінками вже не малий час затьмареними безперервно триваючим кричущим мовним неподобством. У разі, коли це висловлювання доцільніше назвати публіцистичним виступом, я твердо переконаний — до думок, висловити які я вважаю своїм громадянським обов'язком, приєднається — приватно чи публічно — весь загальний читач «Книжника-Review» порядних людей, піднісши свій сукупний голос на захист нашої мовної культури від бруталного паплюження.

Не знаю, може решта читачів має більше терпцю, але після перегляду чергового номера *Kr* із черговою статтею так званого Ігоря Бондаря-Терещенка моє довго тамоване глухе роздратування врешті вилилося в аналітично оформлене обурення. Здається, я сказав «стаття», але ж кожну з його писанин ніяк назвати навіть текстом, бо в них рішуче й повністю відсутні всі його ознаки: більш чи менш притягний зміст, прослідковувана логіка, достатньої чіткості структура, видна неозброєним оком тема і т. д.; думка ж там присутня такими ж уривками, як, очевидно, і в голові автора. Я беруся довести якими завгодно засобами — психологічними, філологічними, логічними — що й із поняттям тексту писанина «Ігоря Бондаря-Терещенка» об'єднується лише за поліграфічною ознакою, якщо вже набрана в друкарні в вигляді певної кількості словосполучень. При безсторонньому погляді на його «публікації» видно відразу ж, що не треба бути психіатром, аби виявити: тут потрібне не обговорення «проблеми ІБТ», а термінове скликання консилиуму,

бо це навіть близько не літературознавство, це — клініка. Особисто мене при читанні невідчепно переслідує образ обдарованого, подаючого надії студента, котрий, на жаль, трохи перевчився й має тепер у голові перманентний шарварок, де які-небудь симулякри час від часу плутаються з дієцедами, від перенапруги міцно заскакуючи за найближчі ентими. Але, здається, гамір у голові нашого бідолахи від вирування булькаючої лемішки з високоабстрактних концептів, фактів безрадісного дитинства, спогадів про вчорашню п'ятику і т.п. не гальмує його прагнення до творчості, а, навпаки, тільки посилює бажання бути почутим. Тому хлопець бере до рук ручку і, пишучи, гадає, що правильно розставляє слова в реченнях, але випереджаючи дія хвороби за долю секунди до фіксації їх на папері зміщує смисли й значення, підмінює підмети на присудки, і в результаті таких піруетів неконтрольованої свідомості текст постає таким собі хаосом — місцями харамаркаючим і хриплячим, а подекуди — верескливо-істеричним, залишаючи по собі враження не чого іншого, як жалюгідно убогого в своїй сміховині недорікуватій псевдонауковості слововиверження.

Навряд чи потрібно продовжувати, пане Родіку, мої асоціації на тему напівпритомної маячні цього, прости Господи, «казусу ІБТ», — тим більше, що я твердо переконаний у їх близькості до вражень не тільки Л.Фінкельштейна, О.Бойченка, а й більшості тверезомислячих читачів. Та якби ж то цей випадок був поодиноким темною плямою на сторінках редагованого Вами журналу, пане Родіку! Не стане жодною новиною, що сум і туга огортає нашу багатостраждальну надію на успішний розвиток української культури, коли спостерігаєш, як спрокволо й непомітно, але самовпевнено й зухвало на шпальтах не тільки *Kr*, а й інших медіа запанували слова та звороти, притаманні мешканцям заплявованих забігайлівок, облуплених підвалів та інших помийниць, вицяткувавши їх перлами, на зразок «фішка», «прикол», навіть «мудохання», а то й просто «фігня», причому новоявлені «культурологи» розмазують по своїх «рецензіях» ці погано пахнучі згустки словесного бруду все частіше, подаючи ошелешеним читачам сигнал,

Про того ж неможливого харківця М.Жулинський у «Книжнику-review» заявляє, що «він мене приваблює своєю несамовитою агресивністю». І тут-таки В.Даниленко знеможено констатує: «Очевидно, справа покращилася, якби таких бондар-терещенків було зо двадцять».

Але за будь-якою читацькою еuforia надходить фрустрація й катарсис щирого українця. Себто людини, яка не може собі дозволити секс по телефону й любов на три букви. «ІБТ дуже іронічний, у нього блиск гострослів'я й дотепів, каскад приколів і понтів, — нудить П.Сорока в «Березолі», — це визначальна особливість його стилю, що в поєднанні з доброю ерудицією дає незрідка чудові результати». Здавалося б, читати й радіти з такої несподіваної ерекції. Втім, не можна! Наче грузинові, якого спитали, чи любить він помідори: «кушати да, а так — не очень». «Але як часто ловиш себе на думці: а що ж за іронією? — похоплюється заскочений на гарячому (читанні текстів ІБТ) «березольний» Сорока. — Ради чого весь цей словесний феєрверк, це ошелешуюче метання бісеру?». І прикидається, як скинутими штанами, цитатою з М.Руденка: «Гострослів'я — товар дешевий. Приємно інколи — мов шипучка. А там дивисься — газ вийшов, піна впала. І вже ні вино, ні вода...» Але ж справу з спілчанського бодуна втамували! То вже потім хтось там «вийшов» і щось там «впало», а спочатку — таки отримали свій законний кайф від присутності ІБТ?!

Зрозуміло, що по тому соромно і пальці липкі. Ну, від шипучки. І треба відмитися, чи пак виправдатися хоч якось. «Хочеться з вдяч-

ністю потиснути руку, але водночас іншою рукою кортить якомога сильніше зробити Ігорю Євгеновичу дружній хук «під дихало», — лізе з липкими обіймами О.Кочевих у «Книжнику». «Пане Васильєв, Костю, Дмитре!... Схаменіться!» — волає там-таки Л.Фінкеальштейн, закликаючи редакторів не друкувати ІБТ, відповідно, в... Словом, всюди, як допіру значив пан Бойчук.

У чому ж тут вина слобідського зоїла? Невже в тому, що спричинився до масового оргазму серед зголоднілого читачтва в Україні? Так це ж і є моя робота, мамо! Вона ґрунтується на простих засадах, згідно з якими всі ми колись ще встигнемо стати бородатими діяспорними метрами, а ось живим слобідським життям — вже ніколи. До того ж, «сьогодні модно бути Бондарем-Терещенком», — свідчить Н.Зборовська у «Слові і Час», — тому що таку сутність щедро оплачує бульварна преса». Наприклад, «Книжник-review»?

Ні, брешу. Дещо таки доводиться робити задурно. Але суто з любови до музики, повірте! Як легендарному Джорджу Гаррісону з «Бітлз», коли його викликали до суду продемонструвати, чи не вкрав мелодію в іншого виконавця. Звісно, він припхався з гітарою, і всі судові чинуші збіглися на той безкоштовний концерт супер-зірки. Це до того, що текст ІБТ, як попереджає Б.Бойчук, будуть читати ще й в суді. Уявляєте це неподобство? Знову піна, газ, липкі руки... Краще вже заграти, хоча на гітарі наш обвинувачений у чужому оргазмуванні зоїл — не дуже. Хіба що три акорди... Але то будуть правильні акорди, мамо!

Kr

що недовго чекати на «понял», «короче», «тіпа» і так далі, аж до «сто пудов».

Чому ж так сталося? Де коріння такої приголомшуючої зіпсованості в людей, покликаних слугувати прикладом смаку та добропристойності? Звідки в них ця хамувато демонстративна неповага до читача (читачки), звідки це спантелічуюче тупе нерозуміння того, що навіть непроторенна наволоч завжди чітко усвідомлює: сквернословити можна або з такими ж покидьками як сам, або наодинці з собою в туалеті? Не треба брати до рук Kr, варто лише пройти по вулицях, щоб переконатися: поставлені питання далеко не риторичні. Вони вимагають відповіді. І я її обов'язково дам, тільки в іншому місці.

А поки скажу — не обов'язково робитися ні «культурологами», ні «філософами» для фіксації моторошного факту — наша рецепція й рефлексія культури може цілком опинитися в ріках безпринципної, позбавленої як естетичних критеріїв, так і моральних орієнтирів, вульгарної в повсякденному житті й, у наслідок цього, вульгарної в творчості «молодої інтелігенції» (майбутньої культурної еліти, не доведи Господи!), оцінюючої як щонайвеличніші виголоси, вирости з щонайтрепетніших глибин на обширах людського духу, так і гідотно непристойне дзеленькання на рівні оцінок із підворотні — тобто «класно» чи «не класно», «по приколу» або ж «не по приколу», — у перервах між чваканням жуйкою. Тут виникає проблема, яка має (це необхідно вказати точно) світоглядний характер: невже стиль, спосіб сприйняття культури, нав'язуванні цієї зеленою, але вже з хапливою корозією в свідомості квазіосвіченою поростою, зухвало цвенькаючою на один-поперед-одного безглуздіших новомодних жаргонів, нездатною бодая на піхвилини зупинити увагу на якомусь об'єкті (не говорячи вже про виокремлення його суті), і профануючою все дотороцінне й вартісне вже одним наближенням до нього, є нормою? Ні. Поспішаю запевнити: культура (і, зокрема, її артерії — мас-медіа) — не клоака, і в суспільстві є сили, є персони, спроможні не тільки відфутболити на тротуар якунебудь задирилу й лайливу наволоч, що переплутала тролейбус із рідним баком для сміття, а й поставити на належне місце будь-якого паразитуючого на культурі блазня.

А насамкінець, якщо я вже з нього почав, ще трохи про «ІБТ» — зробимо цю фонему, для простоти висловлювання, символом окре-

сленої щойно кризи. (Фонему, бо говорю я, природно, не про реального Ігоря (?) Бондаря (?) - Терещенка (?), — до цього персонажа з надр периферійного несвідомого мені, як і кожній людині з нормально функціонуючим почуттям огиди, немає жодного діла, — а про абстраговано «критичну» функцію його мозку, відповідальну за періодичне дратування нашого слуху своїм (породженим, безперечно, старанно приховуваним борсанням якоїсь фрустровано комплексуючої (а, може, закомплексовано фруструючої, пане ІБТ?) душевної звивини) жалюгідно претензійним ляцанням. Що ж воно таке? Як на мене, «ІБТ» є не тільки «проблемою» й не лише «шумом у каналі зв'язку». Це (ладний, якщо дати йому волю, проникнути в всі шпарки нашого буття) — ядухий випар, бридка піна на поверхні нашого культурного болота, де кожне горенько, ледве навчившись відрізняти Бодріяра від Шахріяра й не плутати поняття Сковорода з судженнями Дерріда, проклітавшись одного ранку, починає уявляти, що воно — «постать», «фактор літературного процесу». Зайве доводити, що нашим «факторам» треба трохи отямитися і пробувати докладаати зусиль для звільнення з пут згубного для них же самих самообману. І розпочинати слід із найелементарніших, хоча для когось, може, і не найпростіших речей. Для початку — щоранку вмиватися, щовечора чистити зуби. Це неважко. Потім — покласти собі хоча б раз на місяць відвідувати перукарню й спробувати не матюкатися при розмові, алкоголь вживати помірно, лише як аперитив. Десь через півроку такого життя вони зможуть записатися на курси етикету й отримати там уявлення, які саме рухи й слова, вбрання й пози, думки й емоції, спосіб висловлювання думок і емоцій прийнятні до вжитку в пристойному товаристві, належними до якого вони при задовільних намаганнях обов'язково стануть. Тут виникне вже цілком правомірний привід написати якусь статтю, наприклад, автобіографічну. Наприклад, на тему «Цілеспрямоване переродження особистості». До того ж часу, коли це станеться, я бажаю Вам, пане Костянтин Родіку, вжити заходів для більшої прискіпливості не в підборі автури — адже іншої нам просто Бог не дав — а в фільтруванні надходжень до редакційного портфеля на предмет їх гігієнічної придатності. Якщо фільтра достатньої надійності немає, можу запропонувати свій. Адже вираз обличчя в цілому пристойного та здорового журналу, до якого я вже встиг звикнути, мені не байдужий.

Kr

САД ТЕОРЕТИЧНИЙ, АБО ПРО ТЕ, ЯК...

Повноцінні книги з теоретичних питань літератури досить рідко потрапляють на вітчизняний книжковий ринок. Усі вони відразу «облікуються» спраглими головами й стають раритетами. Щодо книжки Зофії МІТОСЕК, то навряд чи їй вдалося емігрувати за межі Криму, бо в київських книгарнях про неї не чули й не відали.

Олексій СІНЧЕНКО

Знаний польський учений у своєму дослідженні зробила огляд найважливіших літературознавчих теорій ХХ століття. З.Мітосек поставила перед собою нелегке завдання: актуалізувати знання, яке розкривається в розглянутих нею теоріях. Важливим є польський контекст і прагнення долучити польське літературознавство до загальних теоретичних проблем, що вносить у дослідження певний колорит. Як це вдалося авторці свідчить те, що книжка стала вузівським підручником і витримала кілька видань.

Особливо приваблює вміння структурувати матеріал, виокремити головне й конструювати думку так, що читач, який занурюється в текст автора, дає собі раду з калейдоскопічністю підходів і рішень. Зрозуміло, що такий підхід до певної міри схематизує й уніфікує деколи цілком протилежні процеси, але не забуваймо, що дослідниця розглядає теорії з певної часової дистанції, що дає їй змогу

дещо уніфікувати, доповнюючи матеріал, який розглядається, тими результатами, яких було досягнуто в пізніших концепціях.

Можна казати, що в книзі бракує розгляду суттєвих концепцій «нової критики», вчення О. Потебні, вплив якого на світову думку переоцінити важко, але йдеться передовсім про ті напрями, які або розвивалися в Польщі, як, скажімо, феноменологія Романа Інґардена, або мали вплив на становлення польського літературознавства. Все ж, навіть з огляду на установку автора, у такому разі варто було би присвятити місце для рецептивної естетики, представники якої в Польщі мають власні здобутки.

Одним із найцікавіших розділів монографії є розділ про марксистське літературознавство, яке авторці вдалося висвітлити досить ґрунтовно, вказавши на перспективність певних позицій і їхню суголосність до інших напрямів. Так, проблема відчуження літературної продукції є вкрай актуальною й для вітчизняного літературознавства. Разом із тим дослідниця дає зразок того, як можна уникнути вульґаризації, дотримуючись наукової дисципліни.

Безперечно, сьогодні в Україні це чи не єдиний системний підручник, з якого можна скласти уявлення про розгортання теоретичного й методологічного дискурсу за кордоном. Те, що видавалося в Україні мало цілком периферійний характер і звужувало світовий контекст до вітчизняного. Так, скажімо, «Історія українського літературознавства» М.Наєнка лише potwierдила неспроможність наукового дискурсу, і матеріал вузівського підручника автор перетворив, замість висвітлення сучасного літературознавства в Україні, у зведення особистих рахунків. Тому книжка З.Мітосек не лише є бажаним довідковим виданням, але й задає рівень, включення якого до українського літературознавчого контексту є не зайвим.

Кілька зауважень варто було б висловити, щодо самого «матеріального артефакту» попри добрий переклад В.Гуменюка. Книга видана досить недбало, після п'ятнадцятої друкарської помилки настрої міг гарантувати лише зміст книги. Та водночас знаменно те, що книга вийшла в Криму, й то складає особливу приємність.

Кр

Зофія МІТОСЕК. Теорії літературних досліджень. — Сімферополь: Таврія, 408 с. (о)
Рецензії див. також Кр чч. I0, II–I2 '04

У ЖАНРІ ЗВІТУ

Ця монументальна збірка — своєрідний звіт письменника й політика за 16 літ діяльності, від виступу за державний статус української мови 1987 року до виступу на святі українського державного прапора 2003 року.

Лесь ГЕРАСИМЧУК

Ці роки, звичайно, були складними для чергової трансформації пана ПAVЛИЧКА, який щойно того ж таки 1987 року оспівав у партійному пропагандистському збірнику «Мир тобі, земле» з притаманним йому талантом агресію радянських військ в Афганістані, бо поетові боліла його душа, «перебинтована чалмою».

Сам пан Павличко датує початок свого виходу з рабства 1988 роком, тобто не в шістдесяті роки й не по тому, а тоді, коли імперська почвара почала просто на очах розвалюватися. Але в цьому також наріжні особливості пана Павличка як громадського й політично-

го діяча: завжди перебувати на видноті, за всіх режимів і ситуацій, подаючи свій виразний, насичений емоціями голос.

До постаті цього українського діяча критика придивляється дедалі більше, так і не навчившись досі розокремлювати в ньому поета, актора й політика. То все різні іпостасі, що потребують окремої щирої розмови. До речі, недоброзичливці пана Павличка чомусь не згадують його поміркованої принципової позиції під час стернування часописом «Всесвіт», пропагування Антонича, шкільці про Екзюпері тощо. Мабуть тому, що їх справедливо дратує неодноразово продемонстроване політичне угодовство, і то в критичні періоди боротьби з поплічниками російської імперії.

Але в той же час Павличкова літературна творчість належить у переважній своїй частині до фундаментальних здобутків нашого прекрасного письменства другої половини двадцятого сторіччя. Він така сама суперечлива й трагічна постать, як старші його сучасники Тичина, Бахчан, Рильський.

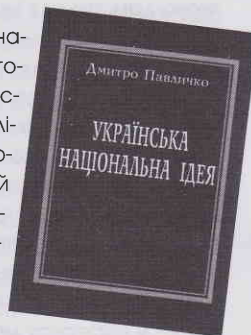
Тим цікавіша нинішня збірка: лекція, що дала книжці назву, є витвором поета, а не теоретика. У ній дарма шукати логічного опра-

цювання української національної ідеї, але, натомість, є багато болю досвідченого вже тепер політика. «Політичною дипломатією» перейнятий увесь том, у який — либонь для обсягу — залучено багато другої зайвини, як от передвиборча програма, або спірні намагання радянського пісняра й борця з авангардом пана Білаша виправдати друга. Бо Павличко насправді не потребує виправдання, він був і лишається повпредом народу, якоїсь його частини.

Я далекий від думки, що нинішній звіт остаточно. На тих поєсах, на яких перебував Дмитро Павличко, вся правда, оздоблена музичними рамками, спонтанно читачеві не відкривається. Ми, радше, маємо до діла з координатами, в яких пан Павличко волів би, аби його розглядали.

Кр

Дмитро ПАВЛИЧКО. Українська національна ідея. — К.: Основи, 771 с. (п)
Рецензії див. також Кр. чч. I8, 20 '04

РАНКОВИЙ ЧОВЕН НОЯ

Харківський «Ранок» не втомлюється вигадувати. Цього разу видавництво запропонувало малючкам та їх батькам оригінальну добірочку віршів — чотири книжки у футлярі-човнику, який гоїдається на мальованих хвилях.

Тетяна ЩЕРБАЧЕНКО

Хто... — вдале продовження мінусорічної книжки-пазлика про лісових звірят «Весела галлявинка». Цьогоріч **Ганна НОВИКОВА** та **Валерій ГЕРПАНЕЦЬ** склали низку веселих, ніжних та дотепних коротеньких римованців про мешканців неба — ластівку, ворону, горобчика, метелика; річки — рака, жабу, сома, йоржа; лісу — ведмедя, їжака, дятла, зайця; а також хатніх тварин — кошеня, цуценя, папугу та хом'ячка.

Поки що малюцям рано розповідати про причинно-наслідкові зв'язки сотворіння світу та ковчег Ноя, на якому було «всякої тварі по парі», але перші уявлення про світ навколо вони здобудуть із цієї чудової картонно-книжкової інсталяції. По-перше — всяка істота повинна мати свій дім. По-друге — в тому домі є ще хтось, із ким ти мусиш рахуватися. По-третє — не варто драматизувати життя, адже з усякої ситуації знайдеться вихід, як от у зайців:

Кажуть всі, що зайченята —
Боягузливі звірята.
Тільки все це — казочки,
Їх вигадують вовки!
Ми ж не знаєм, що це — страх,
Стриб! — і ти уже в кущах.

Ці збитошні зайці — непоганий приклад адаптації до навколишніх небезпек. Про «вовків» у житті дорослі мало полюбляють говорити, адже не так багато слів великого світу ніякого значення не мають у світах дітей. А от іронічний приклад «розумної сміливості» тварин, із якими діти так часто ототожнюють себе, може бути дуже ефективним.

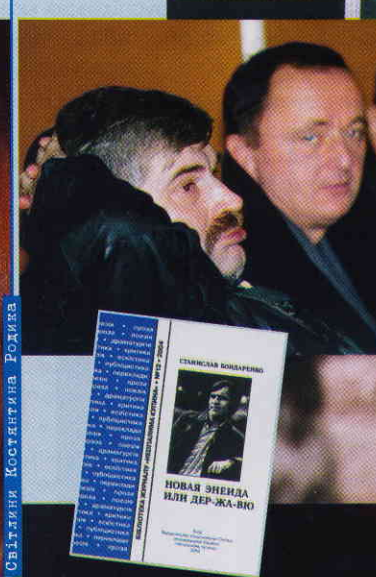
Одна семирічна дівчинка Даринка вважає, що вона — кошенятко. Чи не її матусі це нагадування?

Як голодне кошенятко,
«Няв» тоді воно кричить.
А коли усе в порядку,
То тоді воно мурчить.

Друзі, почитайте з дітьми ці віршики. Може, малюки навіть не стануть гризти й рвати ці барвисті сторінки, адже на них — вони самі.

Kr

Валерій ГЕРПАНЕЦЬ, Ганна НОВИКОВА. Хто в домі живе?, Хто в лісі живе?, Хто в річці живе?, Хто в небі живе? Сер. «Книжки в гоїдалці». — Х.: Ранок, 10+10+10+10 с. (ф)

ЕКСПЕРТНА ГРАФІКА

Експерт «Книжки року» художниця **Світлана ФЕСЕНКО** щойно показала столичному глядачеві виставку своєї нової графіки.

Світлана Фесенко
«Угловата реальність 2»
Графіка

ЕКСПЕРТНА ПОЕЗІЯ

Експерт «Книжки року» поет-журналіст **Станіслав БОНДАРЕНКО** відбув презентацію нової збірки. Серед слухачів, які потрапили до об'єктиву Kr, — **Рауль ЧИЛАЧАВА, Ігор МАЛЕНЬКИЙ, Тарас ФЕДЮК.**

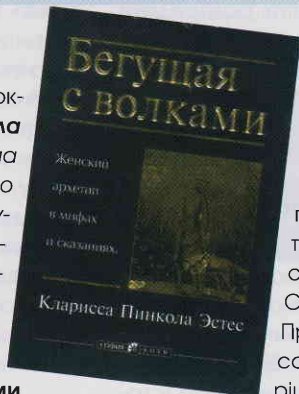
КАЗКОВА ОПОЗИЦІЯ

Літературний феномен Гаррі Поттера давно перетворився на чарівну паличку маркетингу (за допомоги якої, наприклад, Іванові Малковичу вдалося вичакувати з мистецької агенції А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА успішне видавництво). Водночас Поттер змусив батьків (а надто тих, хто за сумісництвом є ще й видавцем) зупинитися й переглянути своє розуміння того, що потрібно сьогоднішній дитячій душі.

КОСТЯНТИН РОДИК

«Есть мнение, — пише доктор філософії **Клариса Пінкола Естес**, — что иммунная система организма коренится именно в этой загадочной стране души». Американська дослідниця займається «патологоанатомією і палеоміфологією сказки... чтобы постичь инстинктивную жизнь людей». Її книжка **Бегущая с волками** стала бестселером за п'ять років до виходу першої книжки Дж.Ролінг, проте у ній можна віднайти чимало відповідей, пізніше поставлених перед дорослим світом Гаррі Поттером.

Казки, за концепцією пані Естес, — це екзаменаційні білети до ініціації («ініціація — переход души с одного уровня знания и поведения на другой, более зрелый или более энергичный»). Вищу оцінку має дістати той, хто навчиться довіряти інтуїції — голосу інстинктів.

У темряві підсвідомості криються не лише здорові природні інстинкти, а й ті, що їх формує соціум (Естес називає їх «хижаками», змушуючи пригадати, окрім Фрейда та усіх, хто після, ще й блискучий роман Марини та Сергія Дяченків «Печера»). Причому, формує їх соціум саме через гноблення внутрішньої природи: «Если общество призывает своих членов не доверять глубокой инстинктивной жизни и сторониться ее, хищный элемент, присущий душе каждого человека, набирает силу и скорость».

Відтак, ініціація окреслюється як точка опозиції між «до краев наполненной жизнью» дитинства — життям, над яким завжди тріпотить штандарт «Все возможно!», і головною суспільною матрицею — стандартизацією поведінки, — з її гамівною сорочкою «Дозволено те, що не заборонено».

Ініціаційний іспит — завжди шрам на все життя. Навіть коли ти достойно тримав удар. Ті, хто переміг випробування, кидають рятівні круги власного досвіду менш рефлексивним землянам: найпронизливіше

свідчення в реалістичній літературі — «Ловець у житі» Дж.Селінджера; читайте «дитячі спогади» Льва та Алексея Толстих, Гаріна-Міхайловського; зрештою, права українська дослідниця дитячої книжки **Емілія ОГАР**: не випадково «автобіографічна поезія Тараса Шевченка увійшла до всіх шкільних читанок ще при житті поета».

Функція соціуму — зітерти з пам'яті гвинтика-громадянина дитячу природність як небезпечні «спогади про майбутнє». Функція казки — обстоювати права дитячої душі в регламентованому ієрархії світі. Казка як адаптація, як дистресик, як анестезія, як гомеопатія, зрештою: у позачасі, буттєвій площині і казки, і, власне, дитинства, можна тренуватися — помилятися й виправляти помилки, міцнити віру в реальність мрії й тим самим адаптуватися до невідворотного викиду долі. «Пам'ятай, онучку, ти маєш вірити у власні сили й нічого не боятися. Варто тобі піддатися паніці чи впасти в відчай, як усі твої надлюдські здібності зникнуть — ти не зможеш літати, проходити крізь стіни й ставати невидимим» (з казки **Лесі ВОРОНИНОЇ** **Суперагент 000**). Тобто — перетворишся на нудного дорослого, на маґла.

«Містер і місіс Дурслі, що жили в будинку номер чотири на вулиці Привіт-драйв, пишалися тим, що були, слава Богу, абсолютно нормальними. Кого-кого, але тільки не їх можна було б запідозрити, що вони пов'язані з таємницями чи дивами, бо такими дурницями вони не цікавилися... Не питай нічого — таким було найперше правило розміреного життя родини Дурслі». Відтак, «нормальність», як жирний хрест на всіх цінностях дитинства («дитина потребує постійного зв'язку з тим, що має хоч якісь ознаки маґіч-

КНИЖКА
НА СЦЕНІ

Представляючи Лідерів осени VI Всеукраїнського рейтингу «Книжка року '2004», **Kr** провів презентацію номінації «Дитяче свято» з залученням «героїв» книжок-переможців.

ного, символічного, фантастичного», — справе-
дливо вважає Е.Огар). І —
принципове небажання знати
правду, оскільки вона
підважує

культ «стабільності» («правда — це прекрасна й страшна річ, тож до неї треба ставитися з великою обережністю»). Натомість — ілюзія захищеності в обмін на законслухняність щодо ідеології зграї: «Немає добра і зла, є тільки могутність і ті, хто заслабкий, щоб її прагнути».

У такому світі дитина існувати не може. Цей дорослий жах треба винести за дужки буття. Тоді омріяність стає реальністю, а доросле життя локалізується до розмірів небезпечної Зони (як у казці **Галини МАЛИК** **Злочинці з паралельного світу-2**). І, що найважливіше, у Зоні ти не живеш, а навідуєш її — з платформи №9¾, — аби полювати на тамтись «хижаків», що їх це інакше звуть архетипами.

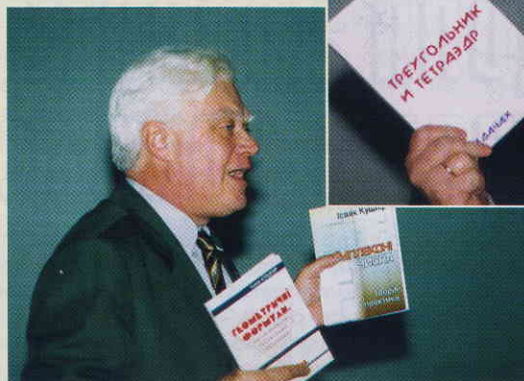
Власне, це і є модель фольклорної казки. Літературна ж різниться від неї лише здатністю автора «проінтерпретувати архетипи відповідно до сучасних реалій» (Е.Огар). Саме інтерпретаційна майстерність коронує літератора на Казкаря — Андерсен, Керрол, Коллоді, Ліндгрен, Родарі, Носов, Волков...

Саме майстерна актуалізація архетипів висуває Галину Малик на «посаду» сучасного українського казкаря №1. А першим номером казкового книговидавництва значиться Іван Малкович саме як майстер адаптації — згадаймо справді «нові» «Казки Туманного Альбіону», «Снігову королеву», «Тореадорів з Васюківки». Та й Поттер у Малковичевій адаптації — це вже не тільки Ролінг, а ще й віртуозний Морозов. Зрештою, це не моє відкриття: «Часто у запропонованому ним видавничому втіленні добре відомі дитячі твори набувають нового, а головне, сучасного звучання», — пише про І.Малковича Е.Огар.

Оце «сучасне звучання» і є ключиком до феномену Поттера. Емілія Огар пише: «Казка поступово втрачає своє чарівне начало. Сучасна небилиця, набувши «міського обличчя», позбавляється колишньої наївної віри в чудесне». Але це — аналіз наявних тек-

ПІДРУЧНИКИ-ДЕТЕКТИВИ

Математики Леонід Фінкельштейн та Ісаак Кушнір представляли «негрифовані» бестселери.

стів, а не аналіз дитячих очікувань. «Сьогодні книжковій традиції доводиться постійно витримувати двобій із телебаченням, відео, комп'ютером — атрибутами аудіовізуальної культури». А для чого битися? Комп'ютерна культура — даність. Причому, казкова даність. Спробуйте поглянути на наше з вами (і з мобільними телефонами та Інтернетом) життя очима Тома Соєра — чи не казка? Саме так поглянула на світ Дж.Ролінг, і цей світ визнає її правоту. «Чтобы углубить родственные отношения с инстинктивной природой, очень полезно понимать сказки так, будто это мы внутри них, а не они вне нас», — ніби коментує це К.П.Естес.

Усередині казки відсутня логіка здорового глузду. По-перше, тому, що цей здоровий глузд дорослих не дозволяє потрапити «туди, де вже починався ранок минулого дня» (Л.Воронина). По-друге, логіка — це послідовність, обумовлена часом, а світ дитини — принципово позачасовий. Але будівля казки мусить триматися якогось причинно-наслідкового каркасу. Таких базових конструкцій принаймні дві. Це «логіка» сну (принятна цитата з К.П.Естес: «Анализ, толкование снов... дает возможность нырнуть, выскочив позади проблемы, увидеть ее в иной перспективе») та гумор як декларативна антилогіка (між іншим, не випадково «Дванадцять стільців» та «Золоте теля» — класика юнацької ініціації).

Гумор — це спільний знаменник дитячої й дорослої літератури. Якщо казкар може знехтувати здоровим глуздом, то, скажімо, Кожелянко або Кононович, пишучи, по суті, казки для дорослих, рятується лише за допомогою гумору. У цьому ракурсі можна, наприклад, сказати, що книжка Ворониної — це Ко-

желанко/Кононович для молодших підлітків, для підпідлітків.

Казки — алмазний фонд дитячої літератури. Але тут також ходять і різні лідори й тугрики. Ці «матеріалістичні» книжки (Марк Твен, Стівенсон, Майн Рід, Жюль Верн, Гайдар etc.) «присвячені» ініціації дитини в власне дорослому світі. Від казки тут — лише спогад про неї. Спогад у фройдівському розумінні — як спосіб прийняття дійсності. Казка живе тут у взаєминах з однолітками, живе у загадковому понятті «дружба». А те, що це тема вічна, свідчить нинішній успіх **Тореадорів з Васюківки Всеволода НЕСТАЙКА** — невеличка косметична операція подарувала цьому сорокарічному роману другу молодість.

Можна, звичайно, поназбирувати купу логічних пояснень читацького успіху тої чи тої дитячої книжки, а можна пуститися критичного берега й поведися, як у тій самій нелогічній казці — це коли наші читацькі реакції уподібнюють до реакції собаки з казки Г.Малик: «— Гав! — сказав Рекс від несподіванки», хоча до того «природно» розмовляв по-людському.

Kr

Емілія ОГАР. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки. — Л.: Аз-Арт, 2002, 160 с. (о)

Кларисса Лінкольн ЕСТЕС. Бегущая с волками. Женский архетип в мифах и сказаниях. — К.: София, 2002, 496 с. (с)

Всеволод НЕСТАЙКО. Тореадоры з Васюківки. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2004, 544 с. (п)

Галина МАЛИК. Злочинці з паралельного світу-2. — Л.: Світ, 2003, 96 с. (п)

Леся ВОРОНИНА. Суперагент 000. Таємниця золотого кенгуру. — Вінниця: Тезис; К.: Соняник, 2004, 192 с. (п)

Джоан РОЛІНГ. Гаррі Поттер і філософський камінь. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 320 с. (п) (Рецензія див.: Кр чч.10, 15-16, 19, 21'02, 11'03)

Джоан РОЛІНГ. Гаррі Поттер і таємна кімната. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 338 с. (п)

(Рецензія див.: Кр чч.21'02, 11'03)

Джоан РОЛІНГ. Гаррі Поттер і в'язень Азкабана. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 382 с. (п)

(Рецензія див.: Кр чч.1'03)

Джоан РОЛІНГ. Гаррі Поттер і великі воги. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 670 с. (п)

(Рецензія див.: Кр чч.1'03)

Джоан РОЛІНГ. Гаррі Поттер і орден Фенікса. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 816 с. (п)

27,00 €

ЛЕСЯ ВОРОНИНА:

«КОЛИ ДОЛЯ КОРЧИТЬ ГРИМАСИ — ПОСМІХНИСЬ І ПОКАЖИ ЇЙ ЯЗИКА!»

Із журналістської практики знаю, що до бесіди на сторінках преси треба писати стислі й дотепні «врізи» з цікавими відомостями про інтерв'юваного... Знаю, але зараз кожне слово, яке обмірковую, здається мені штучним і нецікавим. Тому, нехай вибачать мене читачі, вирішила зробити ось таку «відкрити репліку» до письменниці та головного редактора журналу «Соняшник» Лесі Ворониної: «Дорога Лесю, я знаю вас сто років! Я пишаюся вашою дружбою та підтримкою. Я знаю, що в вас є дивовижна й рідкісна в наші часи здатність — підставляти своє плече в найскрутніші хвилини життя. Я знаю, як нелегко щомісяця випускати незалежний і некомерційний журнал, часом на одному ентузіазмі та любові до дітей... Я вважаю це справжнім подвигом! А ще, мені б хотілося, щоби наш український суперагент Гриць Мамай переміг англійського Гаррі Поттера. Цього я вам і бажаю в Новому році!»

Кр.: Ви автор чи не єдиного в Україні дитячого детективу-пародії, який за останні роки витримав уже три видання. «Суперагента 000» читають не лише діти, а й із задоволенням цитують дорослі. Кожна ситуація в цьому детективі доведена до абсурду і читач, пізнаючи цілком реальних прототипів та ситуації сучасного українського життя, регоче, й при цьому відчуває симпатію до всіх без винятку героїв. Ви ставили собі таке надзавдання — виробити імунітет до похмуро-жорстоких літературних та кінотрилерів і змусити дітей подивитися на всі ті тиражовані лякачки з іронією й усмішкою?

Л.В.: Відверто кажучи, пишучи «Суперагента 000», я не ставила перед собою жодного надзавдання. Просто мені було страшенно весело й приємно нанизувати пригоду за пригодою. А карколомні повороти сюжету й образи часом приходили, правильніше вдиралися до мого міні-роману з життя. Пам'ятаєте, як у розкішній французькій комедії «Чудовий» із Бельмондо в головній ролі? Так само, як герой Бельмондо письменник-невдаха розстріляв у своєму детективному романі ледачих сантехніків, які відмовляються лагодити унітаз і душ у його квартирі, я розправилася з своїм стоматологом-садюгою, вивівши його в образі робота ОКСЮТИ. До речі, це справжнє прізвище дядечка, який занапастив мені зуби. Зуби, щоправда, це мені не вилікувало,

але позбавило мене відчуття невинної кривди. А це вже чимало, чи не так?

А якщо серйозно, я дуже хотіла написати для дітей цікаву веселу книжку, від якої не можна було б відірватися з першої до останньої сторінки. Власне, це й було, мабуть, моїм надзавданням. І найбільшим компліментом для мене була рецензія дев'ятирічного хлопчика, що з'явилася колись

у «Книжнику-review». Чесно переповівши зміст «Суперагента», він написав у кінці, що дочитав книжку, жодного разу не відірвавшись, щоб погратися в комп'ютерну гру. І що його мама дуже через це зраділа.

Кр.: А які книжки Ви самі читали в дитинстві?

Л.В.: Я росла в родині, де книжки були зведені до рангу культу. Це одне з перших моїх дитячих вражень. Величезна темна кімната в комунальці будинку Морозова на вулиці Толстого, де під кожною стіною стояли височенні полиці з книжками. Я не могла жити без книжок, хоча зовсім не була зразковою «домашньою» дівчинкою, яка грає на фортепіано, акуратно заплітає косички й слухається дорослих. У мене було шалене дитинство, проведене разом із моїми друзями на горищах і в підворотнях рідного й сусідніх будинків. У дитинстві я дуже хотіла бути хлопчиком. Можливо через те, що всі мої улюблені герої були хлопці. А щодо книжок, які читала, то я ковтала все підряд. Найулюбленіша — «Пригоди Тома Сойєра й Гаклберрі Фіна», але спершу «Золотий ключик», «Снігова королева», «Вінні Пух», усі книжки Астрід Ліндгрен і казки-казки-казки. Трохи згодом пригоди й фантастика — Жюль Верн, Сетон Томпсон, Стівенсон, Вальтер Скотт, Айзек Азімов, Станіслав Лем, Рей Бредбері, Брати Стругацькі. А ще Олесь Бердник, який справив на мене колосальне враження, коли я його вперше

ВСЕЛЕНСЬКЕ ПРАВОСЛАВ'Я: суть, історія сучасний стан.

«...Для українського релігієзнавства ця книга є нова і новаторська... Кожен, хто серйозно вивчає православ'я як віру й інституцію, захоче мати цю книгу.»

Дмитро Степовик,
доктор богословських наук, професор

побачила в Ірпінському будинку творчості письменників. Мені було років десять і я побачила, як по алейці йде мітичний бог — височезний, з бородою, довгим хвилястим волоссям і сяючими очима. Просто фантастика! Він не був

схожий ні на кого з досі відомих мені людей. А його книжки — «Подвиг Вайвасвати» (прочитала разів десять), «Чаша Амріті», «Діти Безмежжя» — зробили просто переворот у моїй свідомості. Я не кажу про літературний рівень бердникових творів. Вони були інакші, ніж все, що я доти читала. Власне, від Бердника почалося моє зацікавлення буддизмом, Індією. Все це тоді було заборонено й від того ще принадніше.

А ще в дитинстві я прочитала всю українську, російську та зарубіжну класику, що була в нашій домашній бібліотеці. Найбільше любила Костянтина Паустовського. Він був абсолютно МІЙ. Я саме так сприймала й відчувала життя в свої 12-16 років.

Кр.: Ви пам'ятаєте, якою самі були в дитинстві, у що вірили?

Л.В.: Я дуже хотіла вирости! Мені здається, що є велика неправда в дорослому сюсюканні про щасливе дитинство. У всякому разі, у тому моєму дитсадковому й шкільному дитинстві я відчувала себе абсолютно безправною й залежною від старших. Власне, і садок, і школа — це була така собі модель напівармії, напівзони. А я завжди хотіла бути вільною. Через це, певно, мала стільки проблем із вихователями й вчителями. Я не вміла пристосовуватися й весь час відстоювала якусь чергову правду. Страшенно переживала через несправедливість. Через це навіть почала вивчати східні двобої. Можете собі уявити картину — я, невеличка, міцненька, за типом краси схожа на японського хлопчика, і моя довготелеса худюща подруга Ольга боролись у парі в підпільному спортивному залі десь на Куренівці. Шкода, що не залишилося фото- чи кінохроніки тих наших героїчних двобоїв. Але я свято вірила, що коли досконало вивчу прийоми у-шу, карате, кунг-фу тощо, то здолаю всіх ворогів і відстою справедливість. Потім я наділила всіма цими можливостями свого Суперагента 000 Гриця Мамаю.

А взагалі, я вважаю, що люди найкращі десь років до 14. На них ще не наросла броня й вони загострено відчують усе, що їх оточує. Діти не вміють фальшувати й пристосовуватися. Вони люблять не за щось, а просто тому що люблять. І вони вірять у дива. Я думаю, що більшість моїх друзів ще й досі не стали цілком дорослими.

Знаєте, мені ніколи не було цікаво з абсолютно дорослими й правильними людьми. До речі, коли я знайомлюся з людиною, то відразу ж уявляю, якою вона була у п'ять-сім років... Часом мені здається, що деякі люди так відразу ж і народилися безнадійно поважними й правильними, із стільничкою біля вуха й набором прописних істин на кожний випадок життя.

Кр.: Чому Ви вирішили присвятити себе саме дитячій літературі?

Л.В.: А я нічого й не вирішувала. Просто так сталося. Чому? Може через те, що мій синок змалечку був неймовірно вреднючий і зовсім не хотів засинати. І щовечора я мусила годинами розповідати йому багатосерійні казки. А що він народився дуже схожим на мене і весь час бився, намагаючись відстоювати правду й справедливість, то, ясна річ, героєм тих колискових-казок став супергерой, який перемагав геть усіх ворогів і вдовольняв усі найсміливіші мрії мого хлопчика.

Кр.: Вже дванадцять років Ви є головним редактором найкращого журналу для творчих дітей — «Соняшника». Чи є якісь обмеження щодо тематики вашого журналу? Що не може з'явитися на його сторінках? Чим він, на вашу думку, відрізняється від інших дитячих журналів?

Л.В.: Так, обмеження є. У «Соняшнику» є табу на нудні, фальшиві й псевдопатріотичні віршики, на солодкаві штучні казки й оповіданнячка з примітивною дидактикою й «виховним моментом», що їх так люблять тітоньки з Міністерства освіти. Тому все, що друкується в нашому журналі, передусім має бути цікавим. А щодо того, чим ми відрізняємося від інших дитячих журналів... У нас є свій стиль. У нас друкуються Роман Скиба, Іван Андрусак, Ігор Калинець, Ми-

кола Вінграновський, Євген Гуцало і ще багато-багато справжніх письменників. І художники, що малюють для «Соняшника», не копіюють мультяшні персонажі, тиражовані мільйон разів, а завжди вигадують щось своє, несподіване й оригінальне. Власне, цим ми й відрізняємося від решти журналів. Ми — не продукт! «Соняшник» — це твір ручної роботи. Не знаю, добре це чи погано. Просто, для того, щоб бути комерційним, треба багато чим пожертвувати. Адже всі прибуткові комерційні проекти завжди здійснюються за однією схемою. Може, тому журнали, виготовлені за таким рецептом, подібні один до одного. А допомагають нам не втрачати свого обличчя наші автори, читачі, час від часу добродійники з діаспори.

Кр.: Що Ви в своєму житті вважаєте вчинком?

Л.В.: Це дуже підступне запитання. Одразу ж хочеться сказати щось патосне й піднесено-щемне. Ой леле, а я так люблю сміятися з цього. Взагалі, я побоююся людей, котрі не вміють іронічно ставитися до себе. По-моєму, це певне розумове каліцтво. Але все ж спробую зосередитись і відповісти абсолютно щиро. Може це сталося тоді, коли мені було страшенно важко: у своєму ліжечку репетувала моя крихітка, сусіди лупили в стіну — вкладали кахлі у ванні, закінчилися останні гроші, а я вночі прокралася на кухню, сіла на табуретку і... почала на якихось клаптиках паперу писати неймовірні історії для дітей. Я й досі вважаю, що це — найкращий засіб у боротьбі з усілякими негараздами життя. Просто треба в відповідь на чергову гримасу долі показати їй язика!

Розмову вела
Ірен РОЗДОБУДЬКО **Кр**

Світлина Костянтина Родика

ДИТЯЧА КНИЖКА ДЛЯ ДОРОСЛИХ СЕРДЕЦЬ

На час виходу цей роман займав друге місце після самі-знаєте-якої Книжки Для Дітей №1 у всьому світі. До речі, в Україні «Гаррі Поттер» чомусь теж вважається першим. Тож розглядаване тут твориво сучасного англійського класика, ставши світовим бестселером, скромненько вийшло в Росії. Хоча мало всі шанси з'явитись у найпатріотичнішому з наших дитячих видавництв. Але баба надвоє сказала.

і про БОНДАР-ТЕРЕЩЕНКО

Справді, книжки Джоан Ролінг наробили галасу вже по всьому світу. Підбодьорені прикладною демонологією хитренького Поттера, довірливі дітки пробували перевіряти, чи не чарівники вони також? Ну, і кидалися, бувало, із вікон політати. Звісно, авторка роману тут не винна. А масовий психоз, чи пак «поттероманію», можна списати на те, що сучасна західна дівчора не читала протягом сімдесяти років самого лише «Вінні Пуха» з «Пригодами Чиполіно», а цікавилася всілякою там просунутою фантастикою, типу оповідок про Тарзана чи Бетмена. А в нас добрі дядечки, відгородившись від капіталістичного світу залізною завісою, на довгі роки законсервували в своїх дітях літературну моду на підтопаних робінзонів із нескінченними одиссеями капітана Блада.

І тому **Північне Сяйво Філіпа ПУЛМАНА** набагато ближче українському читачеві середнього й старшого шкільного віку. Розбираючи Гаррі, ми вже переконалися, що, окрім магії, нічого справжнього (себто за життя!) у ньому немає. Діти, викидаючись із вікон, все одно не летять. Натомість казок вистачає й на звичайнісінькій кухні. Не даремно ж російські автори заповзалися тиражувати свою відповідь Чемберлену, заповнивши ринок епопеєю про Таню Гроттер із-під пера Д.Ємця та одиссеєю про Ларіна Пьотра, вигадану Я.Морозовим. Їхні герої, що вимандрували з радянського дитинства

своїх авторів, де «Пригоди Незнайки» і «Чарівний голос Джельсому» адаптовані до впізнаваних психологічних кліше середньостатистичного споживача. У міру стервозні, до пори інфантильні. Словом, нормальні герої, які йдуть в обхід усім негараздам у пострадянському житті. Магія тут не головне: аби душа чиста.

Те саме в романі Пулмана. Він не даремно анонсується як дитяча книжка для дорослих сердець. Ніби як для дорослих проблем із дітьми. Адже головна героїня Ліра Белаква — звичайна учениця Оксфорду, якій доводиться проходити кризу усі романні перипетії, користуючись не давньою магією, а свіжими знаннями про життя набутими тут-таки, на очах у читача. А не випорпаними з рецептури Гогвортської школи чарів і чаклунства. Так, тут присутні й ведмеді в бойових обладунках, і викрадачі дітей із добрими циганами, й аборигенні тартари. Але все це відбувається в реальному житті, а не в нічному кошмарі з ельфами!

Утім, це така фентезі. Безжалісні тартари, яких цікавить вугільний спирт і вогняні шахти. Броньовані ведмеді, які вміють обробляти метеоритне залізо для своїх обладунків. Алетіометр, який передбачає майбутнє, і звірятка-демони на плечах у кожного з персонажів, що уособлюють собою мину-

ле, чи пак духовне. Королева відьомського клану Серафіма Пеккала, король циган Джон Фаа й ведмежий цар Йокфур Ракнісон. Лорди, дирижаблі, експедиція в Ландію...

Загалом писати про дитячі книжки буває важко: надто великий ризик впасти в дешеву сентиментальність або набрати зверхньо-іронічного тону, якого більшість із них таки заслуговує. Скажімо, про сентиментальність. Так, юна Ліра вирушає на Північ

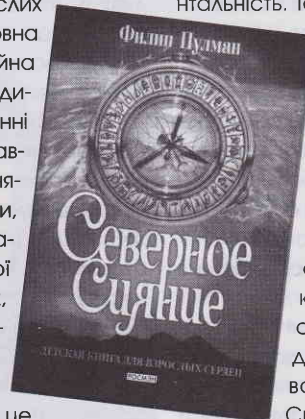
рятувати свого друга і, одночасно, зниклого батька. Звісно — від трансконтинентальних злодійчуків, які творять над неслухняними дітьми з батьками жахливі експерименти. Це сентименти, ясно.

А ось іронію викликає така серйозна річ, як авторове трактування Біблії. Мовляв, отой Космічний Пил, яким ще не вкриті діти, і є первородний гріх, яким виспані згадані злодійчуки. Справа в тому, що й тут життя перемогло! І героїня роману, не по-

віривши ні Богу, ні Гаррі Поттеру, сміливо крокує в наступний том своєї захоплюючої історії. Яка, знову ж таки, вийде не в нас, а в далекій Москві. «До найцікавіших речей, — бідкалася Аліса у Задзеркаллі, — ніколи не дотягнутись».

Kr

Філіп ПУЛМАН. Северное сияние. — Москва: РОСМЭН-ПРЕСС, 445 с. (п)

СУЧАСНО ПРО «БЮСТ МОЛОДОЇ ПОЕТЕСИ»

Журнал «Сучасність», доведений листопадом цього року, пропонує продовження роману **Павла ЩЕГЕЛЬСЬКОГО** **Хата-читальня** — третій розділ «Бюст молоді поетеси». Варто прочитати. Ці два речення. Сто один раз — по разі кожного дня. Логіка? «Якщо людині сто днів підряд втовкмачувати в голову, що вона свиня, то на сто перший день вона захрюкає». Тоді в тому, що роман ви прочитаєте, сумнівів не буде. А ще в журналі багато хорошої поезії, спогадів, бібліографія, захоплююче полювання на зайця та прогнози майбутнього для Близького Сходу від **Віктора КАСПРУКА**.

НЕВРАСТЕНІЧНИЙ СТУПКА, УСМІХНИЙ КРИСАНТИ ТА ВСЕ ЩЕ ЖИВА ПАПУГА ЧЕРЧЕЛЯ

Усі вони чекають на вас ув осінньому номері «KINO-KOŁA». А ще легендарний Квентін Тарантіно, який ділиться своїми мріями: «Колись підходить такий вік, коли видатні режисери більше не можуть знімати кіна... І тоді вони потрапляють до системи кінофестивалів, як видатні представники світу кіна на пенсії. Вони вручають нагороди, благословляють молодих режисерів, визнають молоді таланти, вони входять до складу багатьох журі і їздять по всьому світу. Вони стають, сказати б, Послами кіна. Я не можу собі уявити кращого способу завершити своє творче життя». Амінь. Тарантіно заслужив.

СІМЕЙНІ ТРЕНАЖЕРИ

КНИЖКА РОКУ, 2004: НОМІНАЦІЯ «ДИТЯЧЕ СВЯТО»

Кажуть, одні книжки читають, а іншими користуються. Останнє визначення аж ніяк не применшує цінності «інших» видань. Часто це солідні інноваційні праці, професійні компендіуми, словники, довідники... Це вам не газета, що часто «живе до обіду», формуючи не стільки конкретні уявлення, скільки загальні тенденції. Це вам — Джерело Знань, сіялка «розумного, доброго, вічного».

Олена ЧЕКАН

До Джерела Знань сміливо можна зарахувати книжки з виховання дітей. Дві з них, майстерно вироблені видавництвом «Кашалот» за підтримки Міжнародного Фонду «Відродження», призначені «для тих, хто ще не вміє читати». Тобто для спільної роботи різних поколінь у сім'ї. Яскраві, м'які книжечки з тканини, що добре відмиваються й навіть прасуються, називаються **Йдемо в гості та Ранок у бабусі**.

На окремі захоплені вигукі й задрісіні «у нас такого не було» від старших заслуговує дизайн обох видань — оці милі малюночки, липучки та гудзики, стрічки та шнурочки, яким дитя принагідно навчиться давати раду. Отже — самостійно одягатися, чепуритися, розрізняти тварин, і знати, що молоко береться не з тетрабриків. А разом — впізнавати на вигляд ціле слово, всупереч дурнуватої читанню по складах, якого ніяк не витруїти з педагогіки. І міському дитяті, чия бабуся все ще робить кар'єру, носить джинси й стрибає в ополонку, буде цікаво, мабуть, дізнатися — бувають у селі й інші бабусі, худенькі, гостроносенькі, у хусточках, ті, які «рано встають і поспішають до стайні».

Іншим таким «тренажером для сімейних стосунків» можна вважати видання **Школа для батьків**, випущене у світ Міжнародним гуманітарним центром «Розрада», підтримане ЮНІСЕФ і рекомендоване Міністерством освіти і науки України.

У рекомендації сказано: «Ця книга призначена для батьків, учителів, вихователів, соціальних робітників, усіх, хто цікавиться дітьми, хоче їх краще розуміти й знаходити взаєморозуміння з ними». Півтора десятка авторів — психологів, педагогів, соціальних працівників, солідні рецензенти з науковими ступеннями, апробація на гімназичній базі — все це виглядає цілком переконливо. Як і списки літератури різними мовами, велика кількість розділів, присвячених особливостям виховання дітей різних вікових груп, дітей з особливими потребами та маленьких геніїв, паралельне виховання татусів і ма-

тусь, які частенько теж ой які далекі від досконалості.

На останньому хочу пропедальювати. Шкода, що не знаю досконально про діяльність центру «Розрада», але, виходячи з тексту (а часто підтексту) «Школи для батьків», його робота спрямована скоріше на неблагополучні сім'ї — там, де батько п'є, де мати-истеричка б'є семимісячну дитину, де матюкаються й чинять насилля над слабшими. Принаймні, саме такими прикладами насичено тексти. Перша вчителька мого найменшого сина почала на батьківських зборах: «Посилаєте один одного на три букви — робіть так, щоб діти не чули». Нас із чоловіком це повергало в шок, але їй — відтрубивши сорок років із дітьми спадкових пролетарів і селян, що міськими жителями стали недавно, — відома була марнота намагання говорити з батьками більш вишуканою мовою. Ми ж явно були в меншості...

Отже, у «Школі для батьків», явно спрямованій на батьків розумового рівня «середній і нижче», здебільшого йдеться про чистісіньку диктатуру, нав'язувану від середньовічного «Домострою» до післявоєнного «Домоводства», з їх патріархальністю та сексизмом. І дуже жаль, що іноді автори аж самі набираються цього історичного молоту від своїх «клієнтів». Тоталітарне минуле ще довго буде гикатися суспільству. А надто педагогіці — одній із найконсервативніших галузей знання, кажу це з огляду на двадцятилітній термін викладання в педагогічному інституті. Ось один тільки приклад — а їх безліч у книжці: «Ліво-рука дитина ніколи, ні в якій формі, ні в якій ситуації не повинна відчувати ваше негативне ставлення до ліворукості». І стирчать вуха тієї самої нетерпимості — є, отже, це негативне ставлення, є! А його не повинно бути — як не повинно бути негативу в відношенні до будь-чого «іншого». Можна також погортати розділ, присвячений обдарованим дітям, щоб переконаватися, що авторам від них клопоту більше, ніж радості. Доводиться, на жаль, зазначати прикрі речі, що псують загальне враження від книжки — за-

галом зовсім непоганою, із численними посиланнями на новітні досягнення, із залученням безлічі реалій сучасності.

І останнє. Потяг до монументальності нам усім зашкодить ще не раз. Я вже мовчу про те, що видавництво зекономило на редакторів і коректорів. У цьому варто переконатися, перечитавши сторінки, де дитяча хвороба називається АНУРЕЗОМ, а для батьків немовлят зазначається: «Дуже важливо, щоб у цей період дорослі реагували на емоції дитини м'яко, але твердо». Або «перли», від яких зів'яне будь-чиє бажання читати далі: «Особистісна цілісність є чи не головна мета сімейного виховання і може бути досягнута в сім'ї, де діти знаходять щирі підтримку і турботу», чи «Ви також самі вирішуєте, чи ви будете в своїй поведінці агресивні, пасивні, або будете поводити себе самостверджуюче у взаємовідносинах з іншими людьми». Сонце меркне від такого канцеляриту; людоньки, це ж не прохідна стаття «під доцента» до незлічених «наукових записок», це ж-таки мусить бути старанно дібрані «меседжі» до забембаних матерів і татусів-невдах.

Та й узагалі — чи була потреба в зібранні під одним дахом такої кількості авторів і такого переліку, безперечно, вкрай важливих тем? Ленін не даремно лаяв Горького, коли той шикарно й орнаментально видав збірку індійських казок. Вождем пролетаріату нарікнув Буревісникові, що на ті кошти можна було видати безліч брошур для робітничої молоді. Йі-Богу, за ці самі гроші «Розрада» видала би півтора десятка брошурок із назвами розділів цієї колективної монографії. І ті батьки, яким, імовірно, вона й присвячена, до яких і спря-

мовано рекомендацію Міносвіти, тобто ті, які дійсно потребують допомоги «Розради», навіть більше, ніж їхні діти, — вони б і отримували ту інформацію. Дозовано — як тренування. Цільово. І з користю.

Як воно й годиться в цивілізованому суспільстві.

Кр

Ранок у бабусі. — Івано-Франківськ: Кашалот, 8 с.+5 клапанів.

Йдемо в гості! — Івано-Франківськ: Кашалот, 8 с.

Школа для батьків. — К.: Батискаф; Аванпост-Прим, 320 с. (о)

ДО ЗІР КРІЗЬ ТЕРНЯ*

(Майбутнім редакторам від Бога — 22)

Кожній мові властива певна тональність, певний неповторний букет рис. Для української мови цей букет має такі «координати»: простота, невишуканість, образність. Цими рисами українська мова здобула собі визнання серед українців. І саме ці риси стали об'єктом викорінення за доби «дружби народів». Коли українець споконвіків називав пучок різноманітних квітів **барвистим**, то пророки «злиття мов» змушували нас на такий пучок казати **багатобарвний** або **багатоколірний**. Замість **давати раду** своїм клопотам, нас учили **справлятися** з своїми клопотами. Тратилася простота й невишуканість. Тратилася самобутність і краса незалежно викоханої квітки. Наслідки ми бачимо сьогодні.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИМ
ТЕКСТАМ — УКРАЇНСЬКЕ
ЗВУЧАННЯ!

Сучасні інтелектуали, виховані на імперській культурі, і через ряд причин повернуті до культури української, мусять бути свідомі того, що залишена нам у спадок від УССР «відросійська» українська мова не є питома українська мова, і тому, обравши роль українських письменників, публіцистів чи навіть журналістів, треба «застановлятися», як казали галичани, над своєю українською мовою, думати над тим, які вирази вживати, щоб не уподібнюватися до сучасних «українських» державних мужів.

ПРОДОВЖУВАТИ
ЛИСТУВАТИСЬ чи
І ДАЛІ ЛИСТУВАТИСЬ?

Українська мовна стихія виробила цілу низку самобутніх лексичних зворотів, які в інших мовах передавано цілком інакше. Так, нашій мові властиві форми: **я і далі працюю(1)**, **він і далі ходить до Раї(2)**, **вони і далі полюють на простачків(3)**. Наші конструкції з парюю **і далі** інші мови передають із допомогою дієслова **продовжувати**: **я продовжую працювати(1а)**, **він продовжує ходити до Раї(2а)**, **вони продовжують полювати на простачків(3а)**. Порівнявши форми 1, 2, 3 з формами 1а, 2а, 3а, неважко визнати за першими: а) самобутність, б) стислість, в) простоту. Безперечно, що в українських текстах куди слушніше вживати форми 1, 2, 3, ніж форми 1а, 2а, 3а.

У СВОЮ ЧЕРГУ чи
І СОБІ?

Ми вже звикли до звороту **в свою чергу**, коли треба сказати, що якась дія відбувається одразу за іншою дією: «Молодий інженер... **у свою чергу** оглянув старого» (П.Панч). А наша ж мова знає зворот **і собі**, який є нашим «із крові й кости» відповідником до звороту **в свою чергу**: «Якове!...—

Мовчить... спить. Тоді я **й собі** на бік, та й... заснув» (М.Вовчок). Зворот **і собі** уособлює згадані вище простоту й невишуканість нашої мови. Не зіпсував би цей зворот і тексту П.Панча: «Молодий інженер... і **собі** оглянув старого».

ВВОДИТИ В ОМАНУ чи
ЗБИВАТИ З ПАНТЕЛИКУ?

У процесі «злиття мов» цілий ряд наших лексичних одиниць безпідставно замінено на копії з російської мови. Тоді ж дано «зелену вулицю» ідіомі **вводити в оману**, яка копіює російський зворот **вводит в заблуждение**. Але ж нам не треба було вигадувати кальки **вводити в оману**, коли ми мали низку живих образних зворотів, які не поступалися кальці: **забивати баки кому**, **збивати з пантелику кого**, **плутати кого**, **замилувати очі кому**, **туманити голову кому**. Вираз же **вводити в оману** зовсім не образний. Що таке **омана**? Це абстракція, яку в

звороті **вводити в оману** більшість читачів розуміє, пригадуючи російський вираз **вводит в заблуждение**. Тобто розуміти український текст треба через іншу мову. Живі ж наші звороти ми розуміємо без допомоги іншої мови. Чи ж не краще обходитися своїм багатством? Пише Іван Ле: «Я... дивуюся інженерові С. **Вводить в оману** і мене і вас». А що, як сказати **«Забиває баки і мені і вам»**, **«Збиває з пантелику і мене і вас»**, **«Замилує очі і мені і вам»**? Збережеться образність, простота й невишуканість нашої мови.

ЗА МОЖЛИВОСТІ чи
КОЛИ Є НАГОДА?

Наш мовний простір так засмічено канцеляризмами, що навіть світлі голови не можуть вирватися з їхнього полону. Замість говорити просто й невишукано, ці «бранці канцеляризмів» обтяжують читача незграбними конструкціями. Пише член СПУ: «...нащо обов'язково згорати **за можливості** поетично відбуватися безліч разів». **Можливість** — слово улюблене бюрократичним аргю, слово аж ніяк не просте. Скоріше навпаки. А штучно поєднане з прийменником **за**, воно творить незграбну пару **за можливості(и)**, що її навряд чи почує з живих уст. До бюрократизації нашої мови ми послуговувалися дуже містким словом **нагода**, яке варто тут вжити в сполучі **коли є нагода**: «...нащо будь-що-будь згорати, **коли є нагода** поетично відбуватися безліч разів».

ШЛЮБ ЗА РОЗРАХУНКОМ
чи ШЛЮБ ЗАДЛЯ
ВИГОДИ?

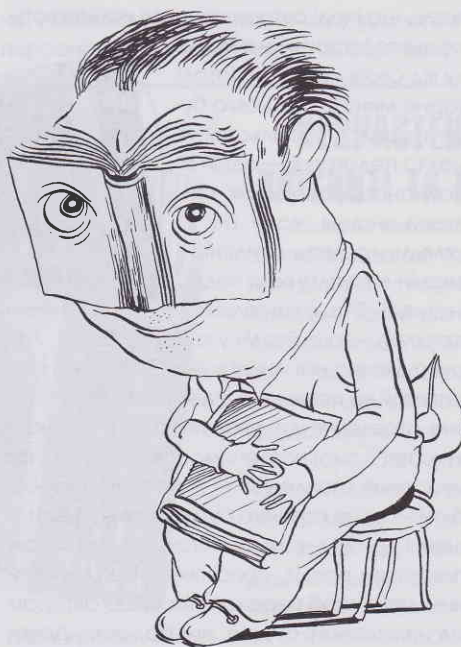
На цей раз пише історик і «оприявнює», як йому здається, мовну перлину **шлюбні стосунки за розрахунком** (-унки -унком!). Дехто скаже: «Що візьмеш з історика? Історик не письменник». Письменник чи ні, а коли взявся писати, то мусиш бути письменником, або, принаймні, мати письменного редактора. Російський вираз **брак по расчёту** добре пасує в російській мові. Нам же треба шукати виразів, щоб пасували до наших мовних стандартів. Словники пропонують **шлюб з розрахунку**, що, безперечно, краще ніж **за розрахунком**. Історик (або його редактор), очевидно, до словників не заглядали. Поклалися на свій мовний смак. І дали маху. Коли вже не йти за словниками, то треба видати зворот не гірший, ніж у словниках. Таким зворотом, як на мене, буде **шлюб задля вигоди**, або йдучи за авторським текстом **шлюбні стосунки задля вигоди**.

* * *

Тема наша цікава, але, на жаль, треба закруглятися: хорошого потрошку.

Kr

Малюнок Олексія Кустовського

УКРАЇНЬСЬКА ПЕДАГОГІКА: НАЦІОНАЛЬНІ ЦІННОСТІ, ВИХОВНІ ІДЕАЛИ

Народна мудрість мовить: «Все пізнається в порівнянні». Отож, якщо порівняти, приміром, наукові праці знаного в Україні (і за її межами, звісно) професора **Омеляна ВИШНЕВСЬКОГО** з працями інших педагогів, то вони вигідно відрізняються творчим осмисленням проблем, оригінальними думками і виваженими висновками. Посилена цікавість і навіть деякий подив викликала рецензія «Педагогічний «ідеалізм» Вікторії Каленюк на найновішу працю О.Вишневого «Теоретичні основи сучасної української педагогіки» (Кр ч.7'04).

Юрій РУДЕНКО

У посібнику О.Вишневого розроблено й вдосконалено педагогічну систему виховання в молоді духовних цінностей. Автор наголошує, що правильне національне виховання забезпечує духовне самовідтворення й самозбереження народу, нації.

Важливо, що з'ясовуються й конкретні шляхи, методи виховання в дітей гуманістичної моралі — серцевини духовності. Це — найголовніше в вихованні, що часто забувають і батьки, і педагоги. Автор розкриває складові ідеології української державності, включення кожної особистості в реалізацію ідейних цінностей патріотизму й державотворення. Віддамо належне автору: він зробив оригінальний і всеохопний кодекс цінностей сучасного українського виховання. Такий кодекс духовних цінностей (до речі, аналогічні кодекси, системи цінностей має кожен народ) забезпечує системність, конкретність і чіткість, цілісність у виховній роботі.

Рецензент В.Каленюк помітила, звичайно, чимало характерних ознак посібника. Вона має глибоку рацію, коли говорить, що він є «вагомим внеском у сфері педагогічної науки». Однак викликає подив те, що рецензентка не врахувала, на жаль, важливі об'єктивні чинники, не уникла неточностей, навіть суперечностей в оцінці посібника, його окремих положень.

Так, В.Каленюк не може визнати, що головною передумовою розвиваючого навчання є праця дитини «на межі своїх можливостей», з постановкою «складніших, вищих цілей» (ніж ті, які вже досягнуто дитиною), як зазначає О.Вишевський. На думку надто вразливої рецензентки, «так і замордувати (теж надто «солоне», недоречно слівце! — Ю.Р.) бідних дітей

можна, і з ким ми тоді залишимося, кого будемо навчати?» Річ у тім, що в науці (психології, історії педагогіки тощо) є загальноприйняті терміни, висловлювання «на межі відомого та невідомого», «на межі нових можливостей» тощо. При цьому О.Вишевський наголошує, що дитина добре розвивається лише за умови подолання труднощів, напруження своїх внутрішніх сил. Тож аніякісінької «крамоли» тут немає.

Це ж стосується й твердження рецензента, що в посібнику «вимоги до сучасного вчителя та учня здаються дещо завищеними», що вони «залякають» студентів. У жодному разі — ні! Справа в тім, що представники і МОН України, і керівники освітніх установ нерідко самі визнають, що більшість педагогів, перебуваючи «на грані виживання» (дуже низька зарплата, ще нижчий статус у суспільстві тощо), не готові до реалізації складних завдань, ідей реформ, нового педагогічного мислення. Тому вимоги до вчителів мають бути адекватними їхньому високому покликанню.

І даремно рецензент сумнівається в «прагненні вчителя й учня робити все з орієнтацією на ідеал... Чи можливо це втілити в життя?». Так, можливо! І лише втілення в життя національних та вселюдських ідеалів (так мислили Коменський і Дістервег, Ушинський і Ващенко та ін.) забезпечує перемогу над «нав'язливими реаліями життя». Так, реалії життя часто означають «болото», «сіру сірятину», «духовну кризу» тощо. І тільки виховні ідеали як «вищі цілі» (О.Вишевський), оволодіння ними підростаючими поколіннями стають єдиним і надійним прорятунком від аморальності й бездуховності.

Без перебільшення можемо стверджувати, що в шановного пана Омеляна Вишневого немає педагогів-«конкурентів», які б із таким успіхом досліджували фундаментальні проблеми сучасного українського виховання.

Kr

Омелян ВИШНЕВСЬКИЙ. Теоретичні основи сучасної української педагогіки. — Дрогобич: Коло, 528 с. (о)

ЗАГЛЯНУТИ ПІД КОРОНУ

Людей цікавлять насамперед такі ж люди, як і вони. Їм хочеться бачити в царях своїх сусідів, рідних. Іноді дізнатися щось цікаве з життя ледь не мітичного правителя — це майже радість. Саме таку радість вирішив подарувати читачам **Давид СОЛОМОНОВ**. Назва книги — «Цари царей». Мова ж (ви вже, мабуть, самі здогадалися) про царя Давида і царя Соломона.

Христина ЛИСТЮК

Історія життя царів Давида й Соломона — знайома вже й несподівана завдяки авторській інтерпретації. Віршований протокол, складений і підписаний Давидом Соломоновим, — спроба розвінчати міти, прославити, пожаліти, відкинути. «Пока живем, помногу раз Господь испытывает нас», — констатує автор. «За каждый миг, за всю судьбу Народов, стран и континентов, Без компромиссов, сантиментов, Без реверансов, комплиментов Ведут смертельную борьбу Творец людей и сатана».

Мета автора — показати, що прославлені царі мали такі ж слабкості, що й звичайні люди. Згадаймо Біблію: «А цар Соломон покохав багато чужинних жінок: і дочку фараонову, моавітянок, аммонітянок, едомітянок, сидонянок, хітіянок, із тих народів, що про них Господь сказав був Ізраїлевим синам: Не ввійдете між них, і вони не ввійдуть між вас, бо вони справді нахилять ваші серця до своїх богів. До них прихилився Соломон коханям».

І було в нього жінок-княгинь сім сотень, а наложниць три сотні. І жінки його прихилили його серце. І сталося на час Соломонової старости, жінки його прихилили його серце до інших богів; і серце його не було все з Господом Богом, як серце його батька Давида». Давид Соломонов засуджує Соломона, але водночас іде на компроміс: «Конечно, Бог Израилев могуч: Евреям он вручил от счастья ключ. Но вера в Заповеди так ли уж надежна? Как душу в чистоте всегда держать, Когда соблазнов всевозможных — рать? Жить без грехов? Наверно, невозможно...».

Давид Соломонов продовжує давню традицію побудови творів на біблійних сюжетах. І те, що він вибрав якраз Давида й Соломона, теж данина традиції, — маємо вже багато переспівів псалмів Давидових та розповідей про вічно закоханого Соломона.

Kr

Давид СОЛОМОНОВ. Цари Царей. — К.: Этнос, 160 с. (п)

24 грудня

«Любил ли я? Вопрос
подобный глуп вполне.
Могу ли я любить?
То докажу на деле:
Ты, киска, брось слугу
и вечером ко мне
В гостиницу тайком
зайди-ка на неделе...»
(Адам Міцкевіч)

I524 Помер португальський мореплавець, який відкрив морський шлях до Індії, Васко да Гама.

I541 Того дня в Зальцбургу помер знаний лікар та дослідник природи Парацельс. На час смерті йому виповнилося лише 48. Філіпп Авреал Теофраст Бомбаст фон Гогенгейм, а саме таке повне ім'я Парацельса, жив за тих часів, коли потрібні були титани. І ці титани народжувалися. Згадаймо бодай Мікельанджело чи Леонардо. Всі ці люди і незвичайну силу думки, і нестримні пристрасті, і складні характери, і багатогранну широку освіту. Що казати — вони були людьми ВІДРОДЖЕННЯ. Чимало ідей Парацельса заперечувалися вченими, абсолютно певними того, що все в нашому світі піддається раціональному поясненню. Проте одну з тез вченого не оскаржували ніколи: «слово» здатне вбити і, водночас, здатне вилікувати найтяжчі недуги.

I798 Народився класик польської літератури, активний учасник польського національно-визвольного руху Адам Міцкевич. Принаймні саме так пишуть про нього короткі енциклопедичні довідники. Окрім цього, Міцкевич любив волочитися за жінками, читав лекції у Колеж де Франс (Париж, 1840—1844), де, окрім усього, розповідав слухачам

про близьку йому українську культуру й історію та... захоплювався містикою, що значно послаблювала революційні настрої поета. Але революційні події в Італії 1848 року повертають «найбільшого поета польської нації», як характеризував Міцкевича Іван Франко, до реального життя. Він створює в Римі польський легіон, який бореться за свободу Італії й мріє про незалежність своєї батьківщини.

I844 Народився український лексикограф, фольклорист та педагог Євген Желехівський — один із засновників товариства «Просвіта», автор «Малорусько-німецького словаря» (1886), укладеного на основі фонетичного принципу правопису, названого «желехівкою».

I865 У Пулаксі, штат Тенессі, США засновано «організацію білих» — «Ку-клукс-клан».

I924 Комінтерн прийняв рішення про розпуск Української комуністичної партії.

I941 Київське відділення ОУН прийняло рішення розпочати підпільну боротьбу з німцями. **Kr**

КАРПАТИ, ВБІВСТВО І ЛЮБКО ДЕРЕШ

«Таке вже наше покоління, пофігістичне», — підсумовує в романі «Поклоніння ящірці» Любко ДЕРЕШ. Твердження надто серйозне й провокативне, тож виникає спокуса перенести його з площини суто текстової в площину соціологічну, означивши для зручності нову, ще не названу достоєменно, генерацію. Щоправда, закрадається недовіра: невже автор певен, що людина раптом колосально змінилася саме зараз?

Олеся МАМЧИЧ

Але про яке покоління йдеться? Судячи з внутрішнього художнього датування (події відбуваються в 1993-у році, а головним героєм по п'ятнадцять років) — це щось середнє між сучасними т.зв. «дев'яностиками» й не менш т.зв. «двотисячниками». А якщо глянути трохи глибше, то виникає думка щодо означення не календарного, а суто вікового. Покоління, про яке пише прозаїк, — це генерація незалежних від зовнішніх реалій (хоча вони й проступають у романі дуже колоритно) тінейджерів. Кому з підлітків не властиво почувати себе дещо зайвим у світі дорослих? Стіною це називає Дереш. Стіна, яка розділяє людей і видається такою непереоможною, що в разі серйозних проблем персонажам навіть на думку не спадає покликати когось на допомогу. «Поклоніння ящірці» — це суміш текстів, досить відомих і пізнаних. Щось нагадує Селінджера, щось — Голдінга, момент із добиванням пса перегукється з Підмогильним, а деякі пасажі перелікового стибу явно косять під Андруховича, і то вже схоже скоріше не на літературну алюзію, а на банальну андруховщину. Звісно ж, не додає оригінальності й заявлений мотив таємного інфернального приміщення. Але, попри все те, є щось особливе, що примушує читати не відриваючись.

Можливо, це — та глибина, куди наважується зазирнути молодий автор. Глибина злого начала, міцно вплетеного в людську особистість. Звідки воно в мені, чому? — жахається головний герой, «...як же воно все-таки легко: ставати логаним». Благополучні напозір підлітки виношують план убивства й врешті здійснюють його. Це їхнє символічне поклоніння ящірці, демонізму всередині й зовні себе. Світ, який їх оточує, нагадує сторінки газети «Факти»: чорнушна розпуста, лайка, мордобой, спроби згвал-

тувань у шкільному туалеті, боротьба маленьких хижаків не на життя, а на смерть. Дзвінка, Гладкий Хіппі та Місько не дуже відрізняються від загалу, хіба — своїми культурними уподобаннями.

А на тлі цього всього — надзвичайна мальовничість Карпат, грози, узагалі природи, на яку рідко звертають увагу сучасні письменники, і яка спостережливому Дерешу вдається просто чудово.

Спротив викликає періодична поява модної, наразі прикольної інтонації, розрахованої переважно на аудиторію студентських роззяв. Воно, може, і викличе вибух реготу в залі, але мало має спільного з літературою. Такі собі дешеві підліткові трюки-одноденки.

Дещо не вмотивована й психологія вбивства: стіну, яка оточує персонажів, бачимо тільки на словах. Може, не все так і погано було насправді? Чому одразу таке радикальне рішення: вбивати? Чому Місько просто не подався додому до Львова, а натомість залишився розробляти кровожерні плани? Хоча психологічність подій, що розгортаються далі, виписана майстерно й захоплююче.

Критика класики українського середовища сприймається вже смішно: всі ми пройшли через це, вирвавшись з-під опіки шкільних патосних учительок, і подібні закиди настільки не нові в сучасній прозі, що костеніють і перетворюються на штамп самі. Панове! Та час уже пародіювати не любителів шароварного портрета Шевченка, а їхніх занудних одноманітних критиків!

А загалом, якщо Дереш безперешкодно перетне смугу його захопленого пошанування (яке не завжди йде на користь), то років за десять він буде чудовим прозаїком. Лише наразі я все ж не рекомендувала би його роман читати своїй молодшій сестрі. **Kr**

Любко ДЕРЕШ. Поклоніння ящірці. Сер. «Бібліотека журналу «Четверг». — Л.: Кальварія, 176 с. (о)
Рецензія див також Kr ч.19'04

АПОЛОГІЯ БЕЗСМЕРТЯ ЛЮБОВИ

Чеслав Мілош у есеї «Гобіт — герой XX століття» стверджує, що успіх епопеї Толкієна в відсутності песимізму. Власне, цю ж оптимістичність можна відзначити й у романі-казці наших співвітчизників *Неза і Лани СВЕТЛИХ* «Таємниця Гобіта». Автори вирішили заповнити непрописані англійським професором роки з життя гобіта Більбо, випустити тему любови, додати жіночих персон. Та ще й так, щоб усе це не втратило фентезійного присмаку й легкості прочитування.

Юлія ЄМЕЦЬ-ДОБРОНОСОВА

У толкієновій класиці мітологізовано добро й зло, а тривоги й радості (попри всю фентезійність життя) проступають виразніше, але боротьба світлого й темного постає цілком у християнському дусі. Ключова проблема, довкола якої зібрано всі світоглядно-філософські ідеї книги Светлих, — індивідуальне безсмертя. Читач рухається за тисячолітніми традиціями західного розмислу. Основний акцент на тому, що подібне безсмертя можливе тільки за умов єдності чоловічого та жіночого, своєрідного варіанту виключної (а тому й вічної) комунікації.

Оповідіється про подорож Більбо, Гендальфа та вухатого скухрика Ізур-

мо, до котрих пізніше приєднується врятована гобіта Уена. Вона і є тим жіночим образом, коханням, якого бракувало в класичному толкієнівському тексті. Проходження різними землями супроводжується зустрічами з безліччю різних істот — злих і добрих, причому не тільки відомих толкієністам, але й новостворених. Приміром, автори вводять трохи контрастну персону прибульця Нахробультика (як свідчать обговорення в нетівському режимі — образ уже викликав суперечливу реакцію читачів).

У «Таємниці гобіта» немає масштабних війн. Ідеться про протистояння окремих персон злу, яке забажало володарювати. Але перехід від зла до добра здійснюється через маскування. Ігри межі століть із присутністю/відсутністю позначилися і на тексті «Таємниці гобіта». Зло без добра — ніщо, але й

навіпаки. Власне, поза мандрівкою та пригодами залишаються ще й купа символічних фішек, котрими сповнено «Таємниця Гобіта» (скажімо, Безлице зло, образи стихій, квіти-символи). Герой книги Більбо обирає не спокійне життя з коханою, а любов-вічність поза межами тілесного існування.

Адже для того, щоб на початку XXI століття зрозуміти надто людську ідею героїзму, апологію любови та безсмертя, персонажем має стати не людина, а гобіт. Але Мілош уже задавався таким питанням. Причому — остаточною відповіді так і не знайшов. Можливо, комусь це й вдасться.

Kr

Неза і Лана СВЕТЛИХ. Тайна хоббита. Сер. «Толкин и его мир» — Донець: Сталкер; Москва: АСТ; 302 с. (п)

КРАЩЕ МЕХАНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД, НІЖ «МЕХАНІЧНИЙ АПЕЛЬСИН»

Такі книжки не з'являються в часи загального спокою та щастя. 1962-го року, коли Ентоні БЕРДЖЕС презентував світові «A Clockwork Orange», Кеннеді знайшов ракети на Кубі, папа Іоанн XXIII піддав анатемі Фіделя Кастро, Франція визнала незалежність Алжиру, а Великобританія — Ямайки, Нельсон Мандела був заарештований та засуджений до довічного ув'язнення, померли Мерилін Монро, Герман Гессе та Вільям Фолкнер. Більше того, є підстави вважати, що й переклади таких книжок виходять у часи, призначені для них обставинами. Певною мірою минулорічну появу українського перекладу можна вважати симптомом часу. Під палітуркою бадьорого апельсинового кольору сховано одну з найогидніших (а отже найуспішніших) антиутопій XX-го сторіччя, віддруковану шрифтом кольору кіндер-сюрпризу, що ідеально відповідає змісту (неабияка знахідка «Кальварії»).

Євген КАЛЕНЮК

Про сам роман і про однойменну його екранізацію Стенлі Кубріка сказано вже так багато, що вважаємо за потрібне обмежитися характеристикою особливостей саме цього варіанту перекладу. Подих часу ми відчуваємо й тут, хоча в даному разі він викликає швидше великий жаль, ніж хоч би яке-таке задоволення. В українському перекладі акцент усього роману суттєво зміщено. Свого часу вигадане Берджесом аргументування підлітків, яке відсотків на шістьдесят базувалося на переконаченнях російської мови, викликало в західних читачів шок, а опісля завдало клопоту перекладачам. Перекладач російського варіанту просто залишив арготизми як вони є, латиницею, мовляв, читачі самі зметикують, що до чого. Просто, проте ефективно. А головне — не-

ушкодженням залишається відчуття контркультурності, опозиційності мови Надцятих. Адже ця мова виникла як реакція молоді на невдоволення існуючою соціально-політичною системою (англійською) і, звичайно, ввібрала мовні елементи хай ні в чому не кращої, проте альтернативної системи (радянської).

В українському перекладі ми маємо звичайнісінький суржик вуличних гопників та базарних бабок, який не несе контркультурного заряду, не позиціонує себе в опозицію будь-якій системі, а є просто жалюгідною спробою недозрілого й неосвіченого розуму зліпити мовний сурогат з уривків фраз, почутих по радіо й телебаченню. Якщо мова Надцятих Берджеса створена, щоб вразити читача, захопити його увагу й привернути її до проблем суспільства, то суржик, який запропонував читачам на заміну пан Олександр Буценко, перекладач *Механічного апельсину*, навіює нудьгу й підіймає лише одну, давно ві-

дому проблему — так, сучасна «молодь» дуже багато «плятіся в ящик». Погодьтеся, це не є вартісною заміною. Окрім цього, у російському перекладі, як і в оригіналі, мова Надцятих складається з елементів антагоністичних на час написання книги культур — англійської та радянської, у ширшому розумінні — західної та східної. У «Механічному апельсині» свавілля перекладача протиставило українську та російську культури. Націоналістичні погляди пана Буценка зрозумілі й були б цілком прийнятні, якби цю книгу створив він сам. Але перекладач дуже необережно дозволив громадянським почуттям взяти гору над професіоналізмом під час перекладу чужого тексту. У результаті маємо книгу, яка, попри спільний із «A Clockwork Orange» сюжет, оповідає трохи не про те.

Kr

*Ентоні БЕРДЖЕС. Механічний апельсин. — Л.: Кальварія, 96 с. (п)
Рецензія див. також Kr ч. 19 '04*

25,00 з

ОЛЕКСАНДР ДЕРМАНСЬКИЙ: «ХОЧЕТЬСЯ ПОБІЛЬШЕ ІРОНІЇ ТА ЛЕГКОСТІ»

«Юний читач. З дитинства, як і ти оце, полюбляв я розгорнути нову книжку і з головою поринути у світ пригод. Згодом, навчаючись в університеті, і сам твердо вирішив стати на письменницьку стежку» — ось так коротко й зрозуміло автор книжки «Володар Макуци, або Пригоди вужа Ониська» Олександр ДЕРМАНСЬКИЙ розповів історію свого шляху в дитячу літературу. Але в Кг до нього є кілька запитань...

Кр: Скажіть, у Вас є діти?

О.Д.: Є. До творчості мене власне й спонукала поява дитини, бо я почав писати для дітей якраз перед тим, як мав стати батьком. Звісно, тоді на дитячій психології я не так гарно розумівся, як зараз: моє маля, якому скоро буде три з половиною роки, дійсно вчить мене багатьом речам.

Освіта в мене педагогічна. Я закінчив Національний педагогічний університет імени М.Драгоманова, факультет української філології. Викладали нам і вікову психологію, і дитячу літературу. Але коли я почав писати, все було ніби з нової сторінки. Багато чого беру з досвіду власного дитинства.

Переконалий, що для дітей потрібно писати легко й весело. Не слід перевантажувати твори повчаннями, дидактикою та надскладними речами, про які, як дехто вважає, варто замислюватись уже в дитинстві. Дитинство повинно бути світлим та радісним і дитяча література — також.

Кр: Коли зробили перші творчі кроки?

О.Д.: Маленьким я якийсь час писав вірші. Зрозуміло, що ні я, ні оточуючі до того серйозно не ставилися. Однак пам'ятаю, як у школі я інкогніто писав такі собі гумористичні фейлетони на однокласників і непомітно чіпляв їх на дошку оголошень, а потім уся школа читала ті дурниці й сміялася. Згодом я це закинув і довгий час ніяких творчих потуг не робив. Знову почав писати в студентські роки. Писати для дітей почав десь 2000 року. Якраз перед народженням дитини, шукаючи якусь додаткову роботу для збільшення сімейного бюджету. Написавши декілька малесеньких дитячих віршиків, типу

Змайструвало вовченятко
з гілочок собі рогатку.

«Ні, не буду я, малята,
з неї у пашок стріляти,
я влучатиму лишень
в намальовану мішень»,

і приніс ці мініатюри до редакції дитячого журналу «Стежка». Своїм хресним батьком у дитячій літературі вважаю тодішнього го-

ловного редактора журналу Степана Андрійовича. Із часом я став літературним редактором «Стежки». Працюю ним і донині.

Кр: Мова Ваших творів вражає соковитістю, колоритністю й синонімічним багатством. Яку, на Вашу думку, роль грає мова в дитячих книгах?

О.Д.: Мова надзвичайно важлива. Дитина сприймає енергетичний і почуттєвий посыл, що є в кожному слові. Із творів діти дізнаються дуже багато нових слів і хочеться, щоби, прочитавши книгу, вони не лише запам'ятовували їх, а й використовували у своєму лексиконі. Треба багато працювати над тим, щоби мова дитячих видань була гарною, вишуканою, простою й обов'язково — експресивною. Хоча мушу визнати, що в цьому плані мої твори — ще не найвищий рівень. Але я до цього прагну. Хочеться побільше іронії та легкості.

Кр: Але чи завжди дитина здатна адекватно сприймати іронію?

О.Д.: У цьому й проявляється талант письменника — змогти передати іронію так, щоб вона була зрозумілою дитині. Бо є таке поняття, як дитяча іронія. Як є дитяча мова й дитяча психологія, хід дитячої думки, дитяче мислення. Головне — навчитися чути й помічати це. Вигадувати самому або брати з життя.

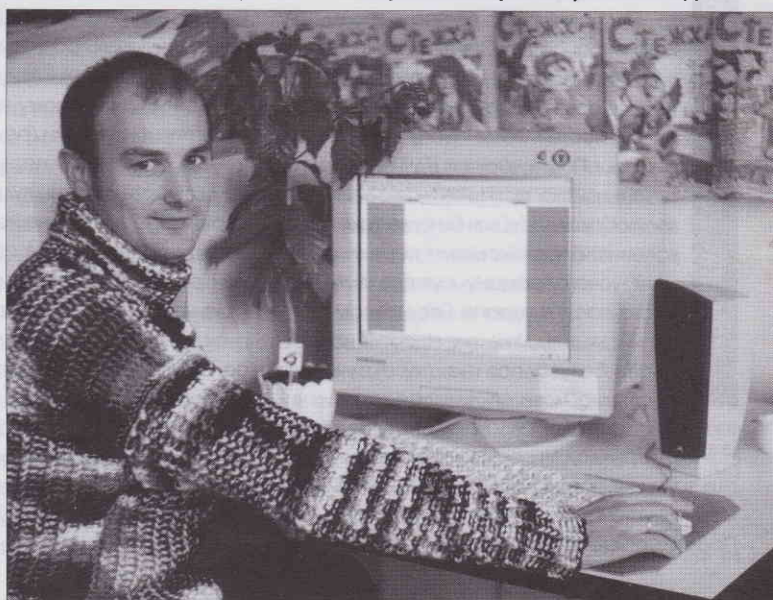
Я маю на увазі речі, подібні до тих, що озвучила нещодавно моя дочка Владочка. Останнім часом вона полюбляє ролеві ігри. Якось, пропонуючи з нею погратися, запитала в мене: «Я буду принцесою, а ти ким?». Я сказав, що буду чарівником. Відповідь доці — готова репліка для дитячої книги: «Що ти, чарівни-

ки ж не бувають із лисою бородою — вони волохаті!».

Кр: Де проходить межа фантазії, після якої Ваші вигадки перетворюються на відверту брехню? Чи в свідті дитинства абсолютно все може бути?

О.Д.: На жаль, моя фантазія має певні рамки, тому що я намагаюся писати за законами логіки й утримувати все в межах реальності, однак я усвідомлюю, що відтак казкового в моїй творчості дуже мало. Коли я почав знайомитись із деякими чужими творами, аналізуючи їх як письменник, то побачив, наскільки це класно, коли немає меж, усе відбувається так, як відбувається — без жодних пояснень. Це особливість дитячого світу. Зокрема, прочитавши нещодавно кілька казок англійця Роальда Даля, я зрозумів, що, обмежуючи свою уяву, певною мірою збіднюю власні твори. Його ж адекватні дитячій аудиторії казки зовсім не адекватні реальності, і дітям це надзвичайно подобається. Бо, зрештою, малі читачі відчують настрій і характер твору, вони вірять у казку, але вони розуміють, що це саме казка.

Кр: От у Вашому творі є герої — звичайнісінькі сільськогосподарські шкідники — колорадські жуки й хробаки. Однак

вони позитивні й викликають симпатію. Чи не боїтеся ввести в оману дитину, яка може травмуватися, побачивши, як її тато чи мама збирають маленьких джеків або кузь і потім десь розчавлюють їх чоботом? Чи довіряєте дітям і вірите в їхню здатність відрізнити казку від реальності?

О.Д.: Вірю в дітей. До того ж, у тих жуків, яких тато збиратиме та чавитиме чоботом, не буде ковбойських капелюхів та й тато ж, напевно, пояснить, що це шкідники. Тобто я сподіваюся на мудрість дорослих, які зможуть сказати, що це не Джеки, а інший, поганий жук. Але, якщо чесно, я якось над цим не замислювався. Може, і не варто замислюватися над таким, бо потім можна просто перестати бути письменником, почати заганяти себе в дуже вузькі рамки. Я якраз намагаюся зараз позбавитися будь-яких обмежень, адже казка має бути непередбачуваною, а фантазія письменника — якщо не безмежною, то неосяжною, такою, що й оком не окинеш.

Кр: Як вирішуєте проблему стереотипів? Адже у творчості важко уникнути певних шаблонів?

О.Д.: Донедавна я дуже боявся читати твори своїх колег: а раптом побачу там щось подібне до того, що сам вже написав, або колись підсвідомо повторю чуже. До речі, і те й інше вже траплялося. Але ж ідеї літають у повітрі, їх може схопити будь-хто в будь-які проміжки часу. Та тепер я де-що змінив свою думку й хочу вчитися в інших письменників.

Стереотип — річ умовна. Головне не подібність, а те, наскільки майстерно річ написана. Саме в напрямку вдосконалення мови, розширення творчої фантазії треба працювати. Є ж, зрештою, переспіви вже відомих творів, мандрівні сюжети, однак віртуозний переспів інколи може мати не меншу мистецьку вартість, аніж його прототип. Справжнього майстра ніколи не звинуватять у плагіаті.

Кр: Як довго після написання твору його персонажі живуть у світі Вашої уяви?

О.Д.: Активним життям вони живуть доти, доки я не візьмуся за наступний твір. А потім вони інколи просто приходять у гості

й кажуть: «Що ж ти нас покинув? Може ти б ще щось далі написав!». До речі, Володя Брискін, директор видавництва «Тезис», казав, що до них із кількох книгарень уже надійшли запити, на продовження пригод вужа Ониська. Тому я вже починаю замислюватися над продовженням.

Кр: Розкажіть, як відбувається у Вас співпраця з ілюстраторами? Адже, як відомо, візуальне оформлення дитячої літератури здавна змагається за першість зі словесним наповненням.

О.Д.: Чесно кажучи, з Валентиною Богданюк, яка малювала героїв історій про Ониська, я особисто познайомився вже після виходу книги. До того бачив лише окремі ескізи малюнків. Герої мені сподобалися, а тому в мене ніяких зауважень та заперечень не було, відтак не було що обговорювати з художником. Тут треба віддати належне Володимирі Брискіну, із яким ми дуже тісно співпрацювали й спілкувалися під час створення книжки, попри те, що видавництво знаходиться аж у Вінниці. Взагалі, я дуже задоволений співпрацею з цим видавництвом, тому й свою другу книгу довірив «Тезису». Там працюють професіонали.

Кр: Які видання, на вашу думку, є помітними на ринку дитячої преси?

О.Д.: Насамперед назву «Соняшник» і «Стежку», бо знайомий із ними найкраще. Слід згадати також «Пізнайко», «Барвінок», «Малютко», «Яблуньку», «Вулик». Особливої уваги вартує «Соняшник». Це дуже гарне літературно-художнє видання для дітей, де друкуються оригінальні й цікаві твори сучасних молодих авторів. На сторінках «Пізнайка» дуже багато цікавого, але частенько трапляються грубі мовні помилки. Оскільки більшість зі згаданих видань створюються за відмінними принципами й концепціями, мають різне наповнення, то й здатні конкурувати на ринку одне з одним. Кожне чимось приваблює свого читача.

Кр: Скажіть, а яка найзаповітніша мрія у дорослого фантазера?

О.Д.: Може, це звучатиме занадто просто й по-дитячому банально (гадаю, дитячому письменнику це можна пробачити), але для мене справді найважливіше, щоби всі мої близькі були щасливими. Та кожну мрію написати ще не одну книгу, і щоб хоча б однієї із них судилося бути прочитаною багатьма поколіннями.

Розмову вела Аля САНИНА

Кр

Олександр ДЕРМАНСЬКИЙ. Володар Макуци, або Пригоди Вужа Ониська. Сер. «Передплата на «Пригодинська бібліотека». — Вінниця: Тезис; Соняшник, 160 с. (п)

ХРОНІКА

... Наприкінці листопада в Києві відбулося відкриття Київської філії Донбаського історико-літературного музею Василя Стуса, що відразу стало приводом дискусій у пресі. Особливо відзначилася журналістка газети «Шлях перемоги» **Леся БОНДАРУК**, чия фантазія, шукаючи приводів до моралізаторства, спромоглася «звинуватити» родину Ющенків у фінансуванні компромату на самих себе: йдеться про створення експонату музею — картини з зображеннями антагоністичних одне щодо одного митців і політиків, до якої насправді благодійні кошти Ющенків ніяк не причетні.

... Студенти, викладачі, науковці, освітяни Львівщини в рамках академічної акції «НАС НЕ РОЗ'ЄДНАТИ!», звертаються до українських видавництв, університетських видавничих центрів, місцевих органів влади та громадських організацій з ініціативою «**КНИЖКОВИЙ МИКОЛАЙ**»: вони закликають надсилати книжкові подарунки бібліотекам університетів Східної та Південної України, де «очевидною є відсутність україномовних підручників, наукових монографій та художньої літератури».

... На Шевченківську премію в галузі літератури номінуються **Михайло СЛАБОШ-ПІЦЬКИЙ** за книжку — лауреата «Книжки року'2003» **Поет із пекла** та **Михайлина КОЦЮБИНСЬКА** за двотомник **Мої обрії** — лідер (із великими відривом) рейтингів «Книжки року'2004».

... Уперше в історії премію «Ренодо», що вважається другою за престижністю після Гонкурівської, було присуджено покійному автору, **Ірен НЕМІРОВСЬКІ**, українці з походження, яка емігрувала до Франції, а 1942 року загинула в нацистському концтаборі. Її роман **Французька сюїта**, написаний на початку Другої Світової війни, був опублікований тільки в вересні нинішнього року.

... Вітаємо з уродинами грудневих літератів **Петра ОСАДЧУКА**, **Леоніда ПАСТУШЕНКА**, **Андрія СОДОМОРУ**, **Валерію ВРУБЛЕВСЬКУ**, **Василя ГАБОРА**, **Марію МАТЮС**, **Василя КОХАНА**, **Миколу ДМИТРЕНКА**, **Віталія ЗАБІРКА**, **Івана АНДРУСЯКА**, **Любов ГОЛОТУ**, перекладача **Олега МИКИТЕНКА**, директора видавництва «Альтернативи» **Миколу ШПАКОВАТОГО!**

Кр

ВИ ШУКАЄТЕ КНИГУ?

Скористайтесь допомогою служби «Книга — поштою».

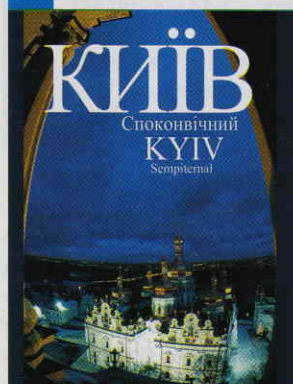
Будь-яку книжку з розміщених на наших сторінках із позначкою Ви можете замовити в нас та отримати на пошті післяплатою. Для цього треба **надіслати нам замовлення**, в якому обов'язково **вказати**: автора книги, назву книги, назву видавництва.

Адреса для замовлення: ТОВ «Редакція газети «Книжник-review», а/с 135, Київ-70, 04070.

Повний прайс наших книжок Ви також можете замовити за адресою:

olga@elitprofi.com.ua або ознайомитися з ним на сайті www.review.kiev.ua

КНИГА — ПОШТОЮ

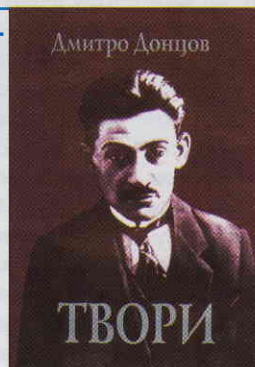

250,00 грн

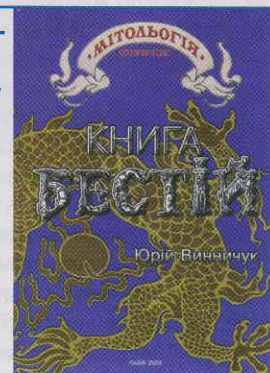

170,00 грн

73,00 грн

46,00 грн

Київ Споконвічний: Фотоальбом. — К.: Балтія Друк, 264 с.

Художній альбом представляє Київ не лише як древню столицю, а й як сучасне європейське місто. Фотохудожник Є.Дерлеменко — дипломант багатьох вітчизняних і міжнародних конкурсів «Мистецтво книги», із початку 70-х років працює в царині художньої фотографії та книжкового дизайну. Читачі побачать столицю України в несподіваному ракурсі: ошатною під час свят і замріяною в пору золотой осені, урочистою в сяйві вечірніх вогнів і заклопотаною у вирі повсякденного буття — неповторною й багатолікою, зі своїм обличчям, характером, настроєм. Численні гості, які щороку приїждять із багатьох країн світу, матимуть змогу залишити собі на згадку не лише зображення найкоштовніших перлин нашої архітектури, а й ближче познайомитися з прекрасним старовинним і вічно молодим містом.

Українською, англійською, російською, німецькою, французькою, іспанською, італійською та польською мовами. Для широкого кола читачів.

Найчарівніші куточки України: Фотоальбом. — К.: Балтія Друк, 103 с.

На сторінках альбому постає ціла галерея пейзажів, що оспівують красу України. Ніжний світанок над річкою, грізне грозове небо, неперевершені архітектурні перлини та історичні пам'ятки — все це в роботах фотохудожника С.Тарасова набуває оригінального звучання. Образи та барви сплітаються в картини, що наближають до справжнього живопису. В альбомі представлені всі області та найвизначніші міста України: Київ та Київщина, Закарпаття, Івано-Франківщина, Львівщина та Львів, Чернівецька область, Тернопільщина, Волинь, Рівненська область, Хмельницьчина, Вінницьчина, Житомирщина, Чернігів та Чернігівщина, Херсонщина, Запорізька область, Миколаївщина, Одеса, Республіка Крим, Сумщина, Харківщина та Харків, Дніпропетровщина, Донецщина, Полтавщина й Черкащина. Ліричне вступне слово та анотації п'ятьма основними мовами світу — українською, англійською, російською, німецькою та французькою — дають змогу по суті кожному мешканцеві планети познайомитися з найчарівнішими куточками нашої Батьківщини. Альбом може стати чудовим подарунком на теплу згадку про перебування в Україні.

Для широкого кола читачів.

Дмитро ДОНЦОВ. Твори. Т.1 Геополітичні та ідеологічні праці. — Л.: Кальварія, 2001, 488 с.(с) (Рецензії див. Кр чч.7,9,12,21'02)

Перший том «Творів» одного з найвидатніших українських мислителів уміщує три етапних роботи, що великою мірою визначили історію та розвиток політичних ідей в Україні ХХ століття. «Це той масив Духу та Ідеї, з якого народилася так звана «донцовська людина», людина Волі, Характеру і Героїки, і в цьому сенсі, а також з урахуванням глибини і ясності аналітики, ці твори є класичними».

Юрій ВИННИЧУК. Книга бестій. Сер. «Мітологія». — Л.: Піраміда, 2003, 290 с.(п)

Укладачі пишуть, що в цій книжці — цілісність колекція чудовиськ, справжній пам'ятник народній фантазії. Воно й справді, якщо ви любите нічні лякалки при багатті, то ніяк не обійдетеся без дослідження легендарного Винничука, де в чудовому товаристві об'єдналися Дикі жінки, Троглодити, Свиноголовці, Сатири, Циклопи та ще ціла купа ЧУДОВИХ осіб. А не повірите оповідкам — наприкінці книжки є величезний список джерел.

ІЗ КАТАЛОГУ «КНИГА — ПОШТОЮ»

КНИГИ ЦЬОГО ЧИСЛА

Назва книжки	Ціна
Д.К.РОЛІНГ. Гаррі Поттер і філософський камінь. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	27,00
Д.К.РОЛІНГ. Гаррі Поттер і таємна кімната. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	27,00
Д.К.РОЛІНГ. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	27,00
Д.К.РОЛІНГ. Гаррі Поттер і келих вогню. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	32,00
Д.К.РОЛІНГ. Гаррі Поттер і Орден Фенікса. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	35,00
М. та С.ДЯЧЕНКИ. Жирафчик та Пандочка. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	35,00
Снігова королева. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	34,00
Казки туманного Альбіону. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	35,00
Улюблені вірші - 2. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	41,00
Зимова книжечка. — Л.: В-во Старого Лева	23,00
Казки Старого Лева. — Л.: В-во Старого Лева	25,00
Корова кольорова. — Л.: В-во Старого Лева	4,00

Назва книжки	Ціна
Всеволод НЕСТАЙКО. Тореадори з Васюківки. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	27,00
Ян БЖЕХВА. На Землях Бергамотак. — Л.: Видавництво Старого Лева	31,00
Марія КОНОПНИЦЬКА. Про краснопольців та сирітку Марусю. — Л.: Видавництво Старого Лева	32,00
Марина та Сергій ДЯЧЕНКИ. Повітряні рибки: Вісім оповідань на всякий смак. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА	35,00
Гендерна перспектива. — К.: Факт	14,00
Любоко ДЕРЕШ. Поклоніння ящірці. Сер. «Бібліотека журналу «Четвер», — Л.: Кальварія	14,00
Ентоні БЕДЖЕРС. Механічний апельсин. — Л.: Кальварія	25,00
Жан ЖЕНЕ. Щоденник злодія. — К.: Юніверс	21,00
Бруно ФЕРРО. Часом досить промінчика. — Л.: Свічадо	11,00
Віллі БРЕЙНГОЛЬСТ. Як я живий і здоровий з'явився на світ. — Л.: Свічадо	11,00
В.Кіп ВІСКУЗІ, Джон М.ВЕРНОН, Джозеф Е.ГАРИНГТОН. Економічна теорія регулювання та антимонопольна політика. — К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи»	73,00
Револуція. Еволюція. Стагнація. Число 34. — Л.: «І»	17,00

ФІНИ ДБАЮТЬ ПРО ОПІНІЮ

Крайні зліва
та справа –
перекладачі
Наталія Іванчук
та Кріс Зуб

Пані Посол Фінляндії
в Україні та пані
директор Форуму
видавців у Львові

Культурницька
місія Фінляндії
успішно
продовжує
торувати шлях до
українського читача. Наразі
було презентовано
різноманітні переклади,
видані «Літописом» та
«Кальварією». Особливо
порадує прихильників Туве
Янссон «Вибране»
письменниці. **Kr**

Вони формують думку читача

ХРОНІКА

Світлани Терещак

ПОМАРАНЧЕВІ ПОСИДЕНЬКИ

Видавництво «Кальварія» швидко
мобілізувало своїх авторів до стін агенції
УНІАН для актуального осмислення
сучасної культури помаранчевої
революції. Франсуа Рабле, чим
запам'ятовувало власні інформаційні
«четвергові посиденьки». Приводом
виявлення «Співжові» аспектів
«помаранчевої революції» стало

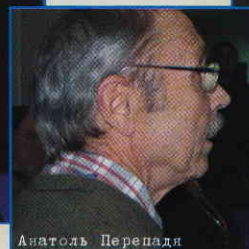
видання книжки **РАБЛЕ** в перекладі
Анатолія ПЕРЕПАДІ, але розмисли
дійшли аж до «фольклорного весільного
сценарію» помаранчевих подій, що
теоретично обґрунтувала етнолог-
докторським-ступенем і літерат-
багаторазовий-лауреат в одній особі
Марина ГРИМИЧ. Щоправда, присутні
не були одностайними у персоніфікації
символічної Смерті. **Kr**

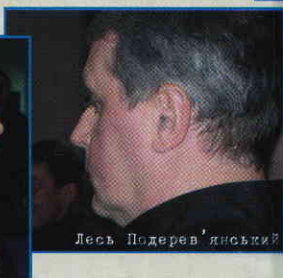
Ірен Роздобудзько
та Марія Кристопа
в ролі журналістів

Марина Гримич

Анатоль Перепада

Лесь Подерев'яньський

ДИТЯЧИЙ ДЕТЕКТИВ

Про що попереджають віщі сни? Яку таємницю ховає втрачена чарівна скринька? Це новий дитячий детектив. Кожна сторінка книжок нової серії містить жахливі таємниці. Ви бажаєте їх розгадати? Тож уперед!

МІЛІОН ПРИГОД

Казкові світи, загадкові планети, чорні діри ваблять до себе юних героїв. Вони теж навчаються в школі, роблять чи не роблять домашні завдання, гуляють і грають у комп'ютерні ігри. А поруч із школярами, ніким не помічені, плетуть чарівні тенета гноми, велетні, дракони...

ПОЧИТАЙКО

Кому не до вподоби надзвичайні пригоди? Хто відмовиться разом із колобком визволити принцесу з лап дракона? А провести розслідування разом із детективом Степлером? Кому не цікаво зустрітися з ельфами, Домовичком та Ласкакотом? Нові добрі, веселі та вірні друзі чекають школярів на сторінках цих книжок! Почитайко пропонує взяти участь у захоплюючих казкових пригодах!

ВИДАВНИЦТВО РАНОК

Редакція: тел. (0577) 19-48-65; 19-58-67; 61045 Харків, а/с 3355
Відділ реалізації: тел. (057) 712-90-87; 712-91-46; 712-91-47
тел. (044) 459-14-63; 213-35-31

*Хай усім в Новому році
усміхнеться доля!*

«Пан Коцький» (Худ. К.Лавро). У січні-2005 — нова серія: «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА-Класика»: («Мандри Гуллівера» (Худ. Вл.Єрко) та інші

А·БА·БА·ГА·ЛА·МА·ГА